

17/6

Marmichael

R. R. D. D.

BARTHOLOMÆI A MARTYRIBUS

ARCHIEPISCOPI BRACHARENSIS, ET HISPANIÆ PRIMATIS ORD. PRÆDICATORUM.

STIMULUS PASTORUM

EX

SENTENTIIS PATRUM

CONCINNATUS,

IN QUO AGITUR

DE

VITA ET MORIBUS

EPISCOPORUM,

ALIORUMQUE

PRÆLATORUM.

ACCEDIT

PRÆFATIO FRANCISCI COTTÆ A CASTILIONE

AD

S. CAROLUM BORROMÆUM

DE LIBELLI HUJUS VERE AUREI UTILITATE.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,

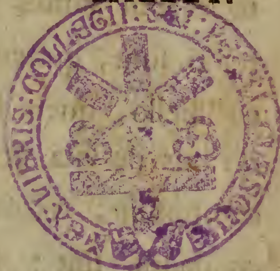
SUMPTIBUS MATTHÆI RIEGER ET FILIORUM

MDCCLXVI.

APPROBATIO.

JUSSU Illuſtriſſimi Galliarum Cancellarii, legi Librum, cui titulus eſt : *Stimulus Paſtorum*, in quo nihil quod non ſit ad accendendum, fovendumque pietatis & zeli fervorem idoneum deprehendi. Itaque iterum publici juris eſſe faciendum cenſeo. Pariſiis 15. Februarii 1764.

MILLET.

AD

S. CAROLUM BORROMÆUM

ILLUSTRISSIMUM ET REVERENDISSIMUM CARDINALEM.

F. FRANCISCI COTTÆ A CASTILIONE, IN BRACHARENSIS ANTISTITIS LIBRUM DE MORIBUS PONTIFICUM PRÆFATIO.

Non ignoro (venerande & colende Antiſtes) quin tibi, cæterisque omnibus, qui aliis quidem hominibus, ut eorum animis ſalutem ferant, præpoſiti ſunt, quæcunque ſcripta ſunt in eo libello, quem Bartholomæus a Martyribus de vita & moribus Pontificum compoſuit, vehementer grata perjucundaque ſint: idcirco, cum pauci admo-

admodum inveniantur qui eum nunc habeant, plurimi vero qui eum non ſolum deſiderent, ſed etiam petant, & flagitent: operæ pretium facturum me eſſe putavi, ſi eum nunc iterum edi, ac in manus hominum tradi curarem: & quibus etiam in locis ſelectæ multorum doctorum ſententiæ explicatæ eſſent, diligenter quærerem, & hic ſuis quasque in locis notarem: atque etiam ea, quæ prius corrupta ac depravata erant, corrigerem. Ut autem hæc, quæ hic traduntur, diligentius legi, admirandumque eorum artficium intelligi facilius poſſit, ab initio hæc pauca explicanda erunt. Nam, cum ſoliti ſint tam Græci quam Latini ſcriptores nonnulla ante aperire, quam

eorum legendus ſit liber, eadem etiam ipſi, quam breviſſime explicantes, ad quas utique res perutilis ſit is liber, a principio dicamus: maxime cum eloquentiæ princeps ſcriptum reliquerit (*a*). Statim aliqua propoſita utilitas exuſcitat hominum animos, & majores ad rem gerendam facit (*b*). Conſtat itaque, ſi hac in re utilitas quæratur, utilem eum eſſe, ad Pontifices quosque tum excitandos, tum etiam erudiendos, qua ratione, cæteros homines ſuæ fidei ac ſapientiæ commiſſos creditosque valeant tam juſtos quam beatos efficere. Sed hominum generi, quid obſecro, quam juſtitia, & felicitas, aut beata eorum vita, magis expedit, quidve utilius

(*a*) Offic. lib. 1.

(*b*) ad quæ ſit utilis liber.

lius cogitari unquam potuit? Iis etiam qui populo præſunt, mirabilem afferri utilitatem, omnes facile intelligent, qui omnia hic tradita eſſe, quæ ad eorum pertinent officium, animadverterint. Quo enim pacto, hujus generis homines, aut ſuæ famæ conſulere, aut ſuæ ſalutis rationem habere, aut eorum, qui ſibi crediti ſunt, utilitati ſalutique ſervire valent niſi magnum hoc munus, quod, inquam, eſt gubernandis ſervandisque hominibus, exequantur? Sua vero officia, ac ſtudia, quomodo, ſi quæ ſint ignorent, exequi poſſunt; Mirabilis itaque utilitatis fructum hunc ſanctiſſimum virum cuique præbere, compertum eſt (*c*). Deinde hujus operis auctorem (ut libenter hæc omnia, quaſi ab

(*c*) Auctoris nomen.

ab homine divinitus dato tradita ſint, compleƐtamur, eaque teneamus) non niſi honeſtiſſimum atque optimum virum eſſe conſtat; qui cum ſemper fuerit (ut omnes ſciunt) innocentiæ, juſtitiæ, cæterarumque virtutum exemplum; cumque (ex omnium unanimi ſententia) omni doƐtrina & virtute ornatiſſimus eſſet (quippe qui jam annos multos in ſacrarum rerum ſtudiis verſatus erat) Bracharenſis faƐtus eſt Pontifex: qui prius inter eos, qui D. Dominici inſtitutionem proſequuntur, quodammodo latebat, in eam celſiſſimam dignitatis ſedem aſcendere juſſus eſt. Unde fit, ut quemadmodum ſol, quanto magis per ſe ſplendet, tanto etiam magis res cæteras illuſtrare ſuo

ſplen-

ſplendore valeat, ita hunc ſanctiſſimum virum, in ampliſſimo dignitatis gradu locatum, omnique virtute atque doctrina ornatum, cæteros quoque ornare, doctrinisque erudire, atque etiam eos, cupiditate ea omnia faciendi, quæ ad homines optime gubernandos pertinent, incitare vel maxime poſſe, confidimus (*d*). Rurſus earum rerum, de quibus hic agitur, diviſio duas in partes diſtribuitur. Et priore quidem, nonnullæ ſanctiſſimorum virorum ſelectæ exquiſitæque ſententiæ: poſteriore vero conformantur mores, tum optimi, tum temperati; quibus fingantur, ac veluti quibusdam præceptis, qui aliis præſident, imbuantur.

(*e*) Præ-

(*d*) Diviſio.

(e) Præterea id fuit causæ, quare is liber, Pastorum stimulus inscriberetur, propterea quod (ut ego arbitror) eos omnes, qui aliis præsunt, quasi aculeis pungit, ac stimulos eis admovet, ut omni, qua possint diligentia, celeritate, industria, ac omnibus denique tam corporis quam animi viribus, subjectos sibi homines juvent, tueantur, conservent. Sed pastorum nomine, non solum, quos *episcopos* habemus, sed etiam iis, qui in summorum Antistitum collegium cooptantur quique Cardinales non immerito vocantur, intelligendi sunt. Hos enim (ut hac de re Patres amplissima decreta fecerunt) omni virtute ac doctrina, nec minus quam Episcopos, exornatos esse oportet

(e) Libri inscriptio.

tet (*f*). Et licet hoc Paſtorum vocabulo veteres Latini non utantur, ab eo tamen abhorrere nos minime debemus: quod etiam JESUS, cum totum hominum genus non alii quam Petro, qui ejus vicarius futurus erat (ut modo eſt Greg. XIII. Pont. Max.) committere inſtituiſſet, iis utique uſus eſt verbis (*g*): Paſce oves meas, paſce agnos meos: ut iis ſane verbis, cuique hominum intelligi daretur, ut quemadmodum Paſtores, ſi præclari ovium cuſtodes eſſe debeant, quæcumque ad earum pertinent ſalutem, ipſimet præſentes videre consueverunt: ſic etiam eos (nullis quidem exceptis) quicumque aliis præſident, hominibus coram

(*f*) Synod. Trid. Seſſ. 24. de reform. matr. c. 11.

(*g*) Joan. ult.

ram adeſſe, & cum eis præſentes agere (ut ego ſentio) neceſſe eſt. Hoc vero ab eodem Jeſu, tam Petro, quam cæteris omnibus præceptum eſſe (ut etiam hac de re patres noſtri (*h*) cum Tridenti jam eſſent, decreviſſe videntnr) non dubito (*i*). Quæ ſit denique materia, quam huic ſuo artificio is auctor ſuppoſuit, ſi breviter demonſtrari debeat, nullam certe aliam, niſi optimum Pontificem dicimus eſſe: qua in re omnem auctoris artem omnemque facultatem verſari perſpicimus. Ut enim Xenephon Imperatorem, aut Cyrum, ad juſti imperii effigiem ſcripſit, optimam vero Remp. Plato, & M. Cicero plenum perfectumque oratorem:

(*h*) Synod. Trid. Seſſ. 23. de reform. c. 1.

(*i*) Materia, circa quam verſatur.

rem: ſic hujus operis auctor, optimum deſcripſit Pontificem. Sed illa tria, ut ab illis deſcripta fuerunt, licet in rerum natura aut hominum genere inveniri raro vel numquam poſſint, optimus tamen Pontifex, ut hic deſcribitur, ſæpiſſime: Deus enim ipſe Pontifices quosque, ut aliorum cuſtodes ac præſides, ut ſane labentibus hominibus præſidium ferrent, conſtituit ac deſignavit: & hanc ob cauſam eis plurimum favere, eorumque adjutor eſſe voluit. Quo fit, ut ejus ope & auxilio, nonnulli inveniantur pontifices, qui omni virtute, doctrina, ſummoque ſplendore præditi, hunc eundem, qui modo deſinatus eſt Pontifex, repræſentent. Sed cum teipſum in eorum nume-

numerum, Dei immortalis ope; cui debet quisque acceptam virtutem referre, jam perveniſſe crediderint ii, quorum plane erat librum hunc alicujus titulo cohoneſtare, id mihi committendum putarunt; maximeque, cum nemini adhuc miſſus commendatusque fuerit, ut ego non alii quam tibi, committendum comendandumque curarem: ut ſane quæcumque de optimo Pontifice hic tradita eſſent, quæ nimirum ad omnem ejus deſignationem requiruntur, ea quidem omnia, in aliquo, juvante Deo, inveniri & repræſentari perſpicerent. Vale. M. D. LXXII.

INDEX

INDEX OPERIS.

SELE-

SELECTA
EX DIVO
GREGORIO
IN
PASTORALI,
PARTE PRIMA.

PERTRAHI ad Episcopatum (*a*), est pertrahi ad ducatum populorum, ad exemplar vivendi, ad normam irreprehensibilem evangelicæ vitæ; juxta illud (*b*): Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, ad portandum onera aliena. O stultum, qui cum ad casum urgeatur ex oneribus propriis, humeros libenter submittit opprimendus alienis!

Contra Pastores, aliud agentes, aliud docentes (*c*), *Oseæ* 8. Ipsi regnaverunt & non ex me: Principes extiterunt, & ego ignoravi. *Et Jerem.* 2. Tenentes legem nescierunt me, & Pasto-

(*a*) Gregor. cap. 1. & 10. (*b*) 1. Tim. 3.
(*c*) Idem Gregor. c. 1.

Paſtores prævaricati ſunt in me. *Et Ezech.* 34. Cum ipſi puriſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris conculcabatis ac turbabatis: & quam pedes veſtri turbaverant, bibebant oves: quia puram ſapientiam quam ex ſcripturis hauſerant, vita corrumpunt: atque hoc modo aquam ſcripturæ turbidam ovibus propinant.

(*d*) Nemo ſe imaginibus cogitationum magna facturum proponentibus illudat; ſed ex ante acta vita ſe judicet, quid in Epiſcopatu acturus eſt. Quomodo enim in culmine poſitus, diſcere poterit humilitatem, qui in imis non deſinit ſuperbire? Quomodo avaritiam ſuperare poterit deputatus ad ſuſtentationem multorum, qui ante propria tenaciter ſervabat? Nam quid eſt officium paſtorale, niſi quædam jugis ac perpetua mentis tempeſtas, fluctibus curarum & cogitationum ſemper fervens? Qui ergo mentis naviculam, dum in tranquillo navigabat, dirigere vix poterat, quomodo in medio procellarum ſervabit illæſam? Unde cum cogitationum procellis navis cordis ſemper quatitur, atque inceſſanter huc & illuc impellitur, accidit, ut per repentinos exceſſus oris & operis, quaſi per obviantia ſaxa, frangatur. *Et infra.* Inter hæc itaque quid ſequendum eſt, quid tenendum, niſi ut virtutibus pollens, coactus ad regimen veniat: virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Ille ſi omnino renititur, caveat ne acceptam pecuniam in ſudario ligans, de ejus occultatione judicetur (pecuniam ſiquidem in ſudario ligare eſt,

(*d*) Idem c. 19.

eſt, percepta dona ſub otio lenti temporis abſcondere:) iſte ſi faciliter acceptat, videat ne per mali operis exemplum fiat obſtaculum ingredientibus regnum cœlorum, more Phariſæorum: quibus Dominus dixit, quod neque ipſi intrabant, neque alios intrare permittebant. Denique cum ſit datus medicus aliorum, ſi paſſionibus adhuc abundat, quomodo percuſſum curare properat, qui in facie vulnus portat?

Ille igitur (*e*), ait, ad exemplum vitæ pertrahatur, qui cunctis carnis paſſionibus moriens, jam ſpiritualiter vivit; qui proſpera mundi poſtponit, qui nulla adverſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat, qui pietatis affluit viſceribus, qui citius flectitur ad ignoſcendum: ſed nunquam plus quam decet ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur: qui non perpetrat illicita, ſed ab aliis perpetrata ut propria deplorat, & in profectibus proximi exultat: qui ſic recte vivit, ut tamen arentia proximorum corda fluentis doctrinæ irrigare non ceſſet: qui orationis uſu & experimento, jam didicit, quod obtinere a Domino quæ popoſcerit, poſſit. Nam ſi homo (*f*) apud hominem, non ſibi familiarem erubeſcit fieri interceſſor, qua audacia interceſſoris officium arripit apud Deum, qui per merita vitæ, ei ſe familiarem neſcit? Cuncti enim liquido novimus, quod cum is qui diſplicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

Sit

(*e*) Idem c, 10. (*f*) Cap. 11.

Sit ergo paſtor, ait idem (*g*), actione præcipuus, præ cunctis contemplatione ſuſpenſus, diſcretus in ſilentio, utilis in verbo, ſingulis compaſſione proximus, bene agentibus per humilitatem ſocius, contra delinquentium vitia per zelum juſtitiæ erectus, internorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum providentiam in internorum ſollicitudine non relinquens. Neceſſitate loci compellitur ſumma docere, & ideo eadem neceſſitate compellitur eadem vita, & opere monſtrare. Quid inſanius quam docere contemnendum faſtum, & epulas ſplendidas, & cætera hujus generis, & hæc eadem operibus ſectari? Imo credere neceſſaria ad auctoritatem officii (*h*)? Ideo prædicator jubetur aſcendere ſuper montem excelſum, videlicet ut ſit elevatus à terrenis affectibus & operibus, &, ut ibidem dicit, non ſolum debet vita tranſcendere malos, ſed etiam omnes bonos ſubditos: quia ſicut eos ſuperat honore ordinis, ita & excellentia virtutis, omnibus devotior, humilior, patientior, abſtinentior, largior, &c. Quique nulla proſpera præſentis vitæ apperat, nulla adverſa pertimeſcat: blandimenta mundi, conſiderato intimo terrore, ac periculo ſtatus ſui, deſpiciat; terrores autem mundi conſiderato blandimento internæ dulcedinis, contemnat (*i*). Non illum proſpera elevent, non adverſa perturbent, non blanda uſque ad voluptatem demulceant, non aſpera uſque

(*g*) Gregor. 2. part. c. 1. (*h*) Iſa. 11.
(*i*) Gregor. 2. p. cap. 3.

que ad desperationem premant. Ideo, dicit Paulus (*k*), per arma justitiæ a dextris & a sinistris: (*l*) *Et*: Superhumerale pontificis utrumque humerum operiebat: & erat in eo coccus bis tinctus, id est, ardor charitatis Dei & proximi. Contra vitia clamet, neque cesset, quasi tuba exaltet vocem suam: non sit sicut illi de quibus *Isa* 56. dicitur; canes muti non valentes latrare: *Et Paulus* (*m*): Ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. Specialiter vero semper audiatur sonitus prædicationis ejus, quando ingreditur Sanctuarium: ob cujus significationem tintinnabula jubebantur innecti vestimentis sacerdotalibus. Hoc est, bonis operibus vox, & sonitus prædicationis adjungatur.

Pastor (*n*) cum Paulo ad tertium cœlum contemplatione rapiatur: & cum eodem per viscera pietatis descendat ad terras, dicens: Quis infirmatur (*o*), & ego non infirmor? &c. Factus sum Judæis tanquam Judæus &c. Cum Moyse crebro ingrediatur & egrediatur tabernaculum: videlicet intus in contemplationem rapiatur, foris infirmantium negotiis urgeatur: intus Dei arcana consideret, foris onera carnalium portet: & cum eodem in dubiis ad arcam testamenti, ad consulendum Dominum recurrat, exemplo Salvatoris nostri, qui postquam in monte orationi vacaverat, ad urbes, ad miracula, pro relevandis homi-

(*k*) 2. Cor. 1. 6.
(*l*) Exod. 28.
(*m*) Tit. 1.
(*n*) Gregor. c. 5.
(*o*) 2. Cor. 11.

hominum miſeriis deſcendebat, quia tunc ad alta charitatis mirabiliter ſurgit, cum ad ima proximorum ſe miſericorditer attrahit: & cum benigne deſcendit ad infima, valenter recurrit ad ſumma. Ideo in ſcala (*p*) Jacob Angeli aſcendebant & deſcendebant, ſcilicet per contemplationem, & ſubventionem.

Tales ſe exhibeant (*q*) Paſtores ſubditis, ut illis occulta ſua ac fluctus tentationum pandere non erubescant: ſed fidenter ad paſtoris mentem, quaſi ad ſinum matris recurrant.

Cum ſubditis (*r*) bene viventibus, quaſi æqualem ſe exhibeat. Cum autem aliquis in culpam labitur, protinus poteſtatem ſui prioratus agnoſcat. Nam cum natura omnes homines ſint æquales, ſola culpa unum alteri præpoſuit. Abſit igitur a Prælato, quod gaudeat præeſſe, ſed duntaxat prodeſſe. Unde ſolis illis ſubditis ſe timendos ac tremendos exhibeant, qui Deum non timent.

Sed heu (*s*), plerumque Rector eo ipſo quo cæteris præeminet, elatione cogitationis intumecit: dum videt juſſa ſua velociter impleri, laudibus efferri, aliquando etiam in male geſtis, &c. incipit intus evacuari veritate, impleri vanitate, & oblitus ſui, in voces ſe ſpargit alienas: talemque ſe credit, qualem ſe foris audit, non qualem intus diſcernere debuit: & jam credit ſe meritis excedere, quos poteſtate tranſcendit: cunctis ſe æſtimat amplius ſapere, quibus ſe videt

(*p*) Gen. 28. (*q*) Gregor. c. 5.
(*r*) Gregor. c. 6. (*s*) Gregor.

videt amplius posse: in quodam se constituit culmine apud semetipsum: & ex æquo respicere cæteros dedignatur, ut fiat similis illi qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, &c. Merito siquidem apostatæ Angelo similis efficitur, qui aliis hominibus esse similis dedignatur: sicut Saul, quem humilitas fecit prælatum, dicente Domino: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus factus es (*t*), superbia vero reprobum, & a Deo reprobatum. Cum enim apud se parvulus esset, apud Deum magnus erat: cum autem apud se magnus fuit, apud Deum parvulus factus est.

Igitur Pastor bonus (*u*) æqualem se cernat, peccantibus autem zelo ultionis se anteferat, imitans Pastorum principem Petrum, qui cum bonus Cornelius se prosterneret, dixit: Surge, ne feceris, & ego ipse homo sum. Contra Ananiam autem & Saphyram, potentissimum se exhibuit. Sic Paulus, bonis quidem dicebat, non quia dominamur fidei vestræ, sed adjutores sumus gaudii vestri (*x*), & subjungit rationem; nam fide statis. Idem dicebat, facti sumus parvuli in medio vestrum (*y*). Et rursum: nos autem servi vestri per Christum (*z*). At contra incestuosum imperiose se erexit, tradens illum Satanæ. Et rursum (*a*): vultis in virga veniam ad vos? Igitur

(*t*) 1. Reg. 5.
(*u*) Idem. In past. p. 2. cap. 6. Act. 10.
(*x*) 2. Cor. 1.
(*y*) 1. Thes. 2.
(*z*) 2. Cor. 4.
(*a*) 1. Cor. 4.

Igitur summus locus bene regitur, cum ille qui præest, vitiis potius quam fratribus dominatur: & cum vitiosos punit, eosdem tacita cogitatione sibi præfert. Nam, ut ibi optime dicit, Pastor tanto apud Dominum obligatior est ad sui ipsius correptionem & humilitatem, quanto apud homines nemo est qui illum corripiat. Subditus autem, tanto a divino judicio liberior est (*b*), quanto hic suarum culparum habet ultorem.

Solerter tamen, ait, intueri debet Prælatus, ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis, solvantur jura regiminis: Et dum Prælatus quisque plus se quam decet, dejicit, subditorum vitam stringere sub vinculo disciplinæ non possit. Teneant ergo Rectores exterius quod pro aliorum utilitate suscipiunt: servent interius quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus, eos apud se esse humiles, etiam subditi deprehendant: quatenus & in auctoritate eorum quod formident, videant: & in humilitate, quod imitentur agnoscant.

Cum autem, ait, Rector delinquentem punire compellitur, sollicite observare debet (*c*) ut sic jura disciplinæ contra delinquentes, exerceat, ut pietatis viscera non amittat: simul enim se exhibere debet & matrem pietatis, & patrem disciplinæ. Atque inter hæc sollicita circumspectione providendum, ne aut districtio sit rigida, aut pietas remissa: nam disciplina & misericordia mul-

(*b*) Idem 2. part c. 6. (*c*) Ibidem 6.

multum destituitur, si una sine altera teneatur. Insit ergo Rectori circa subditos & juste consolans misericordia, & pie sæviens disciplina, infundat vulneribus vinum & oleum, ut scilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foveantur. Ille igitur qui sanandis vulneribus præficitur, in vino morsum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis, quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foveantur sananda. Miscenda ergo est lenitas cum severitate, & faciendum quoddam ex utroque temperamentum: ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. Unde sicut in arca testamenti erat simul virga & manna: sic in pectore Pastoris rigor & dulcor. Unde David (*d*), virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt; virga enim percutimur, baculo sustentamur.

Item, ait, (*e*) duo extrema debet cavere Pastor: ne aut exterioribus curis nimis deditus, ab intimis corruat: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis, non impendat. Incidentes in primum extremum sunt illi, qui obliti se datos esse in Prælatos propter salutem animarum, diebus ac noctibus solis curis externis incumbunt; quo fit, ut interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quo etiam fit, ut subditi non proficiant, sed potius in spiritualibus torpeant, quia non habent Pastorem, eorum animas ad cœlestia sublevantem, & ducem,

viam

(*d*) Psal. 32. (*e*) Greg.

viam perfectionis oftendentem. Si enim a duce itineris erratur, exercitus fequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni judicis, quam cœleftis ducis officium exercens, terrenis ftudiis fuis excæcat oculos fubditorum. Unde Dominus, non folum Paftores, fed & omnes admonet dicens: (*f*) Videte ne graventur corda veftra in crapula, & ebrietate, & curis hujus fæculi. *Et Apoftolus*: Nemo militans Deo implicat fe negotiis fæcularibus, &c (*g*). *Et item*: Quæ furfum funt funt fapite, quæ furfum funt quærite, non quæ fuper terram; mortui enim eftis, &c. Quod fi Epifcopi dixerint, multa nobis fæcularia negotia commiffa funt, refpondet Gregor. (*h*). adducens illud Pauli 1. ad Corinth. 6. Sæcularia judicia fi habueritis, contemptibiles qui funt in Ecclefia illos conftituite ad judicandum, ut fcilicet illi in terrenis & fæcularibus negotiis occupentur qui penetrare intima nequeunt. Ideo merito Jethro arguebat Moyfem, quia terrenis populi negotiis ftulto labore ferviebat: confulens ut ad jurgia dirimenda alios conftitueret judices, ut ipfe liberius vacaret arcanis cœleftibus cognofcendis, ad populum erudiendum. Igitur a fubditis inferiora gerenda funt, a Rectoribus fumma cogitanda: ut fcilicet oculum, qui providendis greffibus præeminet, cura pulveris non obfcuret: pedum namque eft, pulvere involvi, monftruofum autem eft, quod caput (id eft Paftor) ad pulverem

(*f*) Luc. 21. (*g*) 2. Tim. 2.
(*h*) In Paft. p. 2. c. 7.

verem recurvetur, & cum eo involvatur. Et de his Paſtoribus dicitur (*i*): Quomodo obſcuratum eſt aurum, &c. *Et*: (*k*) Lapides Sanctuarii diſperſi ſunt in medio platearum, id eſt, in latitudine negotiorum terrenorum, relinquentes ſecreta Sanctuarii. Igitur concludit Gregorius (*l*), ſæcularia negotia aliquando ex compaſſione toleranda ſunt, numquam vero ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggravant, hanc ſuo victam pondere ad ima de cœleſtibus mergant. Ideo ſemper cavendum Paſtoribus, ne dum temporali ſollicitudini incaute deſerviunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigeſcant, & foras fuſi, oblivifci non metuant ſe eſſe animarum Paſtores.

Cavendum etiam (*m*) alterum extremum. Sunt enim (*n*), ait, quidam qui ſic ſibi vacare ad ſpiritualia appetunt, ut rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerumque deſpicitur: quia ſubditis neceſſaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem ſermo prædicantis non penetrat, quem miſericordia ejus non rigat. Sic ergo oves oportet interno paſtu ſaginare, ut etiam eis exteriora provideantur. Ideo Paulus (*o*): Si quis autem ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, &c. Igitur Paſtores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquant. Et ad hoc adducit illud

(*i*) Thren. 4.
(*k*) Ibidem.
(*l*) 2. p. c. 7.
(*m*) Idem.
(*n*) In Paſt. 2.
(*o*) 2. Tim. 5.

illud Ezechiel. 44. ubi præcipitur Sacerdotibus, ut neque radant capillos, neque comam nutriant: ſed dumtaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ ſignificantur: quæ ſi nimis creſcunt, oculos internos impediunt, ne videre poſſint. Non ſunt ergo radendæ ex toto, ſed tondendæ, id eſt, ſub certa menſura tenendæ.

A Paſtoribus etiam (*p*) omnia prædicta optime obſervantibus, diligenter cavendum, ne cupido placendi hominibus eos teneat: alioquin ſimiles erunt adultero puero, qui placere concupiſcit oculis ſponſæ Domini ſui, per quem ſponſus dona ſponſæ tranſmiſit. Ex hoc enim amore proprio, quo placere hominibus concupiſcunt, procedit ſæpe, quod non corripiant delinquentes, imo etiam aliquando demulceant: quod, ut dicitur *Ezech.* 13., eſt ponere cervicalia ſub capite, & pulvillos ſub cubitis delinquentium, & a rectitudine vitæ cadentium. Cum enim ament gloriam mundi, & favorem hominum, blande tractant illos etiam peccantes, qui in gloria deſiderata poſſunt illis nocere. Contra eos autem quos adverſum ſe nihil valere conſpiciunt, tota auſteritate & dominatione armantur, ut etiam hac via gloriam venentur. Unde, *Ezech.* 34. Vos cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia.

Pura tamen (*q*) poteſt eſſe intentio appetentis ab ovibus diligi, ſcilicet ut in eis faciat fructum: ut dilectio & æſtimatio ſit quædam via, qua ad amorem conditoris oves introducantur:

(*p*) Greg. p. 2. c. 8. (*q*) Greg. 2. part. c. 8.

tur: non enim libenter auditur prædicator, qui non diligitur. Non ergo Paſtor quærat diligi pro ſeipſo, ſed ut poſſit libenter audiri. Et hoc modo (*r*) dicebat Paulus; Ego per omnia omnibus placeo; cum tamen etiam dicat: Si adhuc hominibus placerem, Chriſti ſervus non eſſem.

Valde attendere debet Rector, quod plerumque vitia, virtutes ſe eſſe mentiuntur, v. g. ait Gregorius, ſub parſimoniæ nomine tenacia ſe palliat (*s*); effuſio, ſub appellatione largitatis: inordinata remiſſio, creditur pietas: effrenata ira, zelus virtutis: præcipitata actio, æſtimatur velocitas & efficacia: agendi tarditas, conſilium gravitatis. Vigilanter ergo attendat Rector, ne putet ſe bene agere dum peccat.

Prælatus peccans, tot mortibus dignus eſt, quot ad ſubditos ſuos perditionis exempla tranſmittit. Unde tanto cautius debet ſe a peccato cuſtodire (*t*), quanto peccando non ſolus tantum moritur, ſed omnium animarum, quas pravis exemplis deſtruit, reus eſt.

Tibi qui curam (*u*) animarum ſuſcepiſti, terribiliter intonat Salomon, *Prover.* 6., dicens: Fili, ſi ſpoponderis pro amico tuo, illaqueatus es verbis oris tui, &c. Fac ergo quod dico, fili mi, & temetipſum libera; diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum, ne dederis ſomnum oculis tuis, neque dormitent palpebræ tuæ. Dormit namque (*x*) Paſtor, ait Greg. quando omnino

(*r*) 1. Cor. 10. (*s*) Greg.
(*t*) Idem Greg. p. 3. admo. (*u*) Ibidem.
(*x*) In Paſt. 5. p. adm.

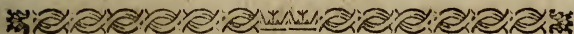
nino negligit curam ſubditorum: quia eorum acta neque ſcit, neque corrigit. Dormitat etiam, quando cognoſcit quidem quæ reprehendi debent, ſed pigredine deprimente ea diſſimulat, ac propter mentis tædium, dignis ea increpationibus non emendat. Et ſicut oculus dormitando ad plenum ſomnum ducitur, ita Paſtor non reſecans malum quod cognoſcit, ad hoc pervenit, ut neque delicta ſubditorum agnoſcat. Debent ergo Paſtores eſſe ſicut animalia illa plena oculis intus & extra: intus, ut omnia propria delicta coram æterno Judice agnoſcant & deprehendant: foris autem, ut quæ in aliis ſunt corrigenda deprehendant.

Cavere tamen valde debent, ait, ſubditi, ne contra facta (*y*) Paſtorum murmurent: unde Judæis murmurantibus contra ipſum Moyſem & Aaron, dicebat (*z*): Neque contra nos eſt murmur veſtrum, ſed contra Dominum: nos enim quid ſumus? Unde David (*) percuſſit cor ſuum, etiam de minima præciſione oræ veſtis Saulis, qui Chriſtus Domini erat, qua deſignatur tenuiſſima laceratio, quæ verbis fit.

(*y*) Idem. Ubi ſup. (*z*) Exod. 16.
(*) 1. Reg. 18.

COL,

COLLECTA

EX

EPISTOLIS BEATI GREGORII.

Epistola quinta his verbis depingit onus suum.

Sub colore Episcopatus (*a*), ad sæculum sum reductus : & in pastorali cura tantis terræ curis inservio quantis me in vita nequaquam deservisse reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens, ascendisse videor exterius, unde me a conditoris mei facie longe expulsum deploro. Conabar namque extra mundum, extra carnem fieri: cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & non solum vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam (*b*): Tibi dixit cor meum quæsivi vultum tuum: vultum tuum Domine, requiram: nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimescens. Videbar mihi quodam rerum vertice stare: ita ut in me pene impletum crederem, quod per Isai. 54., Dominus promittit: Sustollam te super altitudines terræ, super altitudinem enim terræ sustollitur, qui ipsa quæ alta & gloriosa præsentis sæculi videntur, per mentis despectum calcat. A quo vertice corrui in timores & pavores,

(*a*) Greg. ex regist. li. 1. Epist. 5.
(*b*) Psal. 26.

res, impulſus turbine hujus tentationis: quia etſi mihi nihil timeo, eis tamen qui mihi commiſſi ſunt, multum formido. Undique cauſarum fluctibus quatior, ac deprimor tempeſtatibus, ita ut recte dicam: Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. Redire ad cor deſidero poſt cauſas, ſed vanis ab eo cogitationum tumultibus excluſus, redire non poſſum ita ut obedire nequeam voci prophetæ (*c*): Redite, prævaricatores, ad cor; ſed ſtultis preſſus cogitationibus, ſolummodo exclamare compellor: cor meum dereliquit me. Et paucis interjectis, ſed quis inter tot terrenas curas valeat Dei myſteria prædicare, cum mihi difficile ſit ſaltem recolere? Preſſus enim in hoc honore negotiorum ſæcularium tumultu, ex eis me eſſe video, de quibus ſcriptum eſt: dejeciſti eos, dum allevarentur (*d*): quia dum foris videntur ſurgere, intus cadunt, ſimiles fumo, qui aſcendendo deficit, & ſeſe dilatando evaneſcit. Ideo ſcriptum eſt (*e*): Deficientes, quemadmodum fumus deficient (*f*). *Et illud*: Deus meus, pone illos ut rotam; rota enim in anterioribus corruens, in poſterioribus elevatur: quia quanto elevantur in bonis præſentis vitæ, tanto in æternis corruunt. Et quamvis aliqui ſint, qui ſic exteriores provectus regere ſciunt, ut per eos nequaquam interius corruant: ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valde oneroſa: & quod mens ſponte non recipit, congrue non diſponit. Hæc ille. Et

quia

(*c*) Iſaias 46. (*d*) Pſalm. 72.
(*e*) Pſalm. 36. (*f*) Pſalm.

quia scribebat sorori Imperatoris, concludit Epistolam his verbis: Imperator jussit ut simia fieret leo; & quidem ejus provisione simia vocari leo potest, fieri autem non potest. Unde necesse est, ut omnes culpas ac negligentias meas non mihi, sed suæ pietati deputet, qui virtutis ministerium infirmo commisit.

Deplorat etiam (*g*), quod indignus & infirmus suscepit navem vetustam, & vehementer confractam (*h*), in quam undique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassatæ, putridæ tabulæ naufragium sonant.

Idem sic ait (*i*): dum contemplationis dulcedinem alte describitis, ruinæ meæ mihi gemitum renovastis: quoniam audivi quid intus perdidi, dum foris ad culmem regiminis immeritus ascendi. Tanto autem me percussum mœrore agnoscite, ut vix loqui sufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obsident. Triste est quidquid aspicio: quidquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penso enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, ubi dejectus sim (*k*), & pro culpis meis in occupationis exilium a facie dominantis missus, quasi destitutæ viduæ vocibus cum Propheta dico: Qui consolabatur me, longe recessit a me.

Et in Epistola 7 (*l*). Depressus sum usque ad terram superposito onere, ita ut mentis rectitudi-

(g) Idem Epist. 4. (*h*) In Epis. Constan.
(*i*) Epist. 6. ad Patri. (*k*) Psal. 68.
(*l*) Idem Anastasio Episcopo Antiocheno.

tudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, per experimentum dicam (m): Incurvatus sum & humiliatus sum usquequaque. Tanta quippe occupationum onera deprimunt, ut ad superna animus nullatenus erigatur; multis enim causarum fluctibus quatior, & tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum littore statis. Quod vero me os Domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodesse perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, ut cum vindicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam. Et in fine Epistolæ vocat Anastasium cui scribebat, ut veniat ad convivendum secum Romæ: Quatenus, ait, dum vos videre metuero, peregrinationis nostræ tædium, de æterna patria invicem loquendo, relevemus.

Consideranti mihi (n) quod impar meritis, atque toto animo renitens, pastoralis curæ pondera portare compulsus sum, caligo mœroris occurrit, & triste cor nihil aliud nisi eas quæ videre nihil sinunt, tenebras videt. Nam quid Antistes ad Dominum, nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum? &c. Imo formido illud, quia cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur. Et valde pertimesco, ne commissa mihi plebs fide-

(m) Psal. 110.
(n) Id. Epist. 24. lib. 1. Episcop. Constan.

fidelium, reatus mei additamento depereat, cujus nunc usque delicta Dominus æquanimiter tolerabat. Cum vero utcumque hunc timorem ſupprimo, & conſolatam mentem ad pontificalis oneris ſtudia accingo, conſiderata ipſa rei immenſitate, deterreor. Si ſcriptum eſt (*o*): Mundamini qui fertis vaſa Domini, pondera quam munda converſatio debet eſſe illius, qui ad æternitatis templum vaſa viventia in ſinu propriæ converſationis portat. Ideo rationale judicii præcipitur Aaron geſtare, quia cor Epiſcopale non cogitationes fluxæ, ſed ſola ratio conſtringere debet: in quo nomina duodecim antiquorum Patriarcharum erant ſcripta: quia vitas ſanctorum Epiſcoporum ſemper in corde gerere debet, & ſecundum eas vivere, &c.

Et poſt multa ſubjungit (*p*): Suſcepto itaque paſtoralis curæ onere, cum cuncta hæc, atque alia hujusmodi multa conſidero, videor, quod eſſe non poſſum, maxime quia hoc in loco quisquis paſtor dicitur, curis exterioribus graviter occupatur, ita ut ſæpe incertum fiat, utrum Paſtoris officium, an terreni Proceris agat. Et quidem quisquis regendis fratribus præeſt, vacare penitus a curis exterioribus non poteſt: ſed tamen curandum magnopere eſt, ne ab his immoderate deprimatur. Igitur, fratres ſanctisſimi (Epiſcopos appellat, quibus ſcribebat), per venturum judicem vos rogo, ut laſſeſcentem ſub onere veſtris orationibus juvetis, & oremus pro

(*o*) Iſa. 52. (*p*) Idem.

pro invicem, ut ſalvemur: quia dum nos vobis per orationis opem conjungimus, quaſi ambulantes per lubricum viciſſim nobis manus tenemus: fitque ex magna proviſione charitatis, ut eo robuſtius ſingulorum charitas perſigatur, quo in alterum alter innititur.

Quod me ad Epiſcopatus ordinem cognoſcitis perveniſſe, ſi me diligitis, plangite: quia hic hujus mundi tantæ occupationes ſunt, ut per Epiſcopatus ordinem pene ab amore Dei me videam eſſe ſeparatum (*q*): quod inceſſanter defleo, atque ut pro me Dominum exoretis rogo.

Dominus me a tanto hujus loci periculo qualiter voluerit abſolvat: quia ſicut peccata mea merebantur, non Romanorum, ſed Longobardorum Epiſcopus factus ſum, quorum ſynthiciæ ſpartæ ſunt. Gemo quotidie occupationibus preſſus, & reſpirare non valeo. Ecce quo me patrocinia veſtra perduxerunt: ſed vos qui adhuc valetis, hujus mundi occupationes fugite, quia quanto in eo quisque profecerit, tanto, ut video, ab amore Dei amplius decreſcit.

Et Epiſtola 31. ad Philippum comitem, qui dederat operam, ut ipſe Pontifex crearetur. In quantum, ait homo, diſcutere, & inveſtigare judicia ſuperna non ſufficit, in tantum ſub eis debent cervicem cordis inflectere. Et quia id quod ſibi tribuitur (*r*), quo judicio diſponatur, ignorat, nec ad appetendum locum procax exiſtere, neque ad repellendum contumax debet inve-

(*q*) Idem 30. ad Joan. Patric.
(*r*) Idem 31.

inveniri. Unde indignus ego ad subeunda Episcopatus onera, jussioni omnipotentis Dei, vestræque me voluntati subdidi, &c.

Tantis fluctibus quatior (s), ut vetustam ac putrescentem navem quam regendam occulta Dei dispensatione, suscepi, ad portum dirigere nullatenus possim. Ingemisco, quia sentio quod negligente me crescit sentina vitiorum. Flens reminiscor quod perdidi meæ placidum littus quietis, & suspirando terram conspicio, quam tamen rerum ventis adversantibus tenere non possum.

Quomodo nolebat recipere munera (*t*), habes Epist. 64. ubi rescribens Felici Episcopo, dicit: Quoniam non delectamur xeniis palmatianis, quas tua direxit fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus, sed eas, ne aliquod exinde potuisses sentire dispendium, digno fecimus pretio venundari, & id fraternitati tuæ transmisimus sigillatim.

Si sacerdotale officium (*u*), quod accepimus secure ministramus, & divinum adjutorium, & spiritualium dilectio filiorum procul dubio nobis aderit. Propterea, frater Episcope, testimonium bonum quod habes in civitate Neapolitana, bonitatis tuæ augmento roboretur. Igitur sic te debes in præfati populi adhortatione assidua occupatione constringere, ut verbi tui fructum (quem

(s) Epist. 41. ad Lean. Episcop. Hispan.
(*t*) Idem. (*u*) Id. Epist. 7. lib. 2.

(quem in eis fueris operatus) in ſuis horreis divinus condat agricola.

Et in 12. (*x*) quia ſcribebatur ei, quod celeriter crearet Epiſcopum Neapolitanum, reſpondet. Quia, ait, utilitates illius Eccleſiæ ſumma cupio firmitate vallare, diuturna de hoc neceſſe habeo deliberatione tractare: ut eam digna poſſim ordinatione Chriſto revelante diſponere. *Et ibi cap.* 69. dicit, quod nulla cura eum magis ſollicitabat, quam cum ad conſecrandum Epiſcopum ejus expectabatur arbitrium.

Et capit. 68. aſſerit quod juxta meritum plebium ſolent ſuperno judicio perſonæ provideri Paſtorum.

Epiſcopus cum omnibus hominibus ſummopere debet procurare pacem; unde Gre. ibi cap. 91. Ego atteſtante mihi conſcientia, fateor quia cum nullo homine habere ſcandalum volo, & quanta valeo virtute declino; ego per elationem nihil quæro.

Animarum lucrum Deo noſtro (*y*), tota mentis intentione facere feſtinate: quia nomen Paſtoris non ad quietem, ſed ad laborem ſuſcepimus. Exhibeamus ergo in opere, quod ſignamus in nomine: & tamen ſemper conſiderate illud; Quid prodeſt homini, ſi totum mundum lucretur &c. (*z*) Igitur peritura penitus contêmnamus, &c.

Ibi-

(*x*) Idem.
(*y*) Id. Epiſt. 15. ibid. 4. ad quemdam Epiſc.
(*z*) Matth. 16.

Ibidem, *Epistola* 32. (*a*) scribens Mauritio Cæsari super Joan. Episcopo Constantinopolitano, qui usurpabat sibi nomen universalis Episcopi, de superbia & fastu Episcoporum inter alia dicit. Quid dicturi sumus, qui populum Dei cui indigne præsumus, peccatorum nostrorum oneribus premimus? Corpus despectis vestibus tegitur, & elatione cordis purpuram superamus: jacemus in cinere, & excelsa respicimus doctores humilitatis, & duces superbiæ, & ovina facie lupinos dentes abscondimus. Exclamare compellor: O tempora, o mores! Ecce cuncta jacent, & tamen Episcopi qui in pavimento & cinere flentes jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt. Ego, ait, cunctorum Sacerdotum servus sum, in quantum illi sacerdotaliter vivunt. Tumidi autem, qui contra statuta Patrum cervicem erigunt, in omnipotente Domino confido, quod cervicem meam sibi neque cum gladiis flectent.

Pondera vero (*b*), & time quod de eodem Joanne dicit Epistola 38. quod in principio cum electus est ad Episcopatum Constantinopolit. voluit fugere, ne esset Episcopus: postea vero ad hoc perductus est, ut despectis omnibus Episcopis, solus Episcopus esse appeteret, & procuraret appellari.

Ibidem. Quid sunt Episcopi (*c*), nisi astra cœli? Quorum vita simul & lingua, inter peccata

(*a*) Idem. (*b*) Greg. Epis. Constan.
(*c*) Idem.

cata erroresque hominum, quasi inter noctis tenebras lucent?

Ut habetur Epistola 45. lib. 4. (*d*) Gregorius coegit quemdam Marianum monachum, omnino renitentem suscipere Episcopatum: Ideo scribit cuidam, quod consoletur eum: quia, ait, cujuslibet officii valde onerosa est novitas: præsertim quia post longa quietis otia, ejus procul dubio novitas perturbabitur. Ideo peto, ut cum venerit, tempestatum sæcularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inveniat. Confido in Domino, quod ad interiora illum exacuet: & ad exteriora gerenda confortabit.

Epistola 4. lib. 6. ad Episcopum Constantinop. qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondet. Prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex hoc colligimus vos bene posse susceptum ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non agnoscit infirmitatem.

Ibidem Epist. 5. (*e*) eundem exhortatur ad tolerandum onus pastorale, afferens illud: Si Christus pro omnibus mortuus est, restat ut qui vivunt, non sibi vivant, &c. Et quia ille scripserat in Epistolis suis, quod semper anhelabat ad mentis tranquillitatem & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respondet quod Pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum & curarum ter-

(*d*) Idem Ad Andream Scolast.
(*e*) Idem.

terrenarum : quia ſcriptum eſt quod etiam gigantes gemunt ſub aquis , id eſt ; populis. Dicit tamen , quod huic curæ modus ponendus eſt , ne nimis excreſcat : quia boni Paſtores, afflante Spiritu Sancto , inter medias turmas populorum & negotiorum non obruuntur, neque caput mentis ſubmittunt : ambulant per ſiccum in medio mari, & impletur in eis illud Iſai. 43. Cum tranſieris per aquas , tecum ero, & flumina non operient te. Et quantum ad periculum officii paſtoralis , & ſecuritatem ſolitudinis , reſpondet quod ubique eſt periculum, & ſola Dei gratia ſalvat. Nam Loth in perverſa civitate fuit juſtus, & in monte peccavit: Angelus etiam peccavit in cœlo , homo vero in Paradiſo.

Ibidem Epiſtola 29. (*f*) ad quemdam: Ego te bene vivere ſcio , me autem multis peccatis oneratum novi : quod ſi tu etiam peccator es, me tamen multo melior , quia tu tua tantummodo peccata , ego & eorum qui mihi commiſſi ſunt , porto.

Servi Dei præſentes (*g*) paſcunt ſapore converſationis & doctrinæ : abſentes vero , odore bonæ famæ.

Pondera labores Paſtoris terreni pro pecoribus ſervandis. Vide quid Jacob dicat Gen. 31. Viginti annis fui tecum , oves tuæ ſteriles non fuerunt , nec captum a beſtia oſtendi tibi , dieque noctuque æſtu urgebar & gelu : fugiebatque

(*f*) Idem ad Anaſtabium Pref. (*g*) Idem.

que somnus ab oculis meis, &c. Quid ergo nos facere par est pro ovibus Christi?

Epistola 125. *lib.* 7. ad Leandrum, qui eum in Epistola laudaverat. Nolite, ait, me vocare Noemi, id est, pulchram; sed vocate me mara, quia amaritudine plenus sum; neque enim, bone vir, hodie ego sum ille, quem nosti. Multum fateor exterius proficiendo, interius cecidi. De illorum numero sum, de quibus scriptum est (*h*): Dejecisti eos dum allevarentur: cum elevatur enim, dejicitur ille qui honoribus proficit, & moribus cadit. Ego enim vias mei capitis, id est, Christi sequens, summopere esse decreveram opprobrium hominum, & abjectio plebis, atque ascensus disponere in valle lachrymarum, ut tanto verius intus ascenderem, quanto foris per convallem lachrymarum humilius jacerem: At me multum nunc deprimit honor onerosus, curæ innumeræ perstrepunt: & cum sese ad Deum animus colligit, hunc suis impulsibus quasi quibusdam gladiis scindunt, nulla cordis quies est: prostratum & in infimis jacentem ac suæ cogitationis pondere depressum, nulla aut rara valde contemplationis penna in sublimia levat. Torpet ignava mens, & circumlatrantibus curis temporalibus, jam pene ad stuporem deducta, cogitur modo terrena agere, modo etiam quæ sunt carnalia dispensare. Aliquando vero studio exigente, compellitur quædam etiam cum culpa disponere. Quid multa loquar?

(*h*) Psalm. 72.

loquar? Victa suo pondere sanguinem sudat, id est, culpam. Prospero flatu navigabam, quando in Monasterio tranquillam vitam ducebam, sed procellosis subito motibus tempestas exorta in sua perturbatione me rapuit, & prosperitatem itineris amisi: quia perdita quiete, naufragium mentis pertuli. Ecce nunc in undis versor, & tuæ intercessionis tabulam quæro, ut qui in navi integra dives pervenire non merui, saltem post damna ad littus per tabulam reducar. De podagræ vero dolore, quo scribis te afflictum, ego etiam assiduo dolore vehementer attritus sum. Sed consolemur, quia potius sunt dona, quam flagella dolores hi, quibus delicta purgamus. Præterea ex benedictione B. Petri mitto vobis pallium ad sola Missarum solemnia utendum. Hæc ille.

Qui per iter (*i*) hujus mundi vasa auri & argenti portat, hoc est, magna merita, caveat a latronibus, id est, dœmonibus de vanitate tentantibus. Qui enim non potuerunt in principio impedire bona opera, ne fierent, postquam facta sunt, reducunt ea in mentem, ut decepta mens admiretur quam sint magna quæ fecit, & sic ea perdat. Contra quem per Ezech. 16. dicitur: Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo, appetendo scilicet proprii nominis gloriam. Ideo contra ea ibi dicitur 32. Quo pulchrior es, descende, id est, cade a gratia mea, nempe ob elationem tuam.

(*i*) Epist. 126. lib. 7.

tuam. Remedium ergo contra hoc eſt jugiter ad memoriam reducere propria delicta.

Væ qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris ſuſcipit, ſed ad appetitum gloriæ & tranſitorii honoris. Væ qui dux chriſtianæ militiæ fieri ſuſtinet, nondum veteranus miles, id eſt, diu exercitatus in omnium victoria. Epiſcopus eſt aurora oriens, quando de novo venit, non ut præſit, ſed ut proſit.

Nos ſub colore Eccleſ. (*k*) regiminis mundi hujus fluctibus volvimur, qui frequenter nos obruunt; ſed manu cœleſtis gratiæ protegente, de profundo relevamur. Vos ergo qui in tanta quietis veſtræ ſerenitate tranquillam vitam ducitis: & ſecuri quaſi in littore ſtatis, nobis navigantibus, aut potius naufragantibus, orationis manum tendite: & conantes ad terram viventium pergere, quantis poteſtis precibus, adjuvate.

Epiſcopus puniens (*l*), debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona ſua ſervat, & eum hæredem habere deſiderat. His ergo quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente ſervare debemus.

Et ad 7. interrogationem (*m*) Auguſtini Epiſcopi Anglorum dicit: Sancta Eccleſia in hoc tempore quædam per fervorem corrigit, quædam per manſuetudinem tolerat, quædam per conſiderationem diſſimulat: ut ſæpe malum quod

(*k*) Epiſt. 16. lib. 12. ad Abbatem montis Sinai.
(*l*) Idem. (*m*) Idem. ex Reg lib. 12.

quod adverſatur, portando & diſſimulando compeſcat.

Quod ad Epiſcopos (*n*) pertineat illud: Videant opera veſtra bona, ut glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt, &c. Nota verba Gregorii. Qui jam humanæ laudis concupiſcentiam calcare ſufficit, peccat, bona ſua opera occultando: qui defraudat proximum a bono ædificationis, & aſſimilatur illi, qui jacto ſemine agit ne germinet. Qui autem intentione divinæ gloriæ oſtendit opera ſua, etiam ea quæ publice facit, abſcondit: quia cum ſoli Deo in hoc placere curet, ſolum ipſum in teſtem cenſetur habere. Qui autem in opere occulto quod facit, deſiderat deprehendi & laudari ab hominibus, hic in publico cenſetur feciſſe opus ſuum: quia tot teſtes in bono opere ſecum duxit, quot humanas laudes quæſivit.

Caveat paſtor (*o*) ne alios juvando, ſe deſerat: ne alios erigens, cadat; nam aliquibus magnitudo virtutis occaſio perditionis fuit: nam virtus quando vitiis aliorum renititur, quadam delectatione animus ſibimet blanditur: quo fit, ut jam metum ſuæ circumſpectionis abjiciat: & in quadam ſecura ſui confidentia requieſcat: cui jam torpenti ſeductor callidus omne quod bene geſſit enumerat: eamque quaſi cæteris præpollentem, in tumore cogitationes exaltat, fitque fovea mentis, memoria virtutis, cui dicitur, Ezechiel. 32. Quo pulchrior es, deſcende, & dormi cum incircumciſis. *Et ibidem.* Habens fidu-

(*n*) Idem. Matth. 5. (*o*) Greg.

fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo, quærendo ſcilicet privatam laudem, & gloriam ſingularem. Igitur bonus Paſtor nunquam aſpiciat recta quæ agit; ſed quæ agere negligit, ſemperque ſeſe deorſum premat: ut dum cor ex memoria infirmitatis atteritur, apud humilitatis auctorem robuſtius in virtute ſolidetur.

Sequuntur quædam ex Divo Bernardo ad Eugenium de conſideratione. Libro primo.

MAXIME condoleo occupationibus tuis, ſi tamen doles & tu: quod ſi non doles, tunc longe magis doleo: ſciens longius a ſalute eſſe membrum quod obſtupuit, & periculoſius laborare quod ſe eſſe ægrum non ſentit. Abſit ut de te id ſuſpicer, utpote aſſuetus deliciis dulcis quietis, ideo non potes deſſueviſſe tam cito, neque ſubito non dolere ſubtractas: quoniam plaga recens, dolore non caret: nondum obcalluit vulnus, & verſum eſt in inſenſibile. Scio quod non deeſt tibi materia juſti doloris a quotidianis jacturis, invitus avelleris a tuæ Rachelis amplexibus: & quoties avelleris, toties renovatur dolor: nihil tamen plus metuo tibi quam quo per conſuetudinem ad hoc devenias, ut jam non ſentias dolorem, quoniam avelleris a Rachele, & implicaris negotiis. Noli nimis credere affectui tuo qui nunc eſt: nihil tam

fixum

fixum animo, quod neglectum tempore non obsolescat. Vulneri vetusto & neglecto callus obducitur, & eo insanabile; quo insensibile fit. Denique dolor continuus & acerbus diuturnus esse non potest: quia aut de remedio consolationem accipiet, aut de assiduitate stuporem. Quid non invertat consuetudo? quid non assiduitate duretur? primum importabile tibi videbitur onus negotiorum: processu temporis si assuescas, reputabis non adeo: paulo post leve senties: post, neque senties: paulo post, etiam delectabit: ita paulatim in cordis duritiam itur: & ex illa in aversionem. Vereor ne in mediis occupationibus, quoniam multæ sunt, dum diffidis finem, frontem dures: & ita sensim teipsum prives sensu justi utilisque doloris. Itaque multo prudentius erit, quod te subtrahas occupationibus saltem ad tempns, quam quod patiaris trahi ab ipsis, & duci ad cor durum: quod semetipsam non exhorret, quia neque sentit quod compunctione & devotione non scinditur, pietate non emollitur, &c. Nemo autem duri cordis salutem unquam adeptus est, nisi quem miserans Dominus, auferat ab eo cor lapideum, & det ei cor carneum. Ad hoc te trahent maledictæ istæ occupationes, si te totum dederis illis, nihil tibi relinquens. Volo esse tibi Jethro, ac dicere tibi: Stulto labore consumeris in tot occupationibus temporalibus, quæ non sunt nisi afflictio spiritus, evisceratio mentis, evacuatio gratiæ: nam fructus horum quid nisi arenearum telæ: de mane ad vesperam litigare,

aut litigantes audire? Igitur ſi hæc deploras, emenda; neque te unquam ad iſta duraveris quolibet uſu vel aſſiduitate. Nolo quod in hoc habeas patientiam, imo impatientiam. Hebetati cordis indicium eſt propriam non ſentire continuam vexationem ac ſervitutem. Itaque conſulo tibi, non fias ſervus hominum, non conſumas totum tempus in audiendo leges Juſtiniani, lites & cavillationes. Dic: Narraverunt mihi (*a*) iniqui fabulationes; ſed non ut lex tua. Tuum principale munus eſt ædificare Eccleſiam (*b*), docere populos, meditari in lege Domini; quæ ſola eſt immaculata convertens animas. Non dico quod totum te ſubtrahas illis ſæcularibus occupationibus; ſed quod non tradas te totum, ſi es homo omnium, omnibus omnia factus, eſto etiam tui: alioquin quid tibi prodeſt, ſi univerſos lucreris, & teipſum perdas? Habe igitur te, & ſi omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu: tu ſolus ſitiens permanebis? Qui ſibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque ſemper; ſed conſiderationi aliquid tui cordis, & temporis ſequeſtra, vacans Deo: quia & ibi præordinas quæ agenda ſunt ſecundum Deum, non præcipitanter fiant: ibi primo ſcrutaris, & ordinas affectus & actus tuos, demum alienos. Itaque huic tam pio, quam utili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere eſt. Imitare Sanctum Gregorium, qui ultimam partem Ezechielis obſcuriſſimam in otio expoſuit, eo tem-

(*a*) Pſalm. 118. (*b*) Pſalm. 18.

tempore quo urbs erat obſeſſa: & in ſumma tempeſtate negotiorum, ut ex ejus præfatione liquet.

Non te, ait, ingeras judicare de terrenis poſſeſſiunculis hominum: etiam contemptibiliores qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum, dicebat Apoſtolus. Illæ autem cauſæ (*c*) graviores quas ad te intrare neceſſe eſt, aſſueſce breviter decidere: præcidens fruſtratorias & vexatorias dilationes: nihil enim ita absque labore, manifeſtam facit veritatem, ut brevis & pura narratio.

Cauſa viduæ intret ad te, cauſa pauperis, & ejus qui non habet quod det.

Multas cauſas etiam indignas audientia, judica: ut illas quæ præ ſe ferunt manifeſtam ambitionem. Si diſcipulus Chriſti es, igneſcat zelus tuus, exurgat auctoritas tua contra generalem impudentiam ambitioſorum, &c. Flagella eos cum Chriſto, nec aures eis præbeas: timeant te nummularii, nec fidant in nummis, ſed diffidant: abſcondant æs ſuum a te ſcientes te paratiorem ad effundendum, quam ad recipiendum.

Quatuor ergo tibi, ait, conſideranda ſuadeo, ſcilicet te, quæ ſub te ſunt, quæ circa te ſunt, quæ ſupra te ſunt. Primo noſce te: alioquin nihil tibi proderit ſcire myſteria omnia, ſi te neſcieris. A te ergo incipiat conſideratio tua: imo etiam in te ſemper finiatur. Quicquid ſe offerat,

(*c*) 1. Cor. 6.

offerat, quod non pertineat ad ſalutem tuam, mox reſpuendum. De te ergo conſidera quis, & qualis ſis. Abjectus eras in domo Dei, dictum eſt tibi, amice, aſcende ſuperius ſuper gentes, ut probaret te, an amicus ejus ſis. Non certe elevatus es ad dominandum, ſed ut evellas, & deſtruas, & diſperdas, & ædifices, & plantes. Nihil horum factum ſonat, ſed ſchemate quodam ruſticani laboris, labor ſpiritualis expreſſus eſt. Sarculo tibi opus eſt, non ſceptro. Abſit quod deliciis reſolvaris aut pompis. Non blandiatur tibi cathedra excelſa: eſt enim ſpecula, unde omnia proſpectes, unde ſollicitudine urgearis omnium Eccleſiarum, non auri & argenti, quæ in te abominabilis erit: non ut domineris. Plane enim Apoſtolis, & tibi interdicitur dominatus, cum dicitur: Reges gentium dominantur eorum, &c. vos autem non ſic, &c. (*d*) Et Apoſtolus probabat ſe plus miniſtrum, quia (*e*) in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter, &c. Non licet tibi gloriari in cathedra: ſed cum ipſo Apoſtolo (*f*) in cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti. Felix qui dicere potuit, plus omnibus laboravi. Et ſi labor terret, merces invitet. Exi ergo in agrum Domini tui, & vide quantis ſilveſcat ſpinis & tribulis: accingere gladio tuo (quod eſt verbum Dei, & auctoritas puniendi) fac vindictam in nationibus, increpationes in populis.

Filius

(*d*) Luc. 22. (*e*) 2. Cor. 11.
(*f*) Gal. 6.

Filius es Apoſtolorum & Prophetarum, eſto fide & moribus, per quæ vicerunt & operati ſunt juſtitiam. Valde tibi commendo humilitatem: nulla ſplendidior gemma in ornatu Pontificis: quo enim cæteris excelſior, eo humilitate apparet illuſtrior. Item monſtruoſa res eſt, gradus ſummus, & animus infimus: ſedes prima, & vita ima: ſermo multus, fructus nullus: lingua magniloqua, manus otioſa: vultus gravis, & actus levis: ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas.

Confer ergo tua poſteriora prioribus: ſi in Pontificatu profeciſti, in virtute, in ſapientia, in intellectu, in ſuavitate morum, &c. an forte defeceris: ſi ſis patientior, an impatientior ſolito: iracundior, an lenior: inſolentior, an humilior: affabilior, an auſterior: exorabilior, an difficilior: puſillior animo, an magnanimior: ſerius magis an pluſculum diſſolutus: timoratior, an forte fidentior quam oportet, &c. Oportet etiam quod innoteſcat tibi zelus tuus, clementia tua, diſcretio quoque moderatrix earundem virtutum: qualis ſis in donandis injuriis, qualis in ulciſcendis: quam in utroque providus obſervator modi, loci, temporis: nam hæc tria ſunt conſideranda in uſu virtutum harum, ne non ſint virtutes, ſi præter hæc reperiantur; nam caligante oculo diſcretionis, una præripit locum alterius, ſeu occupat terminos. Procedit autem hæc caligo, vel ex ira præcipitante, vel ex molliori affectu cenſuram judicii enervante. Oculus ira turba-

tus, nihil intuetur clementer, ſuffuſus autem quadam fluxa, & muliebri mollitie animus rectum non videt. Non eris innocens, ſi puniās eum cui forte parcendum eſſet; aut parcas ei qui fuerat puniendus.

Examina etiam qualem te in tribulationibus invenis, ſi conſtantem in tuis, ſi condolentem in alienis. Perverſiſſimi cordis eris, ſi in tuis inveniaris impatiens, & in alienis incompatiens. Item ſi in proſperis, vel modice animum relaxas a tui cuſtodia & diſciplina, quod pauci vitant. Nam in incautis, proſperitas ſe habet ad diſciplinam, ſicut ignis ad ceram, & radius ſolis ad glaciem: & facilius inveniuntur qui in adverſitate retinuerunt ſapientiam, quam qui, in proſperitate non perdiderint. Magnus ille eſt cui inter proſpera ſaltem riſus indecentior, aut ſermo inſolentior, aut immoderatior cura corporis vel veſtis, non irrepſit. Nugæ ſint longe ab ore tuo: nam inter ſæculares, nugæ nugæ ſunt; in ore Sacerdotis, blaſphemiæ: interdum ſi incidant, ferendæ fortaſſis, referendæ nunquam: imo magis interveniendum caute & prudenter nugacitati, & prorumpendum in aliquid ſerium, quod utiliter & libenter audiatur, & ſuperſedeatur otioſis. Conſecraſti os tuum Evangelio, talibus jam illud aperire, illicitum; aſſueſcere, ſacrilegum eſt. Verbum ſcurrile, quod faceti urbanive nomine colorant, non ſufficit peregrinari ab ore, procul etiam ab aure relegandum: Fœde ad cachinnos moveris, fœdius moves; detrahere autem,

autem, aut detrahentem audire, quod horum damnabilius ſit, non facile dixerim. De avaritia non loquor, quia pecuniam quaſi paleam dicaris habere.

Quomodo Prælatus erga ſubditos ſe gerere debeat, ex eodem Bernardo ad Eugenium, de conſiderat.

ADMONET eundem (*a*) Eugenium Bernardus, ut opprimat oppreſſores, ut puniat acriter injuſte appellantes, ſcilicet quia appellant ad Sedem Apoſtolicam, non quia gravantur, ſed ut gravent: Et ut talibus non ſolum non proſit appellatio, ſed etiam obſit: hoc eſt, propter hoc graviter puniantur. Multa ibi invenies de malis quæ ſequuntur ex frivolis appellationibus, lib. 3. Vehementer etiam ibi invehitur contra ſummum Pontificem, qui eximit ſubditos a jurisdictione ſuorum Prælatorum, & eos ſibi facit immediatos.

Ibidem: Quid pejus impunitate vitiorum? Impunitas filia eſt incuriæ, mater inſolentiæ, radix impudentiæ, nutrix transgreſſorum.

Quartus liber (*b*) exponit, quomodo ſe debeat gerere erga domeſticos & Romanos. Si dicis, Romani protervi & duriſſimi ſunt, attende, ait, fac quod tuum eſt: non dicitur tibi; ſana

(*a*) Bernard. ad Eug. lib. 3.
(*b*) Ibid. lib. 4.

ſana illum, ſed curam illius habe. Et Apoſtolus (*c*) non dixit: Plus omnibus fructificavi, ſed plus omnibus laboravi, &c.

Vides, ait, omnem (*d*) eccleſiaſticum zelum fervere pro ſola dignitate tuenda: honori totum datur, ſanctitati nihil, aut parum. Si interveniente cauſa ſubmiſſius agere, ac ſocialius te habere tentaveris, abſit, inquiunt, non decet: tempori non congruit, majeſtati non convenit, quam geras perſonam attendito. De placito Dei ultima mentio eſt, pro jactura ſalutis nulla cunctatio; ſolum quod ſublime eſt, hoc ſalutare dicunt, & quod gloriam redolet, id juſtum. Omne humile probro ducitur, ut facilius invenias qui velit eſſe humilis, quam qui velit apparere. Et tamen illi veri antiqui Paſtores, qui ſe totos paſcendis ovibus exponebant, nihil ſeipſis reputabant indignum, niſi quod ſaluti ovium obviare putarent: non quærentes quæ ſua ſunt, ſed impendentes ſua & ſeipſos pro animabus. Unde Apoſtolus ait (*e*): Ego autem libentiſſime impendar, & ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris: Unica eorum pompa, voluptas, quæſtus erat parare Domino plebem perfectam. Imo omnibus modis ſatagebant in multa contritione cordis & corporis, in labore & ærumna, in fame & ſiti, in frigore & nuditate, &c. Hæc conſueta fuerunt, nunc vero diſſueta. Sed vide: Nunc perſeverat eadem cura, ſollicitudo, anxietas, æmulatio

(*c*) 1. Cor. 15. (*d*) Ibid. lib. 4.
(*e*) 1. Cor. 10.

latio: ſed non tamen ad ſalutem animarum, ſed ad alia commoda noſtra. Igitur non erubeſcas Evangelium, opus fac Evangeliſtæ: manifeſta illis veritatem. Si dicis: Irrident me evangelizantem: ideo tu magis inſiſte opportune, importune, clama, ne ceſſes, ſi forte audiant, & quieſcant. Et pondera quod ad ſceleratos præcipit clamare. Fateor populum iſtum usque adhuc dura fronte, & indomito corde; ſed utrum indomabili, neſcio unde liquidò ſcire poſſis. Poteſt fore quod necdum fuit. Si tu quidem diffidis, ſed apud Deum non erit impoſſibile omne verbum. Si dura fronte ſunt, durato & tu econtra tuam; nihil tam durum, quod duriori non cedat. Dominus ad Prophetam dicit (*f*): Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. Expleſti (*g*) partes tuas, ſi agis cum populo tuo, ut dicere poſſis: Popule meus (*h*), quid tibi debui facere, & non feci? Si ſic feciſti, neque profeciſti, exi de Hur Chaldæorum, & vade, evangeliza aliis civitatibus.

Circa familiares vero (*i*), valde illi commendat, ut ſint boni viri. Neque, ait, te dixeris bonum malis innitentem: aut ſi bonus ſis, bonitas tui ſolius quem fructum habere poteſt?

Circa diſtributionem officiorum & beneficiorum, tibi, ait, imputa quicquid pateris ab eo qui ſine te poteſt facere nihil. In eligendis his

(*f*) Ezech. 3. (*g*) Mich. 6.
(*h*) Zach. 4. (*i*) Bern. Eug. de conſ. l. 4.

his (*k*), abſit quod attendas ad preces: conſilio non prece hic agendum. Sunt quæ neceſſario a nobis rogantium, aut extorquet importunitas, aut neceſſitas meretur; at iſtud in his quæ noſtra ſunt. Ubi autem non licet quod volo facere, quis locus roganti? Itaque pro quo rogaris, ſit tibi ſuſpectus: qui vero pro ſe rogat, jam judicatus eſt. Neque intereſt per ſe, an per alium quis roget. Adulantem, & ad placitum cujusque loquentem, unum de rogantibus puta. Si ad talium blanditias cor tuum emolliri ſenſeris, memineris ſcriptum (*l*): Omnis homo primum bonum vinum ponit, ſed cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius eſt. Viri callidi & doloſi proprium eſſe ſolet, tunc prætendere humilitatem, cum aliquid obtinere voluerit. De quo ſcriptum eſt (*m*): Eſt qui nequiter ſe humiliat. Verboſulum adoleſcentem, & ſtudentem eloquentiæ, cum ſapientiæ ſit inanis, non aliud quam hoſtem juſtitiæ reputes. Pro his dicitur tibi (*n*): Manus cito nemini impoſueris. Tales elige quos poſtmodum elegiſſe non pœniteat, quia turpe eſt tibi ſæpe retractare quid feceris; & judicium tuum frequenter periclitari non decet. Quæ facere debes, prius diligenter tracta apud te, & cum his qui te diligunt, juxta illud, *Eccleſ.* 32. Omnia fac cum conſilio, & poſt factum non pœnitebis. Elige viros probatos, non probandos; quia in curia potius deficiunt boni, quam melio-

(*k*) Ibidem.
(*l*) Jo. 2.
(*m*) Eccl. 19.
(*n*) 1. Tim. 3.

meliorentur mali. Aſſume ergo potius cunctantes & renuentes, quam volentes & recurrentes. Compelle illos intrare qui præter Dominum timeant nihil, nihil ſperent, niſi a Domino: in cunctis bene morati, qui ſint in conſilio providi, in jubendo diſcreti, in diſponendo induſtrii, in agendo ſtrenui, in loquendo modeſti, in adverſitate ſecuri, in proſperitate devoti, in zelo ſobrii, in miſericordia non remiſſi, in otio non otioſi, in convivio non effuſi, in cura rei familiaris non anxii; qui quod verecunde excuſant, obſtinatius non recuſent: qui vulgus non ſpernant, ſed doceant, divites non palpent, ſed terreant, pauperes non gravent, ſed foveant, &c. qui orandi officium gerant, & in omni re plus fidant orationi, quam ſuæ induſtriæ vel labori, qui ſe amabiles præbeant, non verbo, ſed opere; ſe reverendos exhibeant, ſed actu, non faſtu; qui humiles cum humilibus, duros dure arguant, malignantes coerceant, reddant retributionem ſuperbis: qui non de dote viduæ, & patrimonio Crucifixi, ſe vel ſuos ditare feſtinent; qui ſi mittantur a te cum legatione ad alia regna, non afferant pretioſa terrarum; ſed relinquant pacem regnis, quietem Monaſteriis, Eccleſiis ordinem, Clericis diſciplinam, &c. Subditque ibidem pulcherrima quorumdam Legatorum exempla, qui redierunt pauperes, neque munera accipere voluerunt.

Insuper diligenter guberna domum (*o*) tuam: nam ut dicit Apostolus (*p*): Si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non quo minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cum oporteat te habere animum liberum, quem nulla sibi vindicet violenta occupatio; nobilem, quem nulla deorsum trahat indigna affectio; firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio; invictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio; amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio. Et hæc habere non poteris, si diviseris animum, & partem dederis rebus Dei, partem regulis tuis. Alium ergo pone, qui pro te molat, & solus implicetur. Nam quædam per te solum agere debes, quædam per te simul & per alios, quædam per alios tantum, & in hoc postremo loco, sunt curæ tuarum rerum temporalium: præfice iis fidelem servum qui non fraudet & Prudentem qui non fraudetur, & da illi auctoritatem & facultatem pro libito agendi, cui omnes obediant, & nemo illi dicere possit: cur sic fecisti? Clandestinas & susurratas delationes non accipias adversus eum; magis detractiones censeas. Et hanc vel in generalem tibi regulam constituas, ut omnem qui palam veretur dicere quod in aure locutus est, suspectum habeas: quod si coram dicere nolue-

(*o*) Id. ad Eugen. de consideratione lib. 4.
(*p*) 1. Tim. 3.

noluerit ut tu judices, delatorem crede, non accusatorem. Igitur tu illi præposito habeas fidem, ut tu tibi vacare possis, & Ecclesiæ Deï.

Si dicis, non invenio fidelem vel prudentem cui sic plene fidam; consulo quod potius sustineas minus fidelem, quam quod te immergas labyrintho huic: Judas enim fuit œconomus Salvatoris.

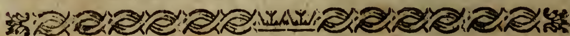
Idem ibidem: Sacerdotes domestici tui nisi honestiores cæteris sint, in fabula omnibus sunt: Igitur in vultu, in habitu, in incessu illorum, qui circa te sunt, nihil residere impudicum, nihil indecens patiaris. Et memento quod dicit Sapiens: Filiæ tibi sunt, noli faciem hilarem ad eas ostendere. Non tamen suadeo tibi austeritatem, sed gravitatem, quia illa fugat infirmiores, hæc vero reprimit leviores: illa quidem si adsit, facit odibilem, hæc si desit, facit contemptibilem; in omnibus tamen modus melior. Ego, nec severius velim, neque dissolutius. Quid hac mediocritate gratius, ut non de severitate sis oneri, neque de familiaritate contemptui? Ad hoc semper est necessaria custodia oris, quæ tamen affabilitatis gratiam non excludat. Ubique ergo frænanda lingua præceps, præsertim in convivio. Igitur actu sis severus, vultu serenus, verbo serius: ament te domestici tui; si non, fac ut timeant. Provide capellanis in necessariis; vide ne egeant.

Tales

Tales ſtudeto habere familiares (*q*), qui ſi velles aliquatenus deviare, non ſinerent, frænarent præcipitem, dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret; quorum conſtantia & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem; quorum ſanctitas, ad omnia te bona incitaret.

In fine hujus quarti libri (*r*) docet quomodo ſe habere debeat cum potentibus iniquis: Quando, ait, malitiæ juncta eſt potentia, aliquid tibi ſuper hominem præſumendum eſt. Vultus tuus ſuper facientes mala. Timeat ſpiritum iræ tuæ, qui hominem non veretur: timeat orationem tuam, qui admonitionem contempſit; cui iraſceris tu, Deum ſibi iratum, non hominem, putet.

Familiares tui, ſi non ſunt ſpirituales, non diligunt te, ſed tua: imo nec te, nec tua, ſed quæ ſua ſunt, quærunt; & ea venantur adulationibus, &c.

Collecta ex Epiſtolis Bernardi, & aliis ejusdem operibus.

SI rebus raritas pretium facit (*a*), nihil in Eccleſia pretioſius, nihil optabilius bono utilique Paſtore: nempe rara avis eſt iſta, quem propriæ cura animæ non impedit a ſollicitudine

(*q*) Idem de conſiderat. l. 4. (*r*) Idem.
(*a*) Bern. Serm. 10. ſuper Cant.

dine commiſſarum ovium, aut retardat; qui non quærit quæ ſua ſunt, neque quod ſibi utile eſt, ſed quod multis.

Quod ſi talis ad regimen animarum aſſumitur, qui ſe neque ad congaudendum ſentit pronum neque promptum ad condolendum, talis quidem aliis non prodeſt, ſibi obeſt plurimum: paſcat gregem exemplo ædificationis, verbo prædicationis, fructu orationis: habeat tria, ſcilicet, bonitatem, diſciplinam, & ſcientiam. Prima dat exemplum, ſecunda corripit, tertia inſtituit.

Eget Paſtor eruditione, ſed multo magis unctione, quæ ſola docet de omnibus. Eget vigore & fervore: vigore quidem, ne cedat tribulationi, ſed pro juſtitia perſecutionem viriliter ſuſtineat: fervore autem, ut nullis capiatur voluptatibus, nullis illecebris enervetur, jam non ſibi vivere ſtudens, ſed ei qui pro eo mortuus eſt. Cum infirmantibus infirmetur, uratur cum ſcandalizatis, fiat etiam, ſi oportet Judæis, Judæus cum Job ſit frater draconum,& ſocius ſtruthionum; non timeat pro fratribus cum Moyſe deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema eſſe a Chriſto.

Idem: cenſura numquam remiſſa, intermiſſa tamen plerumque plus proficit. Vigor juſtitiæ ſemper fervidus, ſed numquam præceps, non enim omne quod licet, ſtatim expedit. Æſtuet zelo charitas, alioqui improbe præeſt qui non prodeſt. Fidelis, ait Dominus (*b*), ſervus quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam,

(*b*) Matth. 24.

ſuam , ut det illis cibum in tempore. Vide, ait idem , quia conſtitutus es non ad imperandum , ſed ad diſpenſandum.

Et Serm. 58. *ſuper Cantic.* Acceptatio Prælaturæ procedere debet ex quadam intima ſtimulatione ſollicitante nos , æmulari fraternam ſalutem , æmulari decorem domus Domini , incrementa lucrorum ejus , incrementa frugum juſtitiæ ejus , laudem & gloriam ejus , ut evellat & deſtruat , ædificet & plantet.

Tu autem , frater (*c*) , quanam dementia aliena curare autem vis , aut acquieſcis , cui adhuc nulla aut tantilla charitas , ut fervore liqueſcas, pavore deficias , perturberis triſtitia, avaritia contraharis, protraharis ambitione, convitiis exagiteris, curis eviſcereris, honoribus tumeas? &c. Demum, ait, periculoſiſſime promovetur qui nondum adeptus eſt plenam charitatem , etiamſi aliis virtutibus pollere videatur , etiamſi habuerit omnem ſcientiam , & dederit omnem ſubſtantiam pauperibus, &c.

Idem , in Epiſt. 42. *ad Henric. Epiſcopum Senonen.* Fingit carnali Paſtori oves, id eſt , populum dicentem : Si inſtar mei qui ovis ſum , Paſtor meus etiam curvus graditur , vultum gerens deorſum , & terram ſemper reſpiciens , & ſoli ventri, mente jejunus , pabula quæritans , in quo diſcernimur ? Si venerit lupus , quis providebit & occurret ? Quid indecentius , quam quod paſtor more pecorum ſenſibus incubet corporis , hæreat infimis , inhiet ter-

(c) Idem ſuper Cant. Serm. 18.

terrenis, & non erectus ſtet ut homo, ſuſpiciens cœleſtia, quæ ſurſum ſunt quærens, & ſapiens, non quæ ſuper terram?

Dic mihi, Sacerdos (*d*), qui amas pretioſum habitum, quæris placere Deo, an mundo? Non quidem Deo: Si vero mundo? cur ergo Sacerdos? Nam ſi Deo non places, neque illum placas, ſi non placas, cur Sacerdos?

Væ, ait idem, Miniſtris infidelibus, qui necdum reconciliati, negotia reconciliationis alienæ apprehendunt, quaſi homines qui juſtitiam fecerint. Væ filiis iræ, qui ſe Miniſtros gratiæ profitentur. Væ, qui nihil habent de ſpiritu manſuetudinis: quo præoccupatos in aliquo delicto poſſint inſtituere, conſiderantes ſeipſos, ne & ipſi tententur. Procul ab eis viſcera miſericordiæ: ſævire potius, & tyrannos ſe exhibere lætantur: quæſtum æſtimant pietatem: tranſitoria damna valde timent, quia temporalia lucra ſectantur, nolunt ſuſtinere perſecutionem propter juſtitiam: quoniam magis terrenam mercedem quærunt, quam juſtitiam.

Idem, *Epiſt.* 24. Curritur ad Eccleſiaſticas curas, tanquam ſine curis jam quisque victurus ſit, cùm ad curas pervenerit. Et qui nondum has curas experti ſunt, videntes alios qui jam humeros ſubmiſerunt huic ſarcinæ, non ſolum non gemere tanquam ſub onere, ſed inſuper appetere plus onerari: non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati, non vident.

Quæ

(*d*) Idem, ibidem.

Quæ iſta inſania eſt? Ubi timor Dei? Ubi mortis memoria? Ubi gehennæ metus, & terribilis expectatio illa judicii? Quo aſcendis miſer? Ut ab altiori gradu ſit caſus gravior? Neque enim paulatim decides, ſed tanquam fulgur in impetu vehementi, quaſi alter Satanas, ſubito dejicieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, ſi eſſe ſentirent & onera: gravari profecto metuerent, nec cum tanto labore & periculo dignitates affectarent; affectant autem, quia ſola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi, Epiſcope, quia peccata populi comedis, ac ſi propria tibi minus ſufficere viderentur. Dic mihi, quantum deſudas, ut gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Venient miſeri ante tribunal Chriſti, & audietur gravis querela populorum, accuſatio dura eorum quorum vixere ſtipendiis, neque diluere peccata: quibus facti ſunt duces cæci, & fraudulenti mediatores. Quid tibi inſipiens deliciæ ſapiunt, quid divitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam grave judicium, tam duræ temetipſum obligans rationi? Univerſa quidem usque ad quadrantem noviſſimum exigeris. Non licet tibi de facultatibus Eccleſiæ luxuriari, & in ſuperfluitatibus conſumere, ſed ſolum vivere; non licet ditari, non licet conſanguineos extollere, non licet palatia ædificare. Denique quidquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altari retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.

Idem,

Idem, res pauperum non pauperibus dare, par ſacrilegii crimen eſſe dignoſcitur: nam patrimonia ſunt pauperum facultates Eccleſiarum, & ſacrilega eis crudelitate ſurripitur, quidquid Miniſtri, & diſpenſatores ultra victum accipiunt, & veſtitum. Neque enim ordinavit Deus his qui Evangelio ſerviunt, de Evangelio quærere divitias, vel ornatum: ſed vivere ex eo, ut ſcilicet ſint contenti alimenta corporis, non gulæ irritamenta, & quibus tegantur, non quibus ornentur, accipere. Quis, ait, (*e*) rapuit ab ore Apoſtolorum hoc verbum gratiæ & fiduciæ; ecce nos reliquimus omnia & ſecuti ſumus te? Ecce enim ut populus, ſic Sacerdos, ſimiliter volunt divites fieri: imo abundantius hanc quærunt conſolationem: ſimiliter amici egent, ut in aliena tabernacula recipiantur, utpote propria non habentes.

Contra Epiſcopos immemores ſui officii pulchre agit Bern. ſuper cant. ſermo. 10. & 33. & 77. & in ſer. Converſionis ſancti Pauli, & in Epiſtol. 42. ad Henricum Epiſcopum.

Idem, *Epiſtola* 201 (*f*). Narrat hic, quomodo quidam Abbas conditione timidus & verecundus, excuſabat ſe a prædicando & gubernando: allegans ſuam indignitatem, &c. cui ille inter cætera dicit: neque ſterilis verecundia grata eſt, neque humilitas præter veritatem laudabilis, officium tuum attende; pelle pudorem con-

(*e*) Matth. 19.
(*f*) Ber. Epiſt. ad Balduinum Abbat.

confideratione officii. Sed non fum, inquis, ad ifta fufficiens; quafi vero devotio accepta non fit ex eo quod habes, non ex eo quod non habes? De folo tibi credito talento respondere tibi para, fecurus de reliquo: fi multum accepifti, da multum, quod fi modicum eft, & id tribue. Etenim qui in modico fidelis non eft, neque in maximo, totum da, quia totum repetendum eft, usque ad noviffimum quadrandem: fed fane quod habes, non quod non habes.

Bernard. Epift. 236. ad Cardinales, quia elegerant in Papam, Abbatem filium fuum Eugenium, inter cætera, fic dicit: Potuit contingere, quod de beneplacito Domini fieret hæc electio: fed non fum fecurus, quoniam filius delicatus eft, & tenera verecundia ejus, affueta potius otio & quieti, quam tractandis quæ foris funt, timendumque, ne non ea auctoritate qua oportuerit, fui Apoftolatus officia exequatur. Quid putatis gerere animi, nunc hominem illum, qui de fecreto internæ contemplationis & amica folitudine cordis, tanquam infans e gremio & finu matris, fubito perturbatus, tractum fe ad medium videt, & quafi ovem ad victimam ductum, ad tam infueta & infuavia, nifi Dominus fupponat manum fuam? Heu neceffe eft obruatur, & opprimatur onere infueto & nimio, formidabili gigantinis, & angelicis humeris.

Ad

Ad eundem Eugenium (g) *Epistola* 137. inter cætera sic dicit: Alioquin per quem alium hæc tam debita libertas, loquitur de libertate spiritus, quæ debet fulgere in Pastore, sperabitur, si & tu, quod absit, in Christi hæreditate quæras quæ tua sunt, qui jam & ante didiceras, non dico tua non retinere, sed nec tuus esse? Ergo fiduciam talem habens in te, qualem in nullo Prædecessorum tuorum, a multis retro temporibus visa est habuisse omnis Ecclesia Sanctorum, ideo exultat in te &c. Et ego exultavi, fateor, sed cum tremore exultavi; sed in ipso exultationis meæ articulo, timor & tremor venerunt super me. Considero gradum, & casum vereor: considero fastigium dignitatis, intueor faciem abyssi jacentis deorsum; attendo celsitudinem honoris, & e vicino periculum reformido, pro eo quod scriptum est (h): Homo, cum in honore esset non intellexit, quia scilicet honor absorbuit intellectum. Altiorem sortitus es locum, sed non tutiorem; terribilis prorsus, terribilis est locus iste: terra in qua stas, terra sancta est, ubi sedit Petrus egregius magister, qui docuit, terrena calcare, qui excussit manus suas ab omni munere, qui dicebat de corde puro, & conscientia bona: Argentum & aurum non est mihi. Et post aliqua: Quis (i) mihi det antequam moriar videre Ecclesiam Dei, sicut in diebus antiquis; quando Apostoli laxabant rete in capturam, sed non in cap-

(g) Idem Ber.
(h) Psal. 48.
(i) Act. 5.

turam argenti vel auri, ſed in capturam animarum; quam cupio illius te hæreditare vocem, cujus adeptus es ſedem, pecunia tua tecum ſit in perditionem! O vox tonitrui (*k*), o vox magnificentiæ & virtutis, ad cujus terrorem confundantur & convertantur retrorſum omnes qui oderunt Sion! Hoc deſiderant, hoc ſuſpirant omnes pii, ut omnis plantatio quam non plantavit Pater cœleſtis, eradicetur. Ad hoc conſtitutus es ſuper gentes & regna, ut evellas, & deſtruas, & ædifices, & plantes. Audita electione tua, multi dixerunt: jam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt; confortare igitur, & eſto robuſtus; manus tuæ in cervicibus inimicorum tuorum. Vendica igitur tibi animi conſtantiam & vigorem, quia hæc eſt pars quam Deus dedit tibi extra fratres tuos, quam tulit de manu Amorræi, &c.

Et ad eundem, *Epiſtola* 239. (*l*), quia quædam opera juſtitiæ ſtrenue exercuerat, deponendo indignos, congaudens illi, animat ad ſimilia, dicens: Siquidem in ruinam & reſurrectionem multorum aſcendiſtis hanc cathedram, ruant, ruant qui noxie ſtant, erigantur digni; ponatur ſecuris ad radicem ſterilium plantationum; præſidente humili Eugenio, deponantur ſuperbi de ſede, & exaltentur humiles; eſurientes impleantur bonis, & divites dimittantur inanes.

Idem, Serm. ſuper Cant. deplorat quod poſtquam factus eſt Abbas, non poteſt diligenter cuſtodire vineam propriam id eſt, animam ſuam.

(*k*) Act. 8. (*l*) Idem.

ſuam. Væ mihi, ait, a periculo animæ meæ, quoniam vineis alienis intentus, minus circa vineam meam diligens, minusque ſollicitus fieri cogor: nec ſepem circumdare, nec torcular fodere in ea licet. Heu, deſtructa eſt maceria ejus, & vindemiant eam omnes qui prætergrediuntur viam; patet expoſita triſtitiæ, iracundiæ, atque impatientiæ pervia. Demoliuntur eam ſedulæ quædam vulpeculæ, inſtantium neceſſitatum; irrumpunt undique anxietates, ſuſpiciones, ſollicitudines, turbæ diſcordantium, cauſarum moleſtiæ rara hora deſunt: non eſt prohibendi facultas, non copia declinandi, ſed nec orandi ſpatium. Quo imbre lachrymarum perfundere ſufficiam ſterilitatem animæ meæ? Omnes palmites ejus aruerunt præ inopia; jacent ſine fructu, eoquod non habeant humorem. Jeſu bone, quot faſciculos ſarmentorum ex eis, in tuo quotidie ſacrificio uſtio contriti cordis mei, te teſte, abſumit!

Contra eos (*m*) qui ſe ingerunt Prælaturis, dicit in eodem Sermone: Miror audaciam plurimorum quos videmus de ſuis vineis non colligere, niſi ſpinas & tribulos; vineis tamen dominicis, etiam ſe ingerere non vereri: fures ſunt & latrones, non cuſtodes, nec cultores.

Idem, Serm. 42. ſuper Cant. egregie probat, quod quando Paſtor arguit, & monet omni diligentia peccatorem, tamen ille non proficit, non debet conſolationem accipere, quaſi jam perfecerit officium ſuum; ſicut neque mater con-

(*m*) Idem.

consolatur, videns filium suum morientem, quamvis in ejus curatione fuerit diligentissima: quia intentio Prælati non debet esse servare propriam animam, sed animas filiorum, quas ubi non viderit incolumes, non debet admittere consolationem.

Lege Serm. 52. super Cantic. (*n*) ubi arguit Prælatos qui non possunt ferre nisi optimos subditos. In quibus, ait, probabis tuam patientiam, si omnes inquietos excluseris? Quibus adhibebis diligentiam disciplinæ, si omnes indisciplinatos vel effugaveris, vel fugeris?

Idem, Serm. 57. super Cant. sic dicit: Hoc habet vera & casta contemplatio, quod mentem quam divino igne vehementer succenderit, tanto interdum repleat zelo & desiderio acquirendi Deo, qui eum similiter diligant, ut otium contemplationis pro studio contemplationis, libentissime intermittat: Et rursum potita votis aliquatenus in hac parte, tanto ardentius redeat in idipsum, quanto fructuosius intermisisse meminerit. Et item sumpto contemplationis gustu, valentius ad conquirenda lucra, solita alacritate recurrat. Cæterum inter has vicissitudines plerumque mens fluctuat, metuens & vehementer exæstuans, ne forte alterum horum, dum suis affectionibus hinc inde distrahitur, plus justo inhæreat; & sic in utrolibet, vel ad modicum a divina deviet voluntate. Æstuat ergo graviter vir sanctus inter quietem contemplationis, & fructum operis seu prædicationis; &

(*n*) Idem. Bern.

& ſemper gemit, vel de perturbata quiete ob actionem, vel de neglecta fructuoſa actione ob quietem contemplationis; ſemper de his pœnitentiam agens, & ſingulis momentis cum gemitu, Domini inquirens voluntatem. Nam unicum in hujusmodi remedium ſeu refugium oratio eſt, & frequens gemitus ad Deum; ut quid, quando, quatenus nos facere conveniat, demonſtrare aſſidue velit. Ideo talis anima tribus titulis a ſponſo donatur: appellatur enim Amica mea (*o*), quia intendit lucris ſponſi prædicando & operando: Formoſa mea, ob fulgorem contemplationis: Columba mea, quia jugiter gemit timens in ſingulis diſplicere ſponſo. Igitur, inquit, perfectus eris, ſi hæc tria habueris; ſi pro te gemas; ſi proximo utiliter ſubvenias; ſi in divina contemplatione exultes. Huic ergo dicit ſponſus (*p*): Surge, amica mea, ſcilicet a ſomno contemplationis, quem in ſinu meo guſtaſti, & veni ad quæſtum & lucra animarum. Jam enim hyems tranſiit, &c. id eſt, jam ceſſarunt impedimenta, & eſt jam tempus commodum prædicandi. De hoc vide ibi Serm. 58. ubi dicit (*q*): Quod quoties illum qui tenetur prædicare ex officio, ſtimulat conſcientia ad quærenda lucra animarum, toties intelligat adeſſe ſponſum invitantem eum ad putationem & cultum vinearum, id eſt, animarum ſeu Eccleſiarum; ut evellat & deſtruat, ædificet & plantet, arguat, obſecret, increpet. Ado-

(*o*) Cant. 2. (*p*) Cant. 2.
(*q*) D. Bern.

Adolescentulæ (*r*), de quibus in Cant. sunt animæ infirmæ, quarum non est numerus, quarum gerit curam sponsa, id est, anima sancti Pastoris, propter sponsum; tanquam magister & mater, & semper cum illis est, quoties cum sponsa non est.

Idem Bernard. Serm. 76. super Cantic. & Serm. 77. dicit, quod qui dimittit oves sine custode, non est pastor ovium, sed luporum.

Idem, Ser. 85. super Can. spirituales matres, id est, sancti Pastores habent duo genera pariendi, ex quibus accipiunt diversas soboles, videlicet prædicando pariunt animas, & meditando pariuut spirituales intelligentias. Et in hoc secundo genere interdum exceditur, & secceditur etiam a corporeis sensibus, ut sese non sentiat, quæ verbum sensit. Hoc fit cum mens ineffabili verbi illecta dulcedine, quodam modo se sibi furatur: imo rapitur, atque elabitur a seipsa, ut verbo fruatur. Aliter sane afficitur mens fructificans verbo, aliter fruens verbo; illic solliciat necessitas proximi, hic invitat suavitas verbi. Et quidem læta in prole mater, sed in amplexibus sponsi lætior, chara pignora filiorum, sed oscula plus delectant. Bonum est salutare multos; accedere autem & cum verbo esse, multo jucundius. At quando hoc, aut quamdiu hoc? Dulce commercium, sed breve momentum, & experimentum rarum. Quæris, o curiose, quid sit hoc verbo frui? quære ab experto, aut si mihi experiri daretur, putas

(*r*) Cap. 6.

putas me posse eloqui quod ineffabibe est? Para ergo verbo non aurem, sed mentem; non docet hoc lingua, sed gratia,

In Epist. 271. (s), ad comitem Theobal. habes regulam ad multa: nam hic omnes magna amicitia, magnisque collatis beneficiis toti ordini, valde sibi Bernard. devinxerat, pro quo etiam & pulchra scripserat Pontifici summo. Accidit ergo, quod comes hic rogarat Bernardum ut vellet intercedere apud Pon. quo filius suus nondum adultus, dignitatem quandam Ecclesiasticam adipisceretur; ad quod respondit Bernard. negans omnino ei auxilium in hac parte, quia, inquit, procul dubio offendo Deum si facio quod requiritis: quem si offendo, non est cur me diligatis? Cum solum propter Deum me tantillum tantus Princeps diligatis.

Ibi etiam dicit (t), quod nulli adulto licet habere plures honores, aut dignitates in pluribus Ecclesiis, nisi dispensatorie, videlicet ob magnam vel Ecclesiæ necessitatem, vel personæ utilitatem. Et concludit Epistolam, dicens, ubi vero emerserit quod secundum Deum habere possit, probabo me amicum & operam meam si opus fuerit, non negabo.

Idem, in Epistola 276. ad Eugenium, consulit ei, ut irritet testamentum, etiam non servato ordine juris, quod quidam Episcopus vir bonus fecerat; in quo relinquebat ea quæ habebat cuidam nepoti, instigante ad hoc maligno

(s) Bernard. (t) Idem.

ligno quodam, cum Episc. esset turbatus, aut stupidus. Et ne opponat quis quod oporteat in hoc procedere ordine juris, respondet, ordinatissimum est, minus interdum ordinate aliquid fieri: nam qui sane sapiunt, claves vestras alteram in discretione, alteram in potestate constituunt.

Idem in Epistola 2 (*u*). Bona mater charitas in Pastore, cum arguit, mitis est; cum blanditur, simplex est; pie solet sævire, sine dolo mulcere, patienter irasci, humiliter indignari.

Idem, in Epistola 24. ad magistrum Gilbertum Episcopum Londoniens. qui omnia sua dispersera, & pauperibus erogaverat. Sermo, ait, quem audivimus, magnum dedit suavitatis odorem. Extincta est avaritia, cui non suave redoleat? Charitas regnat, qui dulce non sapiat? Tali testimonio oportebat tuam Philosophiam clarescere, & hoc fine tua præclara studia compleri. Non fuit magnum quod magister Gilbertus fieret Episcopus; sed Episcopum Londoniensem pauperem vivere, id plane magnificum: non enim tanto nomini aliquid augere potuit sublimitas dignitatis, auxit autem plurimum humilitas paupertatis. Dispersisti pecuniam; quid est pecunia ad justitiam, quam pro ea commutasti? Justitia, inquit, ejus (*x*) manet in sæculum sæculi. Num ita pecunia? Igitur laudabile principium, condignum consequatur finem, & cauda hostiæ capiti conjungatur.

Idem,

(*u*) In princ. (*x*) Psal. 111.

Idem, *Epiſtola* 25. ad Archiepiſcopum Rothomagen. qui fuerat aſſumptus ex ordine Cluniacenſ. Benigne, ait, ſi non diſſimules, egit tecum ſuperna miſericordia; provida namque diſpenſatione non prius prælectus es malis, quam ſociatus bonis, quorum conſortio & exemplo fieres bonus; ut ſic poſtea etiam inter malos vivere bonus poſſes, quod eſt tantæ virtutis, quantæ eſt difficultatis, tangere picem, & non inquinari ab ea. Ideo David dicebat (*y*): Habitavi cum habitantibus Cedar; non dixit: Habitavi in Cedar, quia quamvis ipſe corporaliter habitaret cum habitantibus Cedar, ipſe tamen in lumine erat. Non ſic illi de quibus ipſe dicebat (*z*). Commiſti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, &c. Igitur eſto patiens, qui non vincaris a malo, & eſto pacificus, ut vincas in bono malum: eſto patiens, quia es cum malis: eſto pacificus, quia præes malis. Habeat charitas zelum, ſed adhibeat pro tempore modum ſeveritas. Cenſura quidem nunquam remiſſa, intermiſſa tamen plerumque plus proficit; vigor juſtitiæ ſemper fervidus, ſed nunquam præceps; ſicut non omne quod libet licet, ſic non omne quod licet, ſtatim expedit.

Idem, *ad Epiſcop. Lauſanen. Epiſtol.* 26. Manum veſtram miſiſtis ad fortia, opus eſt fortitudine; ſpeculator domus Iſrael facti eſtis, opus eſt prudentia, &c.

Idem,

(*y*) Pſal. 119. (*z*) Pſal. 105.

Idem, *ad Episcopum Gebenen. Epist.* 28. Omnia fac cum consilio, nec tamen omnium aut quorumcumque, sed tantum bonorum. Bonos in consilio, bonos in obsequio habeas ac contubernio, qui vitæ & honestatis tuæ custodes sint & testes.

Idem, *ad Theobal. Episc.* 37. De exequenda justitia quando culpa tam aperta atque inexcusabilis videtur, quod nulla nisi cum justitiæ periculo misericordiæ occasio relinquatur; etiam tunc cum tremore & dolore exequenda est justitia, scilicet ut judex magis compulsus officii necessitate hoc agat, quam vindicandi libidine. Ubi autem objectum crimen, aut minus certum esse cognoscitur, aut excusandum suscipitur, hoc libentissime amplectendum est, quia salva justitia, pietas locum invenit.

Idem Epist. 42. ad Archiepisc. Senonens. tractat de perturbatissima vita Episcop. Et primo dicit (*a*): quod Episcopi comparantur his qui descendunt in mare, facientes operationes in aquis multis; qui ascendunt usque ad cœlos, descendunt usque ad abyssos, & animæ eorum in malis tabescunt; turbati sunt & moti sicut ebrii, & omnis sapientia eorum devoratur. Si ego, ait, solus mihi ipsi sum scandalo, solus tædio, solus oneri atque periculo, quibus ergo molestiis angitur? Quibus lacessitur injuriis? Cui etiam & si propria cessent, numquam tamen de alienis desunt foris pugnæ, intus timores.

Ibi etiam monet (*b*), quod Episcopus non admittat ad consilium, nisi eos homines qui & boni

(*a*) Psal. 106. (*b*) Idem.

boni viri ſint, & prudentes. Et laudat eum, quod acceperit in conſiliarios duos Epiſcopos comprovinciales, qui tales erant. Horum, ait, acquieſcendo conſiliis, neque præceps eris in ſententia, neque vehemens in vindicta, non in corrigendis remiſſior, non ſeverior in parcendis, non puſillanimis in expectandis, non citus ad promittendum, non ad reddendum tardior, neque prodigus dator, &c. *Ibidem.* Prohibes me, quia ovicula ſum, de Epiſcopis judicare, utinam & oculos mihi clauderes, ut neque cernere poſſem, quæ contradicere prohibes. Si video lupas ſæviſſimas, ſcilicet curioſitatem & vanitatem, irruere in Paſtorem meum, cur non infremam, ut ad meum forte balatum cruentis in beſtiis a copia occurratur, & ſuccurratur perituro? Quid facient de me, qui ovicula ſum, quæ & in ipſum paſtorem tanta feritate inſiliunt?

Ibi etiam agens contra Epiſcopos (*c*), qui eſurientibus pauperibus, expendunt ſua in faſtum & veſtes, &c. dicit, quod quamvis contra eos fama ſileat, & populus de hoc non murmuret: quia non poteſt, ait Dominus (*d*), mundus odiſſe vos: ſed non ſilet fames pauperum. Ibi multa de hoc, quod videlicet Epiſcopi de portione illa, quæ eſt neceſſaria ad propriam vitam ſuſtentandam, paſcunt ſuos oculos, emendo ea quæ ad nihil aliud conducunt, quam ad paſcendos oculos; quidquid

autem

(*c*) Idem Epiſt. ad Theobal. Epiſc.
(*d*) Joan. 7.

autem vanitatibus accrefcit, neceffitatibus pauperum detrahitur. Jumenta gradiuntur onufta auro & gemmis, & noftra, inquiunt pauperes, non curatis corpora nuda & efurientia. Et tamen hæc omnia nec negotiationis ftudio, neque proprio manuum exercitio, neque jure hæreditario acquifiviftis, &c. Hæc pauperes coram Deo tantum gemunt; cui corda loquuntur; non enim audent aperte caufari adverfus Epifcopos, quibus interim pro fua vita neceffe habent fupplicare. Veniet tamen dies, quando ftabunt in magna conftantia adverfus eos qui fe anguftiaverunt, &c. Et Dominus dicet (*e*): Quamdiu non feciftis uni de his minimis meis, nec mihi feciftis.

Verus Epifcopus (*f*), ut ibi Bern. ait, fit impræfentiarum tamquam vas perditum, ut quandoque fit vas in honorem; non enim pure valet Dei vel proximi quærere lucra, nifi qui propria lucra contempferit; & extrinfecas gloriolas perfecte refpuerit.

In eadem Epiftola: Scholares pueri, & impuberes adolescentuli, ob fanguinis dignitatem promoventur ad Ecclefiafticas dignitates, & de fub ferula transferuntur ad principandum Presbyteris: lætiores interim quod virgas evaferint, quam quod meruerint principatum.

Ibi increpans Abbates (*g*), qui procurabant exemptiones ab obedientia Epifcoporum, & geftare

(*e*) Matth. 25.
(*f*) Epift. 37. Ad comit. Theobal.
(*g*) Bern. Epift. 87.

gestare etiam mitras, dicit: Quis dabit mihi centum in mei custodiam deputari Pastores? Nam plus timeo dentes lupi, quam virgam Pastoris. O stupenda insania, non cunctari præponi custodem plurimis animabus, & non posse ferre unum custodem super propriam animam!

Idem Epist. 55. (*h*) dicit, quod bona fama Episcopi affert ei grave onus; quia omnes miseri moti odore famæ, fiducialiter currunt ad ipsum in suis necessitatibus, ut ad communem patrem.

Idem, Epistola 66 (*i*). Scandalum cujuslibet adversus me, sive justum, sive injustum sit, non debeo dissimulare.

Idem Epist. 70. (*k*). Episcopus & si facit quod in se est ad conversionem alicujus, si tunc ipse non convertitur, non est satis ut consolationem recipiat. Discedat, inquit Bern. a me qui consolantur, & dicunt, quia oratio mea in sinu meo revertetur, dum is pro quo emissa est, nondum convertitur. Neque audio illos (*l*), qui mihi blandientes afferunt, justitia justi super eum erit, dum impius in sua impietate remoratur. Non enim recipio consolationem, quandiu fratris video desolationem.

Idem, ad quemdam Abbatem, Epist. 72. (*m*) qui eum in litteris suis vocaverat patrem &

(*h*) Ad Episc. Carnot. (*i*) Ad eund.
(*k*) Ad Guid. Abbat. de trib. font. Psalm. 34.
(*l*) Ezech. 28.
(*m*) ad Ramald. Abbat. Fusniac.

& Dominum, inter alia, ſic dicit: Qui me exaltat, humiliat: & qui me humiliat, exaltat: ſic tu me exaltando, dejicis; & extollendo, deprimis. De talibus ſoleo Deo conqueri in orationibus (*n*): Qui laudabant me, adverſum me jurabant; ad quam meam querimoniam audio Deum reſpondentem & atteſtantem: Vere qui te beatum dicunt, errorem mittunt. Et ego ſubjungo (*o*): Igitur, Domine, avertantur ſtatim erubeſcentes qui dicunt mihi, euge, euge: id eſt, illi, qui me laudant, ignorantes vilitatem meam; tandem cognoſcentes eam, erubeſcant, & pudeat eos talem laudaſſe ac proinde deſiſtant.

Idem, Epiſt. 78. publice manifeſtat culpam cujusdam diaconi (*p*), qui ſimul erat Archidiaconus, & Decanus, ac dapifer Regis Franciæ; & dicit, quòd non eſt curandum, ſi ſcandalizetur ille cujus vitia carpuntur; quia melius eſt ut ſcandalum oriatur, quam ut veritas relinquatur.

Idem, Epiſt. 80. (*q*) monet quemdam Abbatem puniturum quosdam, quod puniendo, non ſolum conſideret, qua pæna illi digni ſunt; ſed etiam quid dignum ſit ſibi punienti, ſcilicet, ut miſericordia ſuperexaltetur judicio, &c.

Ad Archiepiſc. Eboracen. Epiſt. 95. & 198. (*r*) dicit, quod magis proprium munus eſt Epiſcopi, fervere zelo in tuendis oppreſſis pauperibus, quibus non eſt adjutor, quam in elee-

(*n*) Pſal. 101. (*o*) Pſal. 69.
(*p*) Ad Sugg. Abbat. S. Diony.
(*q*) Ad Guid. Abb. Mol. (*r*) Idem Ber.

eleemosynis dandis. Hoc enim est commune omnibus divitibus: illud paternæ pietatis egregium specimen.

Idem, *Epist.* 127. (*s*) Si quis de populo deviat, solus perit; error Prælati multos involvit, & tantis obest, quantis præest.

Ibidem: Si aliquis laborat infamia, non potest esse Prælatus; quia si sunt vera quæ de eo dicuntur, indignus est: si falsa, oportet tamen Pastorem habere etiam decorem famæ.

In Epist. vero 158. (*t*) videbis quanto zelo ardebat Bernardus, ne crimina manerent impunita. Quidam reus factus in morte Thomæ Prior sancti Victoris, confugerat ad Sedem Apostolicam, ut se defenderet. Scribit ergo Pontifici, quod si ille confessus fuerit culpam, & petierit pœnitentiam, non negetur ei, si autem petierit audientiam, detur ei illa, quam Moyses dedit adorantibus vitulum, quam Phinees fornicanti Israelitæ, quam Mathathias dæmonibus immolanti, quam Petrus Ananiæ.

(*s*) Ad Guil. comitem.
(*t*) Ad Pap. Innoc.

Ex Divo Augustino, Chrysostomo aliisque Patribus, selectæ quædam de officio pastorali sententiæ.

QUANTUM oporteat bonum (*a*) Pastorem vigilare, ne illaqueetur vitio inanis gloriæ, patet ex verbis Augustini, sic dicentis in libro sent. Prosp. Quas vires nocendi habeat humanæ gloriæ amor, non sentit, nisi qui bellum ei indixerit; quia etsi cuipiam facile est laudem non cupere dum negatur, difficile tamen est ea non delectari, cum offertur. Quia igitur hoc virus est nocentissimum, & imperceptibiliter per poros ingrediens, ac omnia intus corrumpens, nihil utilius saluti animæ hominis in statu glorioso constituti, quam continue audire opprobria, & scire quod omnes male recipiunt acta sua, despiciunt, & derident, & maledicunt ei. Quamvis enim hoc sæpe noceat animabus suorum subditorum, propriæ autem animæ saluberrimum medicamentum est.

Greg. in generali Synodo (*b*): Cum vita Pastoris in exemplum debeat esse discipulis, plerumque clerici, qualis in secretò sit vita Pontificis nesciunt, quam tamen sæculares pueri, & servientes sciunt. De qua re præsenti decreto constituto, ut quidam ex clericis, vel etiam ex Monachis electi, in ministerio cubiculi Pontifici

(*a*) Refertur a Prospero sent. 318.
(*b*) Decretorum tempore Mauritii, cap. 2.

tifici obſequantur; ut is qui in loco regiminis eſt, & tales habeat teſtes, qui veram ejus in ſecreto converſationem videant, & ſedula ex viſione exemplum profectus ſumant.

Proſper. ſecundo (c) de vita contemplativa, tractans de conditionibus ſanctorum Paſtorum, inter cætera, ſic dicit: Hi ſunt duces fidelis populi, omnibus bonis amabiles, & male ſibi conſciis etiam ipſo viſu terribiles, vindices oppreſſorum, primi phalanges inviſibilium præliorum, columnæ firmiſſimæ in Chriſto fundatæ: quibus innititur omnis multitudo credentium, diſpenſatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni dividuntur gradus, & officia ſingulorum. Hi ſunt qui non ambiendo, ſed ſpiritualiter vivendo, ſacerdotium meruerunt, qui nihil ſibi applaudunt de præſtantia principatus: quoniam non inflammat eos honor acceptus, ſed exercet labor impoſitus: non cogitant profectum ſuæ excellentiæ, ſed ſarcinam: non gloriantur de dignitate, ſed potius ſudant, quaſi conſtituti ſub onere, quos Deus vocat ſpeculatores, quia religioſa curioſitate actus omnium explorant; & quos bonos probant, honorando confirmant. Quos vero vitioſos deprehenderint, arguentes emendant; aut ſi emendari noluerint, æquanimiter portant habituri uberrimum fructum, aut de ſua diſtrictione, ſi correcti profecerint: aut de ſua patientia, etiamſi illi quos ſuſtinent, emendari noluerint. Ambientes prætermittunt honorare, non

(c) Proſper. cap. 2. in Med.

non ex invidia, ſed altæ prudentiæ conſilio: quia illis non expedit; latere autem cupientes honorant, ut eis aditum ad majores profectus aperiant. Quos probant poſſe pati increpationem, caſtigant: impatientes autem objurgationis, ut languidos, palpant: non eis adulando quod tales ſunt, ſed infirmitatibus talium compatiendo, ſi non poſſunt aliter ſanari; quia contingit quod cum tales infirmi puniuntur, ſuccumbunt mole triſtitiæ aggravati, & fugiunt vultus ſanctorum, per quos aliquando poſſent reſtitui; & jam non ſecrete, ſed impudenter in omnia vitia præcipitantur.

Idem, ibidem, cap. 9. & 10. (*d*) Quamvis Epiſcopus, ante omnia, propria dimiſerit, tamen factus Epiſcopus poteſt ſine aliquo impedimento perfectionis, facultates Eccleſiæ diſpenſare; quia non ſunt propriæ, ſed omnino communes. Et ideo S. Paulinus, qui prius vendiderat ſua prædia, & pauperibus erogaverat, factus Epiſcopus non contempſit Eccleſiæ facultates, ſed fideliſſime diſpenſavit. Sic Hilarius, qui prius omnia ſua pauperibus diſtraxerat, poſt factus Epiſcopus non ſolum conſervavit quæ invenit, ſed etiam acceptis fidelium numeroſis hæreditatibus, ampliavit; quoniam hi ſancti viri facultates Eccleſiæ non ut poſſeſſores, ſed ut procuratores poſſidebant, non eas in ſuos uſus vendicantes ut proprias, ſed ut commendatas pauperibus dividentes: ſcientes nihil aliud eſſe res Eccleſiæ, niſi vota fidelium, pretia pec-

(*d*) Proſper.

peccatorum, & patrimonia pauperum. Et ideo habentes, dicebantur, ea contemnere; quia non sibi, sed aliis possidebant, nec suscipiebant eas habendi cupiditate, sed subveniendi pietate. Unde non erogabant eas eis qui sibi de suo sufficiunt: cum nihil aliud sit habentibus dare, quam perdere, & etiam ipsi non sine grandi peccato accipiunt, de quibus pauper victurus erat. Imo etiam ipsi pauperes, quando suis artificiis aut laboribus possunt se sustentare, non debent de bonis Ecclesiæ accipere, ne Ecclesia gravata non possit infirmis & debilibus subvenire. Clerici etiam, qui fideliter laborant in Ecclesia, non expectent hic stipendia temporalia ab Ecclesia, quasi præmia laborum, quia stipendia suæ militiæ, non nisi cœlestia sunt, sed solum necessaria ad sustentationem vitæ.

Taxat etiam ibi Sacerdotes, qui cum ex propriis habeant unde vivant, volunt tamen in congregatione vivere ex sumptibus Ecclesiæ, quia usurpant cibos pauperum, & subjungit: Dura sunt hæc quæ dico, neque ego diffiteor, dura sunt, sed observare nolentibus: nam facientibus, facilia sunt. Quomodo difficile est quod non accipias ab Ecclesia id quo opus non habes?

Ibi etiam, *cap*. 21. (*e*) exponens verbum Joan. Debemus ambulare sicut Christus ambulavit, dicit: Quid est ambulare sicut ille ambulavit, nisi contemnere omnia prospera quæ con-

(*e*) Prof. c. 1. prin. 1. Joan. 2.

contemſit, & non timere adverſa quæ pertulit, docere quæ docuit, ſperare quæ promiſit, præſtare beneficia etiam ingratis, non retribuere ſecundum merita malevolis, orare pro inimicis, miſereri perverſis, invitare adverſos, æquanimiter pati ſubdolos atque ſuperbos, ac denique, juxta verbum Apoſtoli (*f*), mortui ſimus carni, ut duntaxat Chriſto vivamus? Sicut enim carne mortuus, nulli jam detrahit, nullum averſatur aut deſpicit, nullius pudicitiam callida circumventione corrumpit, non invidet, non adulatur, non ambit, &c. Sic qui carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis, nulla horum poſſunt agere, aut pati.

Auguſt. Epiſt. 52. (*g*). Debet homo diligere proximum, tanquam ſeipſum. Ut quem potuerit hominem, vel beneficentiæ conſolatione, vel doctrinæ informatione, vel diſciplinæ coercitione adducat ad colendum Deum. Et ibi ex Terentio (*h*) adducit illud ſenis: Tantumne ab re tua eſt otii tibi, aliena ut cures eaque nihil quæ ad te attinent? Cui hic reſpondit alius, homo ſum, humani nihil a me alienum puto. Cui ſententiæ ferunt theatra tota, plena ſtultis doctiſque applauſiſſe. Et quia hæc Epiſtola fuit directa cuidam Macedonio, judici ſæculari, in fine dicit ei: Tu adeo magnum animum, & mirabiliter laudandum geris, ut neque curas ſæculares deſeras, & cœleſtibus rebus

(*f*) Coloſ. 8. (*g*) Aug. ad Maced.
(*h*) Heauton. in prin. Menede. Chremes.

rebus libentius atque familiarius occuperis. Ex quibus Aug. verbis patet, à pusillanimitate procedere quod homo non possit utraque præstare.

Idem, *Epist.* 54. (*i*) Facile atque proclive est malos odisse, quia mali sunt; rarum autem & pium eosdem ipsos diligere, quia homines sunt. Ne putes quod omne odium iniquorum zelus Dei est.

In eadem Epistola (*k*) late differit, quomodo absque culpa possumus intercedere coram judicibus vel Prælatis, pro criminosis, pro eorum pœna temperanda, vel removerda. Quod quisque in domo sua puniret admissum, sine culpa in alterius domo vult esse impunitum. Nam & Dominus apud homines intercessit, ne lapidaretur adultera. Et eo modo nobis intercessionis commendavit officium, nisi quia ille terrendo fecit, dum ait, qui sine peccato est vestrum, &c. quod nos petendo facere debemus, quia ille Dominus, nos servi, & illo sic terrente, cecidit sævitia, tremente conscientia, & recedentes, solam misericordi miseram reliquerunt. Cedat ergo huic sententiæ pietas Christianorum, cui cessit impietas Judæorum. Igitur, ait, nos peccatores, intercedimus pro peccatoribus coram peccatoribus; quamvis non fuerimus peccatores, oportet nos sequi exemplum illius, qui sine peccato existens, dixit adulteræ: Neque ego

(*i*) August. ad Maced. (*k*) August.

ego te condemnabo; quasi dicat: si malitia tibi parcere potuit, quid metuis innocentiam?

Ex hac Epistola collige, quod tempore Aug. frequentissimum erat, quod Episcopi intercederent pro reis apud potestates sæculares. Ibi etiam habes, quod qui rogat pro reo, benigne est audiendus, nec reputandus est approbator criminis, sed humanissimus intercessor.

Ibi dicit etiam: quomodo Episcopi procedebant contra crimina pertinentia ad forum sæculare, ut latrocinium, &c. Agimus, inquit, quantum Episcopalis facultas dat, scilicet comminamur divinum judicium, & nonnunquam etiam humanum, arguimus, increpamus, detestamur quosdam clam, quosdam palam, sicut diversitas personarum diversam videtur posse recipere medicinam; aliquando etiam si res magis curanda non impedit, sancti Altaris Communione privamus.

Idem: *Epist.* 140. (*l*) Curæ Ecclesiasticæ adeo me occupatissimum tenent, quod pauculæ guttulæ temporis vix recreant vel cogitatione dictantem, vel reficientem corporis vires.

Idem Epist. 148. Nihil difficilius, laboriosius, periculosius Episcopi officio. Et hoc multo amplius quam putabam, expertus sum, non quia novos aliquos fluctus, aut tempestates vidi, quas ante non noveram, vel non audieram, vel non legeram, vel non cogitaram, sed ad eas evitandas aut perferendas solertiam & vires meas omnino non noveram, & alicujus mo-

(*l*) Aug. ad Anastas.

momenti arbitrabar: Dominus autem irrisit me, & rebus ipsis ostendere voluit me ipsum mihi. Et ante hæc præmiserat: arbitror Dominum Deum propterea me sic emendare voluisse, quod multorum peccata nautarum, antequam expertus essem quid illic agitur, quasi doctior & melior reprehendere audebam. At postquam missus sum in medium, tunc sentire cœpi temeritates reprehensionum mearum, quamquam & antea periculosissimum judicarem hoc ministerium. Igitur, inquit, cognita nunc ægritudine mea, debeo scripturarum ejus medicamenta omnia perscrutari, & orando ac legendo agere, ut idonea valetudo animæ meæ ad tam periculosa negotia tribuatur: quod ante non feci, quia tempus non habui: tunc enim ordinatus sum, cum otium quærebam ad agnoscendas divinas Scripturas. Jubes ergo ut peream, pater Valeri, ubi est charitas tua?

Idem, *Epist*.. 214. (*m*) Quod multi quia nolebant acceptare Episcopatum, perducebantur, includebantur, custodiebantur, & patiebantur multa quæ nollent, donec eis adesset voluntas suscipiendi opus bonum. Nazianz (*n*). in oratione de laudibus Basilii, indicia idonei viri, ad præfecturam Ecclesiæ sunt hæc: Loquendi libertas erga Principes, indigentium subsidia, plura quidem spiritualia, non pauca corporalia, hospitum receptio, Virginum congregatio, Monachorum institutio verbo & scri-

(*m*) Aug. Donat. Prethyt. donatistæ.
(*n*) Nazian.

ſcripto, precum ordinatio, gradus exornatio. Epiſcopus debet eſſe ſicut Melchiſedech ſine patre, ſine matre, & ſine genealogia, ſuperando teneros affectus erga conſanguineos. Imo Dominus ut ſuos erudiret Vicarios, ſemper aſpere locutus eſt ad conſanguineos ſuos, quoties interceſſit negotium cum eis. Aliquando enim dixit (*o*): Neſcitis quid petatis. *Et alibi* (*p*) Quid eſt quod me quærebatis? *Et* (*q*): Quid mihi & tibi mulier? *Et* (*r*): Quæ eſt mater mea, aut fratres mei, &c? Quaſi dicat: Non habeo alios conſanguineos, niſi qui patris mei voluntatem faciunt. *Et ſæpe alibi:* Sciebat Dominus multos Paſtores futuros qui occaſione conſanguineorum ad terrena flecti deberent: ideoque ſic eos ante præmunivit. Iſaias dicit quod tempore Meſſiæ reſtituendi erunt judices ſicut a principio, ſcilicet tempore judicum, qui ſine faſtu & pompa, creditum ſibi populum regebant. Unde quidam eorum dicebat (*s*): Quod videritis me facere, hoc facite; *&* *alius* (*t*): Non dominabor vobis, neque filius meus, ſed Dominus. Ideo ad Epiſcopos dicitur (*u*): Non dominantes in clero, ſed forma facti gregis, &c.

Chryſoſtom. homil. 3. *in Acta* (*x*): Non arbitror inter Epiſcopos multos eſſe qui ſalvi fiant, ſed multo plures qui pereant; qui ſæpe non

(*o*) Mat. 10.
(*p*) Luc. 2.
(*q*) Joan. 2.
(*r*) Mat. 3.
(*s*) Judic. 7.
(*t*) Judic. 3.
(*u*) 1. Pet. V.
(*x*) Chryſoſt.

non damnantur propriis peccatis, ſed alienis, quæ non curaverunt.

Idem, *homil.* 15. *ad Timot.* 1. (*y*) Ego audenter dixerim Eccleſiæ præſules, nihil præter victum & veſtitum habere oportere, ne ad iſta trahantur deſiderio.

Idem, *lib.* 3. *de Sacerdotio* (*z*): Omnes cives expectant quod Epiſcopus quotidie eat in domos ſuas, non ſolum quando ſunt ægroti, ſed etiam quando ſani, alias offenduntur, &c. Volunt quod non comedat, quod non habeat vel unum famulum, &c. Denique quod ſit Angelus, nullam habens carnis fragilitatem.

Idem, *dicit. lib.* 4. (*a*). Quod Epiſcopus compulſus ad Epiſcopatum, non poteſt ſe excuſare, dicens: Numquid ego accurri ad hoc miniſterium? Sicut neque Sauli illa poterat prodeſſe excuſatio, ſi dixiſſet Samueli: Quare Deus me conſtituit Regem? Quare credidit mihi bellum adverſus Amalecitas? Si manſiſſem in vita mea privata, non incidiſſem in has moleſtias & pericula, neque peccaſſem. Hæc ſi dixiſſet, non ſolum non ſe excuſaſſet, ſed magis iram Dei adverſum ſe irritaſſet. Oportet enim etiam ſic compulſum, uti gratia Dei ad majorum virtutum profectum. Velle autem benignitatem Dei auctorem facere criminum ſuorum, eſt hominum impiorum, ac eorum, quorum vita in ignavia & ſocordia verſatur. Sic Moyſes quantumcumque recuſaverit præfecturam,

(*y*) Chryſoſt. (*z*) Chryſoſt.
(*a*) Chryſoſt. de Sacerd.

ram, tamen non eſt conſecutus veniam, ut intraret in terram promiſſionis; & poſt tot labores toleratos in pelago illius deſerti, non eſt permiſſus frui portu.

Ibidem, libro 6 (b). Quod Epiſcopus ſit diligentiſſimus in excuſando ſe, ac defendendo famam ſuam, quando de illo male loquuntur, aut ſuſpicantur, aut ſuſpicati ſunt: cum Apoſtolus etiam contra ſuſpicionem furti ſe munierit. 2. ad Cor. 8.

Thaulerus in Serm. (c). Ego ſum Paſtor bonus. Mercenarii, ait, ſunt; & in ſummis verſantur periculis Prælati qui aliud intendunt & quærunt, quam pure Dei gloriam, & ſalutem animarum. Certe ſeſe plangerent die ac nocte, & tabeſcerent præ dolore, ſi exploratum haberent quam diſtricto judici rationem ſunt reddituri de qualibet anima, & de cauſis, & negotiis omnibus ſibi commiſſis, certe, ait, tempeſtate hac fungi officio paſtorali, modo illi digne velis ſatisfacere, grandis cruciatus eſt, & crux pene intolerabilis. Nihilque illam tolerabilem poteſt reddere, niſi magnus amor illius qui pro nobis ſuſtinuit crucem, &c. Officio autem ſuo facit ſatis, ſi id quod faciendum eſt meliori modo exequitur, quantum ſibi conſtare poteſt: licet alioquin rectius fieri poſſet. Comis ſit, & affabilis, tam amicis quam inimicis: hoc enim magnam pacem parit, ſuaviter ſerius erit, & potius ex amore, quam ex timore præcipiet; ubi mordere non licet,

(b) Chryſoſt. de Sacerd. Tom. 2.
(c) Thauler.

licet, saltem latratus quosdam dabit. Si non potest promovere subditos ad vitam sanctam, hoc omnino conetur, ne virtus decrescat, & malitia sub ipso vires sumat & incrementum. Doceat potius exemplis, quam verbis, patienter ferat cum Salvatore dicta sua & facta calumniose interpretari, & ab his sustinere mala, quibus maxime studet benefacere: neque speret, neque velit omnibus placere, alioquin sæpe Deo displicebit. Do ego consilium omnibus in quacumque prælatione constitutis, ut semper in ima sive fundum humilitatis sese demittant, nihilque suum ob oculos habeant, omnem superbiam devitent. Cum aliquem reprehendere volunt, sese prius reprehendant; & quantum fieri potest, malum studeant vincere in bono: non enim Satanas Satanam expellit. Sic ex corde mansueto mitia & dura verba proferant, prout res ipsa, & causæ exigere videbuntur. Qualibet die sæpius quidem, specialiter vero duabus sese vicibus intro recipient, mane scilicet & vespere, & tunc semotis paulisper, & a memoria exclusis omnibus rebus & negotiis temporalibus, sese coram se statuent, menteque in Deum sublevata: omnia adversa & gravia de illius suscipient manu, illi offerent, pro ejus amore sustinebunt, ac per ipsum denique vincent. Et hoc facient amabiliter, dulcia cum Deo colloquia miscendo, & suum in illo recreando spiritum. Hoc modo sub una hora integrum diem imo plurimos dies poterunt recuperare: Hæc omnia Thaulerus. *Et subjungit.* Vera enim perfectio non in consolationum affluentia

sita

ſita eſt, ſed in voluntatis integra reſignatione in voluntatem Dei, ad omnia tam amara, quam dulcia ferenda. In hoc enim ſtatu melior eſt ariditas mentis, quam extra hunc profuſa ſuavitas. Qui igitur ad onus paſtorale vocatus eſt a Deo, ipſum æquanimiter ferat, & diligenter faciat quod in ſe eſt, hoc ſecum cogitans, quod ſi hoc onus non eſſet ſibi impoſitum, alia fortaſſis pejora onera ei accidiſſent: & certus ſit quod Dominus Deus, cujus gloriam quærit, & qui hoc onus illi impoſuit, poteſt & vult ei providere, & in ſuam gloriam dirigere. *Hæc ille.* Igitur cum anguſtiæ, ſcrupuli, cor undique premunt ob negotiorum tumultum ac perplexitatem, mox toto conatu introvertere, & reſigna teipſum in Dominum, & de manu illius ſuſcipe omnes anxietates ac mentis ariditates, gratias ei agendo.

SECUNDA OPERIS PARS,

IN QUA

TUM SANCTORUM PATRUM TESTIMONIIS; TUM VERO PERSPICUIS RATIONIBUS, OMNIA EPISCOPORUM OFFICIA, EXPLICANTUR.

CAPUT I.

Sollicitudo & occupatio quæ ſit digna Epiſcopo, & quæ indigna.

Quid Epiſcopo turpius (*a*), quam incumbere ſupellectili, & ſubſtantiolæ ſuæ, ſcrutari omnia, ſciſcitari de omnibus, morderi ſuſpicionibus, moveri ad quæque perdita, vel neglecta? Ad verecundiam dico quorumdam, ſcrutantium quotidie ſubſtantiam ſuam, numerantium ſingula, de minutis & quadrantibus exigentium rationem. Ille gentilis Ægyptius ignorabat quid haberet in domo ſua, omnibus traditis Joſeph ſervo, & alienigenæ. Et Chriſtianus, & Epiſcopus, non audet credere bona ſua Chriſtiano? Facile inveniunt

(*a*) Bern, lib. 4. de conſid. ad Eugenium.

niunt Episcopi, cui concredant animas Christi Sanguine redemptas, non autem cui concredant facultatulas suas? Optimi æstimatores rerum, qui magnam de minimis; parvam aut nullam de maximis curam gerunt. Liquido datur intelligi, quod patientius ferimus jacturas Christi, quam nostras: detrimenta gregis dominici nescimus, expensas autem nostras quotidie scrutamur, tractamus cum Ministris de pretiis escarum: vix autem loquimur cum Presbyteris de peccatis populorum. Tunc ad singulas supputationes irascuntur, uruntur, vexantur, anxiantur. O quam tolerabilius, rerum quam mentium sustinemus jacturam! Si potest torrens in agros excurrere sine læsione satorum, tute ista sine vulnere mentis posse tractare confidito. Omnibus ergo modis, ait, consulo a te avertere concursum horum, multa nescias, plurima dissimules, nonnulla obliviscaris.

Studeas scire mores (*b*), studia familiarium tuorum: non decet ut vitia domus tuæ ultimus scias, quod quam plurimis novimus contigisse. Alius alia dispenset, tu de disciplina provide. Illud nemini credas, si insolentior coram te, vel sermo sonuerit, vel habitus apparuerit; manus tua super hujusmodi; ulciscere injuriam tuam, impunitas ausum parit, ausus excessum. Domum Episcopi decet sanctitudo, honestas in vultu, incessu, habitu, &c. Discant a te Coepiscopi comatulos pueros, & comptos adolescentes secum non habere;

(*b*) Bern. lib. 4. de conf. ad Eug.

habere; certe inter mitratos diſcurrere calamiſtratos non decet. Et maxime convenit ut familiares Epiſcopi ſint viri ſpirituales; nam, ut dicit Gregorius ſuper Ezechielem: Qui Sanctis adhæret, ex aſſiduitate viſionis, locutionis, exemplo operis, accipit unde accendatur in Deum, vitia fugiat, minusquè ſentiuntur labores virtutis: ſciunt enim illi compati, ſciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque ſuſtinent penuriam temporalium.

Vitam Epiſcopi deſcribit Bonif. 8. ut habetur in Clement. dudum, de ſepulturis, in hunc modum: quaſi torrens in alveum amplum, ſic confluunt undique negotia ardua & plurima in cor Epiſcopi, quibus prægravatur, curis innumeris excitatur, cogitationibus plurimis diſtrahitur, ad hoc tantum, ut nomen divinum exaltetur, catholica fides promoveatur, animæ proficiant, ut radicitus vepribus diſſidiorum ac litigiorum evulſis, vigeat tranquillitas pacis, fervor charitatis exæſtuet, invaleſcat concordiæ unitas, &c. Et, ait, Bernard. Quamvis vita contemplativorum pura ſit dulcior & felicior, tamen vita Prælatorum eſt fortior & utilior; quorum eſt ſenſus ſuos ac omnia terrena, quaſi quasdam divinas opes, ad beneplacitum Dei diſpenſare. Et quia attentio habet multos gradus, quando audis negotia, ſolum illum gradum attentionis accommoda, qui requiritur & ſufficit ad ipſum, ſemper reſervata ſaltem parte cordis Deo. Unde Gregorius (*c*) in Paſtorali arguit Prælatos, qui

(*c*) 2. Par. 7.

qui imprudenter mentem divertunt ac confundunt per diversa: quo fit, ait, ut a timoris intimi soliditate vacuetur mens, & fit in dispositione exteriorum sollicita, & sui solummodo ignara, scit cogitare multa, se nesciens. Nam, inquit, cum plusquam necesse est exterioribus se implicat, quasi occupata in itinere obliviscitur quo tendebat, ita ut studio suæ inquisitionis alienata, ne ipsa quidem quæ patitur damna, consideret, & per quanta delinquat, ignoret. Et tamen, dicit idem Gregor. (*d*). Quod quidam Pastores delectantur externis negotiis, & laborem putant cessare ab eis, quia ipsa quiete maxime fatigantur. Apostolus qui dicebat (*e*): Sollicitudo omnium Ecclesiarum incumbit mihi, volabat celeriter ad Ecclesias, ut occurrentibus necessitatibus consuleret. Sic ergo oportet Apostolicum Episcopum sæpe ad varias Ecclesias divertere, ut occurrat casibus & scandalis, quæ non nisi eo præsente possunt commode tractari. Hoc est proprium pastoralis curæ; quia omnes sunt oves ei creditæ. Neque audiendæ sunt voces eorum qui dicunt, tot discursus auctoritatem officii offuscare, sufficere autem ut aliquibus tale committatur. Nihil enim aliud moliuntur hi, quam ut auctoritatem personæ illibatam servent, commoditate animarum neglecta. Memento quia charitas non est ambitiosa, neque fastuosa. Animadverte, quod discipulus es illius, qui non venit ministrari, sed ministrare, & discurrere per civitates & castella

ad

(*d*) 2. p. c. 7. (*e*) 2. Cor. 11.

ad quærendas animas: pro nihilo ducens in hujusmodi difcurfibus, aut cæteris fanctis laboribus perdere vitam, falutem, honorem, famam, &c. dum tamen confummaret opus quod ei a Patre injunctum eft.

Gregor. fic exhortatur Epifcopus (*f*): Studeat cor noftrum terrenorum Paftorum imitatione fuccendi, qui hyemales noctes imbribus, geluque conftricti, ducunt per vigilias, ne vel una ovis, & forte non utilis, pereat. Quam fi infidiator ore mordaci momorderit, quomodo fatagunt, quibus cordis anhelant æftibus, in quas voces, ut eruant captum pecus, anguftia ftimulante, profiliunt, ne a Domino gregis exigatur quidquid per incuriam perierit! Sic ergo nos vocibus divinorum eloquiorum, periclitantes oves ad gregem reducamus, &c.

Ibidem: Peto, ait (*g*), ut mihi ignofcas quod Epiftolis tuis fub brevitate respondeo; quia tantis tribulationibus premor, ut mihi neque legere, neque per Epiftolas multa loqui liceat. Hoc folum tibi breviter dico; quia oblitus fum comedere panem meum, a voce gemitus mei.

Cum turbæ negotiorum in te irruerint, ut fuis neceffitatibus confulas, ne torquearis: fed paternum expande finum, memorans illud: Cum turbæ irruerent in Jefum, &c (*h*). Et cum tunc anxiaris defiderio quietis, recordare verborum Bern. ferm. 53. fuper Cantic. fic dicen-

(*f*) Epift. 33. lib. 2. (*g*) Cap. 101.
(*h*) Luc. 5.

dicentis: Is qui aliis' præest in sollicitudine, vix unquam, vel raro secure vacat sibi: dum semper timet sui penuriam facere subditis, & non placere Deo, quod communi utilitati propriam præfert quietem, & contemplationis dulcedinem.

Præcipua Episcopi sollicitudo esse debet circa collationem beneficiorum curatorum. Ideo præ oculis habeat illud Apostoli (*i*): Testificor coram Deo & Christo Jesu, & electis Angelis, ut hæc custodias, sine præjudicio, 1. sine prævio judicio, nihil faciens in alterutrum declinando, 2. nihil agens præcipitanter. Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis. Ideo, vacante beneficio, orandum est (*k*): Ostende, Domine, quem elegeris, &c. Tu, Domine, nosti quod in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem & sanguinem; sed eligere ministrum tibi fidelem, & medicum utilem animabus tuo sanguine redemptis. Ad hoc etiam animadverte, quomodo Luc. 6. pernoctavit Dominus in oratione, & mane elegit Apostolos.

O miserandam multorum Episcoporum incuriam, per suam Diœcesim peragrantium, & aspicientium ovilia sua commissa lupis, hospitalia sua commissa homicidis, parochias commissas rectoribus ignorantibus & carnalibus, quos vel non possint amovere, vel non habent alios quos loco illorum sufficiant, si transeundo, hæc absque lachrymis, & intimis gemitibus intuentur! Igitur huic tanto morbo imprimis omni

(*i*) 1. Tim. 5. (*k*) Act. 1.

ni ratione occurrendum eſt. Sed heu, o cæcitatem & inſenſibilitatem noſtram, ait Auguſtinus, quod ſola inſolita exhorreſcimus; ſolita vero, etiamſi magna crimina ſint, non ſolum non exhorreſcimus, ſed etiam aliquando committimus: quo fit ut aliquando curam animarum minus idoneis Minſtris commendemus, non alia ratione, niſi quia ſic ſolet fieri.

Auguſtinus: Noverit dilectio veſtra (*l*), nunquam me fuiſſe abſentem ab Eccleſia mea licentioſa libertate, ſed neceſſaria ſervitute, quæ ſæpe ſanctos fratres & collegas meos, etiam labores marinos & transmarinos compulit ſuſtinere. Tres autem cauſæ poſſunt excuſare Paſtorem a reſidentia, ut dicebant Patres in Concil. Trid. Prima, ſcilicet obedientia Superioris vocantis, ſecunda, urgens neceſſitas, quia ob ægritudinem cogitur aliquando mutare aerem, vel quia ejus perſona quæritur a perſecutore; tertia, urgens charitas ſcilicet ut ſubveniat alteri Eccleſiæ vel Regno, quod ad tempus magis eget ejus ope, quam ſua Eccleſia.

Non te fallant allegantes, Cap. De multa, de Præb. quod male intellectum multos in gehennam præcipitavit. Non enim Pontifex in hac parte, præcipuam rationem habuit perſonarum litteratarum, vel nobilium; neque potuit habere, ſed ipſarum Eccleſiarum. Et ideo tunc ſolum diſpenſare intendebat, quando perſona docta eſt talis, quod plus creditur profutura duabus Eccleſiis exemplo ac doctrina, quam ſi

(*l*) Auguſt. Epiſt. 138.

ſi duabus aliis perſonis crederentur; quia ſcilicet plus proderit Eccleſiæ manens ibi ad ſex menſes, quam alius manens per totum annum. Quodſi ex ſua ſcientia vel nobilitate, nullum commodum reportat Eccleſia, vel minimum, quia videlicet non reſidet, aut non vigilat, aut non dat eleemoſynas; quare in detrimentum Eccleſiarum ditabitur ille? Nonne Paſtor eſt propter bonum Eccleſiæ, & non Eccleſia propter Paſtorem? Eccleſia enim non eſt danda clerico propter bonum clerici, ſed propter bonum ipſius Eccleſiæ, ſicut committitur Hoſpitale Medico, non propter bonum Medici, quamvis ipſe id conſequatur, ſed propter utilitatem Hoſpitalis. Si ſic ergo eſt, quomodo datur Eccleſia illi de quo ſpes non eſt quod reſidebit, aut utilis erit Eccleſiæ? Non ergo danda eſt Eccleſia alicui, quia doctiſſimus, aut quia ſanctiſſimus eſt, aut quia multum ſervivit Eccleſiæ Matrici: ſed quia creditur optime ſerviturus Eccleſiæ quæ illi committitur; quemadmodum ſtipendium taxatum Medico hujus Hoſpitalis, non eſt dandum alicui, quia optime ſervivit aliis Hoſpitalibus. Merita enim præcedentia poſſunt eſſe cauſa motiva ad dandum huic, quatenus ex illis conjicitur ipſum utilem futurum huic Eccleſiæ, non tamen finalis; finis enim eſt duntaxat fructus expectatus in futurum: quia non datur beneficium, niſi propter officium. Non enim Eccleſiæ beneficia, eorumque ſtipendia ſunt inſtituta ad remunerationem bonorum, ſed duntaxat ad Eccleſiarum ſervitium. Quod late probat

bat Soto, lib. 3. de jure & jufti. q. 6. Unde radix iniquitatis ac cæcitatis multorum in diftributione beneficiorum eft, quod cum conferunt beneficia præcipue intendunt providere, ac benefacere perfonis quibus ea conferunt, non autem Ecclefiis; cum primum confiderare deberent, quid magis expedit Ecclefiis, atque faluti ovium, & juxta hanc normam providere.

Quam diligenter Gregor. ex omnibus partibus mundi bonos clericos quæreret, ut eis beneficia conferret, vide Epiftol. 18. lib. 2. ubi quia audierat, Syracufis effe quemdam Presbyterum probatæ vitæ, jubet Epifcopo ut explorato an ita effet, curet ftatim eum Romam mittere; ut eum creet Epifcopum alicujus Ecclefiæ. *Idem, Epift.* 26.

Et ibi, *Epiftola* 19. (*m*). injungens cuidam Epifcopo ut interfit electioni Epifcopi alterius civitatis, fic dicit: Commonemus etiam fraternitatem veftram, ut nullum de altera eligi permittas Ecclefia, nifi forte inter clericos ipfius civitatis nullus ad Epifcopatum dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri. Et provide ante omnia, ne ad hoc laicæ perfonæ cujulisbet converfationis vel meriti, afpirare præfumant. Tu ergo, qui Epifc. munus adminiftras, exemplo hoc explora diligenter per totam Diœcefim tuam, clericos probatæ vitæ, ut illis imprimis conferas beneficia.

Ber-

(*m*) Greg. Epift. 19.

Bernardus (*n*), Insolentia clericorum, cujus mater est negligentia Episcoporum, turbat totam Ecclesiam; dant Episcopi sanctum canibus, id est, ordines & beneficia, & margaritas porcis. Et illi conversi conculcant eas. Merito quales fovent, tales sustinent. Clerici locupletantur alienis laboribus, & prodit quasi ex adipe iniquitas illorum. Mens quippe assueta deliciis, nec exculta disciplinæ sarculo, multas contrahit sordes. Porro inveteratam rubiginem, si tentes abradere, nec summis saltem digitis contingi patientur; sed, sicut scriptum est (*o*): Incrassatus est dilectus, & recalcitravit.

Idem scribens ad Papam Jnnocentium (*p*), egregie deplorat hodierna mala, scilicet, quod ipse interim summus Pontifex non permittit Episcopos exercere officia sua: nam recte gesta ab eis destruit, & juste destructa statuit. Non possunt Episcopi castigare crimina in sua Diœcesi, quia mox refertur causa ad curiam, & omnes criminosi tam de populo, quam de clero, quam de Monasteriis, currunt ad Pontificem; & redeuntes jactant se obtinuisse tutores, quos magis ultores sensisse debuerant. Quo fit ut justitia in Ecclesia pereat, claves Ecclesiæ annullentur, episcopalis auctoritas vilescat, &c.

Bernard. (*q*) Boni Pastores dormientibus subditis, ibi pervigilant tanquam rationem pro animabus eorum reddituri: pernoctant in orationibus,

(*n*) Bern. Epist. 152. Ad Monachos Alpens.
(*o*) Deut. 32. (*p*) Bern. Epist. 178.
(*q*) Bern. Serm. 172. super Cant.

bus, hostium insidias sagaciter explorant; anticipant consilia malignantium, deprehendunt laqueos, cor suum tradunt ad vigilandum diluculo ad Deum qui fecit illos, cognoscentes suam insufficientiam in custodienda civitate. Igitur, ait, quicumque opus ministerii hujus sortiti estis, attendite vobis, & pretioso deposito quod vobis creditum est. Civitas est, vigilate ad custodiam concordiamque; sponsa est, studete ornatui; oves sunt, intendite pastui.

Attendite diligentissime, quia dies una Episcopi æquivalet multis diebus privatæ personæ, ad negotia Dei peragenda. Ideo valde debet sollicitus esse, ne dies frustra elabantur, illud Eccles. 14. ad mentem revocans: Non frauderis a die bono, & particula diei bonæ non te prætereat.

Quid remedii ne curarum ac negotiorum turba tam valide portam cordis irrumpat, & orationis ac sanctæ unionis quietem perturbet? Primo abducere cor a sensuali creaturarum amore; tolle amores, & curæ non perturbabunt; non ames, nec optes aliquid nisi in Deo, & propter Deum, & non te vexabunt curæ, neque a Deo avertent. Secundo, jacta fiducialiter cogitatum tuum in Domino; imitare Susannam illam, quæ etiam in ipso articulo mortis, adhuc habebat in Domino fiduciam. O quam certus adjutor est Deus, omnibus qui in ipsius protectione vere & ex toto corde confidunt!

Proprium eſt mollis (*r*) & delicatæ animæ etiam neceſſarias diſſimulare curas, & ne æſtuantes ſollicitudines ſentiat, ſub latibulo diſſimulationis abſcondi.

Quid in incertum (*s*) tibi numeras dies, & annos laborum? tranſit hora, tranſit & pœna; neque accedunt ſibi dies & labores, ſed cedunt potius & ſuccedunt. Guttatim pœna bibitur, aliquando ſumitur, per minutias tranſit; non ſic remuneratio, ſed tota ſimul veniet, torrens eſt voluptatis, & fluminis impetus inundans lætitiam & gloriam. Æternum, ait Apoſtolus (*t*), gloriæ pondus. Vide quia ipſamet gloria promittitur, non glorioſa domus aut veſtis, ſed ipſa gloria, &c. In momentaneo tribulationis noſtræ latet æternum gloriæ pondus, ſicut fructus in ſemine. Et pondera quod ille qui dicit: Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum, dicit: Cum ipſo ſum in tribulatione, & prope eſt Dominus his qui tribulati ſunt corde (*u*): tunc eſt nobis Emmanuel (*x*): tunc dicitur nobis ſicut Virgini, Dominus tecum. Bonum eſt mihi, Domine, tribulari, dummodo ſis mecum, quam regnare & epulari ſine te; malo te habere mecum in camino ignis, quam eſſe ſine te, vel in Cœlo. Vide Bernard. ult. Serm. ſuper. Qui *habitat.*

Idem

(*r*) Bern. Serm. 39. ſuper Cant.
(*s*) Bernard. in Serm. de fallacia præſen. vi.
(*t*) 2. Cor. 4. (*u*) Prover. 8.
(*x*) Pſalm. 33. Matth. 1. Luc. 1.

Idem (*y*): Homo natus eſt ad labores & dolores, quoniam tu laborem & dolorem conſideras, labor in actionibus, dolor in paſſionibus eſt. Ad utrumque ſe paratum dicebat David (*z*): paratum ad labores actionum cum dicebat: Paratus ſum, & non ſum turbatus, ut cuſtodiam mandata tua; ad dolores vero paſſionum dicens: Ego in flagella paratus ſum (*a*). Nemo ex filiis Adæ vivit ſine labore & ſine dolore; neque illi de quibus Propheta dicit: In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur: nam ſequitur: Tenuit eos ſuperbia, gravis enim labor eſt ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua, & hæc gravia flagella ſunt: quia non eſt gaudere impiis, dicit Dominus. Quodſi neque laboris anxietatem, neque flagelli ſentiunt læſionem, ipſa jam inſenſibilitas vehementiam indicat paſſionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat dives in cogitatione intus. Igitur, inquit, teneamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus. Sciant gentes quoniam homines ſunt, id eſt, nati ad labores actionum, & dolores paſſionum.

Nulla major ſervitus, ait quidam, quam eorum qui præſunt in ſollicitudine, qualis fuit ille qui dicit (*b*): Cum eſſem liber ex omnibus, omnium me ſervum feci, ut plures lucrifacerem; qui non leviter affligebatur animo, cum quotidie eum urgeret premeretque ſollicitudo omnium

(*y*) Bern. tom. 1. fol. 164.
(*z*) Pſal. 118. (*a*) Pſalm. 37.
(*b*) 1. Cor. 9.

nium Ecclesiarum: ita ut clamaret (*c*): Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? id est, quis est qui aliqua tribulatione prematur, cum quo ego etiam non tribuler per intimam compassionem? Et quis est qui spiritualiter ruat in culpam, aut saltem cui detur occasio ruinæ, quod ego corde non urar?

In Aug. super illa verba Isaiæ (*d*); Clama, ne cesses, &c. habes terrifica quædam de periculo Prælatorum. In grandi, ait, periculo sunt Episc. & alii Rectores Ecclesiarum ob multa; specialiter autem quia præcipit illis Dominus, quod libere arguant vitia, dicens: Clama ne cesses. Et Apostolus dicit, quod Episc. debet esse potens in doctrina sana, ad redarguendum contradicentes. Orate pro nobis, ut Dominus liberet nos a laqueo venantium, & a verbo aspero. Nulla enim causa facit dispensatorem verbi Dei pigriorem ad arguendos contradicentes, quam timor verbi asperi. Dum enim timemus detractiones, irrisiones, opprobria hominum superborum, aut ab eis lædi posse bona nostra temporalia, minus quam oportet prædicamus æterna, & manent vulnera sine medicina, de quibus tamen rationem sumus reddituri. Contradicentes autem hic dicuntur, non solum qui verbo, sed etiam qui male vivendo nobis contradicunt.

Pastor circa oves debet assimilari gallinæ circa pullos, quia, ut dicit Augustinus super Psal. 58. Gal-

(*c*) 2. Cor. 11.
(*d*) Aug. l. 50. ho. 7. sup. Isa. ca. 58.

Gallina ſuper omnes aves materna charitate circa pullos ſollicitatur: ita ut tota ægrotet ex labore, raucefcit vox, fit hiſpidum totum corpus, demittuntur alæ, laxantur plumæ, &c. Igitur omni conatu contendat Epiſcopus, eſſe illa evangelica gallina, ſollicita & anxia, ut ſub alas colligat, foveatque pullos ſuos. Ejus eſt ſatagere, molliri, in omnia ſe vertere, quoties affulget ſpes aliqua pertrahendi hominem ad Chriſtum, ſubmittendo ſe, ac vocem cum Paulo commutando, undequaque occaſiones arripiendo excitandæ propagandæque pietati; ubicumque vero ſenſerit aliquam bonæ mentis ſcintillam, ibi debet reſidere, omnibus prompte, manſuete, blandeque reſpondeat, mulierculæ, plebeio, pagano, hæretico, &c. Joan. Bap. dixit, quod nihil erat quam vox, in eo videlicet ſenſu quo dictum eſt cuidam apud Terentium (*e*): Tu quantus, quantus es, nihil niſi ſapientia es. Si Epiſcopus quantus quantus eſt, vox eſt, id eſt, nullum aliud ei incumbit officium, niſi clamare præconia Chriſti; Epiſcopus ergo totus debet eſſe vox, ad gloriam Dei & ſalutem populorum; hoc præcipuum ejus munus, ſicut dicimus de homine puſillo ſtatura, habente magnam vocem, hic totus eſt vox. Et in fabulis habetur, quod cum lupus ex voce putaret Philomelam eſſe aliquid magnum, & tangens eam, parvum corpuſculum inveniſſet, dixit: tu tota es vox, & ideo nihil es. Simus ergo Philomelæ Dei, & nihil præterea, niſi vox Dei. Contemnat nos mun-

(*e*) Adelph. Ac. 3. Sec. 4.

mundus, ut abjectos & fere nullos in corpore, hoc eſt, in rebus corporalibus, dummodo id totum ſimus vox Dei, & nihil aliud. Unde & Evangelium potius voci commiſſum eſt, quam ſcripto: lex vero ſcribitur in lapidibus: Chriſtus autem nihil ſcripſit, ſed duntaxat voce docuit. Et Apoſtoli pauca ſcripſerunt: quia in voce eſt energia, & libera effuſio in omnes aures, etiam vulgares, Ideo debemus eſſe continua quædam tuba Dei.

Alia ſunt negotia ſæcularia (*f*), alia Eccleſiaſtica. Nonne Moyſes in ſæculo erat, cum crebro tabernaculum intraret & exiret? Qui intus contemplatione raptus, foris infirmantium negotiis urgebatur; intus Dei arcana conſiderans, foris onera carnalium portabat: ſic Paul. ſic etiam Epiſcop. debet facere,

Quia Prælatis nimium occupatis, multa contra veritatem ſubrepunt (*g*), ideo dicit Bern. Innocent. Papæ: Hic vigilet oculus pietatis veſtræ, & ſemotis pauliſper occupationibus, conſideret quantum ſubreptum ſit ei.

Bern. conſiderans (*h*) ſcandala ſui temporis, præſertim quando inſurrexit in Gallia Petr. Abailard. hæreticus, dicebat: Vellem modo de medio fieri, victus fateor a puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Sancti cupiebant diſſolvi, deſiderio videndi Deum; ego autem compellor exire ſcandalis & ærumnis. Et quamvis afficiar mortis deſiderio, vereor tamen ne non paratus in-

(*f*) 1. Tom. conc. pa. 224.
(*g*) Ber. Epiſt. 179. (*h*) Ber. Epiſt. 189.

inveniar; tædet me vitæ meæ, & an mori expediat nescio.

Solent dicere (*i*) homines in amplo statu constituti: Non possum sectari vitam spiritualem, tot necessitatibus implicatus, quibus respondet Aug. Necessitates sæculi finiuntur, quando cupiditates vincuntur. Quot autem occupationibus ipse tenebatur, habes Epist. 158. ubi sic dicit: Inter acervos occupationum, quibus nos alienæ vel cupiditates, vel necessitates angariatos trahunt, vix paululum spatii datur dictandi.

Heu quantum distamus (*k*) ab officio nostro, quod est, non solum publice concionari, sed etiam privatim per domos singulas delinquentes, cum lachrymis monere, ut Paulus testatur se fecisse!

Cogimur videri hominibus onerosi, graves & injucundi (*l*); quia non possumus esse utiles oblectando, sed mordendo. Nam, ut ait August. (*m*). Phrenetici nolunt ligari, & Lethargici nolunt excitari; ad quod tamen cogit charitas.

Tantum diligit ac curat Christus pastorale officium, ut dicat: Si diligis me, pasce oves meas, id est, hoc est in quo mihi summe placere potes, si eos qui me offenderunt, mihi reconcilies, ob hoc enim ego sanguinem fudi.

Quantum vero torqueri debeat (*n*), quando subditi peccant, habes verba ejusdem Chrysost. Quan-

(*i*) Aug. Epist. 70. (*k*) Act. 20. Chrys. ad Epis.
(*l*) Aug. Epis. 156.
(*m*) Chrysost. de Sac. Tom. 2. Joan. 2.
(*n*) Chrys. Ho. 3. in Acta.

Quando, inquit, aliquos veſtrum peccare contingit, emoriar niſi videor ſimilis dolore exanimatis, niſi attonitus, itaut ipſum lumen oculorum meorum non ſit mecum. Nam quæ ſpes mihi, ſi vos non proficiatis?

Non ſolum circa mores, ſed etiam circa veſtes clericorum debet ſollicitari Epiſcopus, ut dicit Bernard. Epiſtol. 30. ad Eugenium, quia deformis veſtis, deformitatis mentium & morum, indicium eſt. *Et infra.* O impunitatem incuriæ ſobolem, tranſgreſſionum nutricem, quando luximus, aut clericum privatum beneficio, aut Epiſcopum ſuſpenſum ab officio!

Rumpor (*o*) curis & ſollicitudinibus propter vos; at iſti dolores ſuaves ſunt, utpote ſimiles doloribus & curis quas matres pro filiis habent; nam gaudent & lætantur ſuper curis ſuis. Quamvis enim cura ſit amara, tamen quoniam impenditur pro filiis, multum habet voluptatis.

Ibidem rogat omnes, ut ſi quis habet querelam contra ipſum, accedat ad ipſum, ut aut ipſe ſe excuſet, aut ut emendet; quia qui tantam multitudinem gubernat, non poteſt non delinquere in multis ex ignorantia.

Ut quid dicit Apoſtolus (*p*): Oportet Epiſcopum eſſe Doctorem, niſi ut doceat (*q*)? Nec ſatis eſt quod doceat exemplo vitæ, imo oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profecto ſi præſul non pollet gratia doctrinæ, plurima

(*o*) Chryſ. ad ſuos ſubditos. Ho. 4. ſu. ep. 2. ad Theſſ.

(*p*) Chryſ. Ho. 15. (*q*) 1. Ad Tim. 3.

rima ecclesiasticæ disciplinæ exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, si non lucet? Profecto inseparabile est lucere a lucerna; tenetur ergo lucere quem Dominus voluit habere officium lucernæ. *Et iterum*: Tenetur in alto non sub modio manere, quia tenetur lucere omnibus qui in domo sunt, &c. Et licet prædicandi studium primum debeat esse inter sollicitudines pastorales, non tamen omnino deserere debet Episcopus negotia causarum forensium, quibus sæpe premebantur sanctissimi viri. Ut enim dicit Possidonius in vita Augustini (*r*), aliquando Augustinus usque ad horam refectionis, aliquando tota die jejunans vacabat audiendis & dirimendis causis Christianorum, & inter differendum de his, de divinis rebus eos monebat, & ibi investigabat quantum quisque proficeret, aut deficeret in vita christiana, peccantes coram omnibus arguebat; hanc tamen occupationem, tanquam a melioribus rebus distrahentem, velut angariam deputabat. Et alibi testatur, quod sæpe homines concurrebant ad ipsum, ut per eum causas suas dirimerent, de auro, de argento, de fundis, de pecoribus. Et lib. de opore monachorum, sic explicat mentem suam monachis: Testem, ait, invoco in animam meam Dominum Jesum, quod quantum attinet ad meum commodum, multo mallem per singulos dies certis horis, quantum in bene moderatis monasteriis constitutum est, aliquid manibus ope-

(*r*) Cap. 19.

operari, & cæteras horas habere ad legendum & orandum, aut aliquid de divinis litteris agendum, liberas; quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati de negotiis sæcularibus, vel judicando dirimendis, vel interveniendo præscindendis (*s*). Et fero has molestias propter Apost. qui voluit, quod etiam contemptibiles, qualis ego sum, terminarent has lites Christianorum, potius quam ut negotia Christianorum deferrentur in forum, quem tamen laborem non sine consolatione Domini suscipimus, pro spe vitæ æternæ, ut fructum feramus cum tolerantia. Servi enim Ecclesiæ ipsius sumus, & maxime infirmiorum membrorum. Omitto alias innumerabiles Ecclesiasticas curas, quas fortasse nemo credit, nisi qui expertus est, hæc ille. Et ibidem dicit, quod Apostolus, quia per varia loca discurrebat ad prædicandum Evangelium, nunquam legimus de eo, quod aliquando intenderet his causis terminandis, & tamen christianis in loco residentibus hoc onus imposuit, etiam contemptibilibus, si deessent sapientes. Vide etiam 3. c. 6. lib. Conf. ubi dicit Augustinus, quod Ambrosius jugiter erat circumdatus turba hominum negotiosorum, quorum infirmitatibus serviebat, adeo quod nunquam potuit illum invenire solum & vacantem, ut posset cum illo communicare æstus suos.

Aug. dicit, quod quando audiebat causam inter duos litigantes (*t*), qui judicem illum arbi-

(*s*) 1. Cor. 6. (*t*) August. Psal. 25.

arbitrum faciebant, ſi ſententia pro divite ferebatur, pauper detrahebat ei, dicens: Aliquid ab illo accepit, timuit offendere illum; favit diviti, & torvis oculis reſpicit judicem poſt ſententiam: ſi autem ſententia pro paupere contra divitem lata eſſet, etiam detrahebat dives, dicens: Oppreſſit juſtitiam propter famam? timuit, enim argui ne diceretur quod contra pauperem fecit, &c. Ibi habes quantum deferebant Principes judicio Eccleſiæ; nolebant enim quod appellaretur a ſententiis Eccleſiæ ad ipſos, &c.

Ambr. ſuper illud Pſalm. (*u*): *Deprecatus ſum faciem tuam*, &c. admonens non remiſſe agendum cum delinquentibus, ait, in ipſa Eccleſia ubi maxime miſereri decet, debet quam maxime teneri forma juſtitiæ, ne quis a Communionis conſortio ſeparatus, brevi lachrymula, atque ad tempus parata, vel etiam uberioribus fletibus Communionem, quam plurimis debet poſtulare temporibus, facilitate Sacerdotis extorqueat. Nonne cum uni indulget indigno, plurimos facit ad prolapſionis contagium provocari? Facilitas enim veniæ incentivum tribuit delinquendi.

Vis in turbine negotiorum prædicare, & ſolas divinas Scripturas meditari? Semper tracta cum negotiatoribus aliquid de ipſis divinis litteris. Unde Auguſtinus (*x*) ſuper illud Pſal. *Declinate a me maligni*, dicit, quod monebat negotiatores ad ſe venientes, dicens: Stulte hac

(*u*) Pſal. 118. (*x*) Pſal. 118.

hac nocte repetent a te animam tuam, &c. Et quædam alia.

Bernard. pressus occupationibus, sic ait (y): Infelix ego homo, natus ad laborem, implumis avicula, pene omni tempore nidulo exulans, vento exposita & turbini, turbatus sum, & motus sum sicut ebrius, & omnis scientia mea devorata est. Felices vos, quos abscondit Dominus in tabernaculo suo in die malorum donec transeat iniquitas, sub umbra alarum suarum.

Chrysostom. de oneribus Episcopalis vitæ (z): Aut ego, ait, sum vehementer miser & infelix, aut animus Episc. nihil differt a navi quæ fluctibus jactatur; omnium enim onera gestare debet. Aliis irascentibus datur venia, ipsi vero nequaquam; aliis peccantibus superest excusatio, ipsi non: omnium linguis expositus omnium judiciis objectus, sapientum & insipientium, curis perpetuis obtunditur, tum diurnis, tum nocturnis: loquor de illis, qui vigilant pro animabus, non de illis qui ad negotium Episcopale tanquam ad quietem venerunt. Quis possit eloqui in dicendo sollicitudinem? Quis difficultatem in electionibus? Plus curarum habet Episcopus, quam Imperator orbis. Tantum interest inter unum & alium, quantum inter aquam fluminis vento agitatam, & mare intumescens & insaniens; quoniam Imperator habet plures qui adjuvant, eoquod legibus & mandatis omnia peraguntur, Episcopus vero nihil tale, neque licet ei ex aucto-

(y) Luc. 12. Ber. Epist. 12. ad Car.
(z) Chrysost. Hom. 3. in Acta.

auctoritate præcipere. Si vehementer commovetur, audit, crudelis est; si parum vehementer, audit, remissus & frigidus est: cum tamen oporteat in eo hæc duo contraria concurrere, ut neque contemnatur, neque odio habeatur. Multos, velit, nolit, cogitur offendere & objurgare. Dicam quod sentio: Non arbitror inter Sacerdotes multos esse qui salvi fiant, sed multo plures qui pereant. In causa est, quoniam res excelsum requirit animum, multas enim habet causas, quæ depellant ipsum a suis moribus, & innumeris oculis illi opus est undique: quod alii peccant, illi imputatur; nam si peccat Presbyter aut Diaconus, omnium horum crimina redundant in caput eorum qui hos elegerunt.

Chrysostom. super illud (*a*): *Si quis suorum curam non habet*, &c. sic dicit: Si quis aspernatur propinquos genere atque affinitate conjunctos, quomodo erit in alienos clemens? Judicio quippe omnium erit obnoxius, si alienos beneficiis fovens, propinquos summa immanitate despiciat. Dicent enim illum esse sine affectione, & affert illud Isa. 78. Carnem tuam ne despexeris, id est, cognatos tuos. Deus enim instituit vincula propinquitatis, ut mutua subesset occasio nos mutuo diligendi, ac beneficiis confovendi. O quam forti patientiæ scuto, quanta animi constantia simul & benignitate pollere debet Pastor, qui jugiter atque multipliciter

(*a*) Chrysost. Hom. 14. 1. ad Tim. 5.

citer linguis hominum vexatur, importunitatibus exponitur! Ad quos cum ſe habeat tanquam ſignum ad ſagittas, viſcera tamen ac ſinum matris debet illis & oſtendere, & expandere; ſumme cavens ne in eis exerceat, aut ſuper eos gravet ingenii ſui duritiam & aſperitatem, ſi ingenio ſit parum miti, cum potius expoſitus ſit ut omnium quantumlibet aſpera ingenia ferat, omnibus ſe aptando. Hoc ſummopere debet curare Paſtor ne negotia atque curæ ſæculares totum cor ejus vinciant; ſed etiam in medio curarum conari debet ad libertatem animi, ſemper ad Deum divinaque omnia attendens & aſpirans. Ut enim dicit Thaulerus (*b*): Homo exercitatus ad hoc pervenire poteſt, ut nulla negotia, dicta, audita, facta, & quævis occurrentia ipſum impedire poſſint a ſimplici Dei intuitu; quoniam in omnibus ſolum Deum diligit atque intendit. Et ideo quantumcumque abſurdiſſima audiat vel videat, &c. celerrime ad Deum vertitur, ſicut qui aliquandiu in ſolem defixit oculos, quicquid deinde aſpexerit, Solis ei ſpeciem quamdam repræſentat. Lege, quæſo, Epiſtolam Bernard. 140 (*c*), & videbis quibus hujus mundi negotiis ſanctiſſimus ille Abbas ſe immiſcebat, qui tamen jugiter ardebat, & lumine contemplationis fulgebat. Igitur in mediis procellis temporalium negotiorum, tunc vel maxime cor ad implorandam opem ejus, ad explicandas telas filiorum Adam, quas multis laboribus, & viſcerum

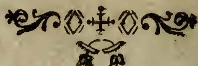
(*b*) Thaule. in Domi. infra Epiphan.
(*c*) Ad Lotharium Imper.

rum doloribus texunt, immiſcentes ſe infinitis ac frivolis quæſtionibus, ut Sapiens deplorat. Cum autem perſenſeris (*d*), quod immodicis occupationibus ac negotiis caput debilitatur, cor induratur, & areſcit, protinus ad lectionem alicujus libri ſpiritualis confugias, quem ſemper ad manum habere debes, cujus attenta lectione diſcutias nubes phantasmatum; ac tandem affectus tuus in Deum accendatur. Falſiſſimum enim eſt quod quidam ajunt, videlicet quod cum occupationibus paſtoralis officii non poſſit conſervari fervor devotionis. Nonne Sanctus Bonaventura in Generalatu, Cardinalatu, Epiſcopatu eam ſervavit, & multi alii? Quando poſt faſtidium laboremque plurimorum negotiatorum alius ſupervenit, abſit quod eum a te expellas, aut dure reſpondeas, aut quovis geſtu vel ſigno impatientiam & auſteritatem oſtentes; tunc enim maxime patientia & manſuetudine armari debes. Hoc eſt enim virtutum exercitium. Inter paſtorales curas præcipuum locum habet ſollicitudo Diœceſim viſitandi. Eſt enim viſitatio, quaſi anima Epiſcopalis regiminis, quoniam per eam Paſtor ſe diffundit, & expandit omnium ſuarum ovium commodis & utilitatibus. Verus quippe Epiſcopus, dum exit ad diſcurrendum per omnes Parochias, eſt quaſi ſol egrediens ad illuſtrandas terras, ut videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui ſunt, purgare, illuminare, & perficere. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum,

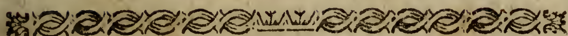
(*d*) Eccl. 7.

dum, sacro Chrismate confirmandum, & ut exploret quomodo Sacramenta administrentur, quanta reverentia & munditia divinum Sacrificium celebretur, denique ad consolandum omnes lugentes & egentes, tam spiritualibus, quam temporalibus commodis. Itaque innumerabiles sunt utilitates quæ ex personali visitatione Episcopi proveniunt; & inter alias non parva est, quod præsentia sua potest criminibus mederi, quod non ita utiliter & efficaciter per visitatores fieri potest. Non enim solis dumtaxat excommunicationibus, criminibus, medendum est, aut pœnis aliis, potius verbis, auctoritate & charitate: obsecrando & increpando, & mille aliis modis, quos verus Pastor & sponsus animarum excogitat, amans gregem quasi sponsam, quam non ita curat mercenarius visitator. Item sæpe subditi tam viri, quam fæminæ, habent casus aut reservatos, aut periculosos, quos libenter & fiducialiter communicant suo Pastori, & non aliis. Habe igitur præ oculis (*e*) verbum illud apud Luc. Misit, inquit, Dominus discipulos suos in omnem civitatem & locum quo erat ipse venturus. Non sufficit igitur Episcopum mittere probos viros ad illustrandas Parochias, sed oportet & ipsum ire.

(*e*) Cap. 10.

CAPUT

CAPUT II.

Gravitas ſimul & affabilitas atque ſuavitas a Paſtore ſervanda.

BERNARD. (*a*) Eſto gravis, ſed non auſterus, non diſſolutus, neque ſeverus; ſed interea mediocritatem tene, ut neque de ſeveritate ſis oneri, neque de familiaritate contemptui. Auſteritas fugat infirmiores; gravitas reprimit leviores; in Palatio Papam, domi te patrem familias exhibe; ament te domeſtici, ſi non, fac ut te timeant. Utilis eſt ſemper cuſtodia oris, quæ tamen familiaritatis gratiam non excludat; ille convenientior habitus, ſi actu ſeverus, vultu ſerenus, verbo ſerius.

Gregor. docet (*b*), quod cum paſtor a ſubditis de aliquo reprehenditur, non debet ex poteſtate reſpondere, ſed cum manſuetudine & tranquillitate reddere rationem facti; afferens ad hoc factum illud Petri, Actuum 11. quando arguentibus eum, quia ingreſſus fuerat domum Cornelii, humiliter reſpondit ratione reddita: non enim dixit, ego ſum Paſtor veſter, ſcio quid facio. Si enim, ait, in querela fidelium aliquid de ſua poteſtate diceret, profecto doctor manſuetudinis non fuiſſet. Debemus ergo repreherſores noſtros humili ratione placare.

Gre-

(*a*) Bern. 4. de conſid. ad Eugen.
(*b*) Greg. Epiſt. 39.

Gregor. Honorem meum, ait, non reputo, in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Ideo Epiſcopus honorem debet impendere Sacerdotibus; alioquin juſte Presbyter poterit ei objicere illud: Cur ego te habeam ut Principem, cum tu me non habeas ut Senatorem? 95. *diſtinct.* Eſto ſubjectus, nam qui contemnit, contemnitur, & fruſtra petit debitum, qui quod debet, non impendit. Et nihil mirum, ſi non ſervatur fides non ſervanti eam. Igitur quamvis juſta auctoritas & reverentia ſit neceſſaria, non tamen te faciat reverendum aut timendum faſtus, ſed rigor juſtitiæ; non pompa, ſed gravitas & ſeveritas. Pauperculis ac ſimplicibus exhibe te facilem, ac omnino acceſſibilem, imitatus Sylveſtrum Papam, de quo legitur, quod tanto unumquemque amplius honorabat, quanto ſanctius eum vivere didiciſſet; non attendens ad faſtum aut potentiam, ſed ad morum elegantiam.

Quantumcumque iniqua vel non concedenda petantur, etiam ab indignis, non ideo dure aut aſpere reſpondendum eſt, ſed leniter; neque tamen faciendum quod injuſte petitur. Omnis namque Evangelica perfectio, ait Caieta. Matt. 11. reducitur ad ſtudium humilitatis & manſuetudinis. Per humilitatem expandimur divinis gratiis & donis; per manſuetudinem vero expandimur proximis. Ideo Salvator ait: Diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde.

Verbum dulce multiplicat amicos (e), & mitigat inimicos: lingua gratioſa in bono ho- mine

(e) Matth. 11. Eccl. 6.

mine abundat. *Et ad Roman.* 12. Si fieri poteſt, quod in vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes. Et, quæ de ſurſum eſt ſapientia, primum pudica, deinde pacifica eſt. Jacob. 3.

De benignitate, ac ſuavitate Paſtorum, habes pulchra verba apud Bernar. Charitas, inquit ille, patiens eſt, benigna eſt; patiens eſt, cum diſſimulat, expectat, ſuſtinet delinquentem; benigna eſt, quando trahit, adducit, & convertit facit ab errore: Charitas benigna, etiam quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas, ſed ex amore, non ex mœrore; flet ex deſiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas, quæ ſive foveat infirmos, ſive exerceat provectos, ſive arguat inquietos, diverſis diverſa exhibens, ſicus filios diligit univerſos! Cum te arguit, mitis eſt: cum tibi blanditur, ſimplex eſt, pie ſolet ſævire, ſine dolo mulcere: patienter novit iraſci, humiliter indignari: læſa non provocat; ſpreta revocat, Pondera quod de Domino dicitur, Iſai. 42. Non erit triſtis, neque turbulentus: calamum quaſſatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet.

Bernard. de benignitate Paſtorum (*d*): Paſtor, ait, bonus omnibus ſe conformat, omnium in ſe transfert affectus; matrem ſe probat non minus deficientium, quam proficientium. Multos videmus, qui quod craſſum eſt & forte aſſumentes, quod debile eſt projiciunt. Numquid Medicus

(*d*) Bern. Serm. 23. ſuper Cant.

dicus valentes requirit, & non potius ægrotantes? Quos docebis, magister bone, si omnes indoctos repuleris? In quibus probabis tuam patientiam, si solos admiseris mansuetos, inquietos excluseris? Sciunt quippe boni fidelesque præpositi, languentium sibi creditam curam animarum, non pompam; cumque internum murmur cujuspiam illorum querulæ vocis indicio deprehendunt, & in ipsos usque ad convitia & contumelias prorumpentis, Medicos se, non dominos agnoscentes parant confestim contra phrenesim animæ non vindictam, sed medicinam.

Bonus Prælatus sic debet esse humilis & affabilis, quod tamen eum subditi revereantur. Pondera ad hoc, quod Apostoli non sunt ausi quærere a Domino, quid aut cur loquebatur cum Samaritana. Et Ambrosium diu dormientem juxta altare, non audebant sui excitare. *Et Job.* (*e*), videbant me, ait, juvenes, & abscondebantur. Apostolus præterea, ut Greg. annotavit, alibi quidem dicit (*f*): Quamdiu sum gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo, ad Roman. 11. Contra vero, 2. ad The. 2. Facti sumus, ait, parvuli in medio vestrum, ex quibus verbis exemplum dedit Episcopis, ut humilitatem teneamus in mente, & tamen nostri ordinis dignitatem servemus in honore, quatenus nec in nobis humilitas timida, neque erectio sit superba.

Idem

(*e*) Job. 25. (*f*) Greg. Ep. 36. lib. 4.

Idem Greg. In tuis, ait (*g*), litteris, ex humilitate ſermonis patuit cordis tui altitudo, ac tuæ mentis fervor: niſi enim prius in ſe faces ardeant, alios non ſuccendunt. Vidimus enim, qui litteras tuas legimus, quanta charitate tua mens ardeat, qui ſic alios accendiſti, &c. Cor Epiſcopi arca teſtamenti eſt, in qua manna dulce charitatis, ſapientia legis, rectitudo juſtitiæ in virga ſignata continentur.

Cavere debet Prælatus a duris verbis (*h*), niſi quando neceſſitas diſciplinæ ea dicere compellit, etiam ab his quæ forſitan ſibi levia videntur. Nam, ut Bern. ait: Quod tu leve putas, & ob hoc levius præcipitas, plerumque alius aliter accipit, tamquam homo videns in facie, & ſecundum faciem judicans; paratus feſtucam trabem ſuſpicari, & ſcintillam putare fornacem. Non enim eſt omnium charitas illa, quæ omnia credit. Proni ſunt autem ſenſus hominis & cogitationes ad malum potius ſuſpicandum, quam ad bonum credendum; præſertim ubi diſciplina ſilentii, nec te, qui in cauſa es, excuſare permittit, nec illum vulnus ſuſpicionis aperire quod patitur, ut curetur. Ita uritur ille & moritur, clauſo & lethali vulnere intra ſemetipſum gemens, dum totus in ira & diſceptatione poſitus, nihil aliud ſilens verſare in mente poſſit, niſi injuriam quam accepit, non poteſt orare, non poteſt legere, non ſanctum, aut ſpirituale aliquid meditari. Et ita intercepto vitali ſpiritu,

(*g*) Greg. Ep. 125. ad Lean.
(*h*) Ber. ſerm. 29. ſup. Cant.

tu, dum ſuis deſtituta alimentis vadit ad mortem anima, pro qua Chriſtus mortuus eſt, quid tu interim, quæſo, animi habes? Quid oratio tua, aut opus quodcūmque interim feceris, ſapit tibi, contra quem nimirum Chriſtus anxie clamat (*i*) de pectore fratris tui, quem contriſtaſti, filius, inquiens, matris meæ pugnàt contra me, & qui ſimul mecum dulces capiebat (*k*) cibos, replevit me amaritudine? Quodſi dixeris, illum non tam graviter pro tam levi cauſa debuiſſe turbari; reſpondeo. Quanto levior eſt, tanto a te levius potuit non committi. Quamquam neſcio quod leve dicas, ut jam dixi, quidquid amplius eſt, quam iraſci, cūm vel hoc ipſum obnoxium eſſe judicio, ex ore ipſius acceperis judicis? Audiant hoc Prælati (*l*), qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, utilitati raro. Erudimini, qui judicatis terram, diſcite ſubditorum matres vos eſſe debere, non dominos; ſtudete magis amari, quam metui. Et ſi interdum ſeveritate opus eſt, paterna ſit, non tyrannica. Matres fōvendo, patres vos corripiendo exhibeatis, manſueſcite, ponite feritatem, ſuſpendite verbera, producite ubera, pectora lacte pingueſcant, non typho turgeant. Quid jugum veſtrum ſuper eos aggravatis quorum potius onera portare debetis? Cur morſus a ſerpente parvulus fugit conſcientiam Sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat, tamquam ad

(*i*) Cant. 1. (*k*) Pſalm. 54.
(*l*) Ber. ſup. Cant. ſer. 23.

ad ſinum recurrere matris? Si ſpirituales eſtis. inſtruite hujusmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans unusquiſque ſeipſum, ne & ipſe tentetur.

CAPUT III.

Miſericordia & largitas Epiſcoporum.

De hoc habes notanda verba, *diſtin.* 86. *can. Fratrem*, ibi ſic habetur: Epiſcopus largam habeat manum, neceſſitatem patientibus ſuccurrat, alienam inopiam ſuam credat; quia ſi hoc non habet, in vacuum nomen Epiſcopi tenet. In ipſa autem liberalitate modus adhibendus eſt rerum & perſonarum: rerum, inquam, ut non omnia uni, ſed ſingulis quædam præſtentur: ut pluribus prodeſſe poſſimus, juxta illud: Diſperſit, dedit pauperibus; perſonarum vero, quia primo juſtis debemus dare, &c.

Et ibi. Non ſatis, & ſequentibus, exponuntur circumſtantiæ quæ attendendæ ſunt in executione liberalitatis, ſcilicet, fides, cauſa, locus, tempus, modus, neceſſitudo, ætas, debilitas, conditio, Grandis culpa eſt, ſi fidelis egeat te ſciente, ille præcipue qui egere erubeſcit: Item probanda eſt alia liberalitas, ut proximos ſanguinis tui non deſpicias, quibus pudor eſt ab aliis poſcere; non ut illos divites facias, ſed ut paupertatem eorum juves. Conſidera ætatem (*a*), ut ſenibus plus largiaris, qui ſibi jam nequeunt

(*a*) Diſt. 86. conſider.

queunt victum quærere. Conſidera etiam debilitatem: conſidera verecundiam quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus (*b*) ſimul effundi opes, ſed diſpenſari; & in ipſo pauperibus dato menſuram tenere, ut abundes pluribus. Quanto enim minora ſunt quæ ſparguntur, tanto plures erunt qui recipiant. Ex puro affectu ac ſincero fiat eleemoſyna, non conciliandi favoris gratia ultra modum effundendum. Omnia hæc ibi ex Ambroſio.

Ex eodem etiam habetur, 12. *q.* 2. *aurum* Aurum habet Eccleſia, non ut ſervet, ſed ut eroget, & neceſſitatibus ſubveniat, &c. Melius eſt ut vaſa viventia ſerves, quam metallorum. Sed reſpondebis: Timui ne templo Dei deeſſet ornatus. Dico tibi quod aurum Sacramenta non quærunt, neque auro placent quæ auro non emuntur; ornatus ſacrorum, redemptio captivorum eſt, &c. Ambr. ipſe fatetur ſe aliquando in invidiam hominum incidiſſe, quia fregit vaſa Dominica, ob redimendos captivos, ut habetur 86. diſtin. Pulchrarum.

Quomodo miſericordiæ opera & eleemoſynæ ſunt efficacia media ad obtinendam gratiam devotionis, & divinas illuminationes, habes Iſaiæ 58. Cum, ait, effuderis eſurienti animam tuam, ſcilicet per compaſſionem, & animam afflictam repleveris, ſcilicet per neceſſariorum ſubventiones, orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut meridies, & implebit Dominus ſplendoribus animam tuam, &c.

Chry-

(*b*) Amb. 2. offic. c. 2.

Chryſoſt. dicit (*c*) quod liberalis anima non ſinit noſtras lampades extingui, internas veſtes ex rubeis candidiores nive facit, hæc eſt quæ in perpetuum tibi ſervat, quæ hic poſſides; hæc facit præclaros homines hic, & in futura vita. Melius namque eſt habere famam miſericordis, humani, benigni, quam eloquentiſſimi oratoris. Hæc ille. Tu igitur memento ut miſericordiæ potius quam liberalitati ſervias; miſericordia enim pietatem parit, liberalitati vero ſæpe vanitas inſidiatur.

Greg. ponit prudentiam largiendi (*d*). Primo enim attendendum, ne ſero præbeatur quod cito dandum eſt, juxta illud: Ne dixeris amico tuo, vade, revertere, cras dabo tibi, cum ſtatim poſſis dare. Secundo, ne ſub ſpecie largitatis inutiliter ſpargant ſua, aut multa dent, ubi pauca ſufficerent, juxta illud ad Corinth. 8. Non ut aliis ſit remiſſio, vobis autem tribulatio, qui enim ita ſua effundunt, ut poſtmodum egeant, frequenter in impatientiam præcipitantur. Tertio, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui ſemper aliquid, vel parum dandum eſt, juxta illud Luc. 6. Omni petenti te tribue. Quarto, ne aliquid demus cui nihil penitus dandum eſt, ut hiſtrioni, &c.

Greg. ſcribens (*e*) Dominico Epiſcopo, commendat ei quamdam viduam, dicens, Officii ſacer-

(*c*) Chryſoſt. Hom. 53. ſu. Matt.
(*d*) Greg. in 3. par. paſ. c. 21.
(*e*) Greg. Epi. 13.

acerdotalis eſt, ut viduis ac maritali regimine deſolatis, impartiri ſolatia debeatis, ut unde in hoc mundo humana conſolatione privantur, ſacerdotali tuitione poſſint remedia reperire.

Greg. intercedens pro quadam (*f*) vidua: Si in proximorum, ait, neceſſitatibus, habita compaſſione, benigna mente occurrimus, noſtris procul dubio petitionibus clementem Dominum reperimus, & jubet illi dare certam annonam. Et aliis plurimis Epiſtolis commendat viduas, ac jubet Epiſcopis, quod ſint ut earum mariti. Jubet etiam, ut variis perſonis egentibus, ac monaſteriis detur annona ex propriis reditibus.

Idem, ad Bonifacium (*g*) Epiſcopum, poſtquam commendat eum, quod operibus miſericordiæ vehementer inſiſtebat, ſubjungit. Sed illud, fateor, non leviter mentem meam momordit, quod eadem opera multis vos ipſi nuntiaſtis. Ex qua re collegi quod mens veſtra non ſtudeat Dei oculis, ſed humano judicio placere. Unde neceſſe eſt, frater chariſſime, ut cum bona exterius agis, hæc interius cum magna cautela cuſtodias, ne appetitus placendi hominibus ſubrepat & omnis labor boni operis incaſſum fiat.

Idem, 92. Quidam (*h*) miſerat ei pecuniam, ut in eleemoſynas diſpenſaret, reſpondet. Quod triſte ſibi erat hoc facere, quia ultra onus quod habebat reddendi rationem Deo quomodo diſpenſabat reditus Eccl. addebatur ei novum onus reddendi etiam rationem, quomodo diſpenſabat alienas

(*f*) Greg. Epi. 13. (*g*) Greg. Epi. 43. lib. 2.
(*h*) Greg. Epi. 25. lib. 6.

nas pecunias. Et dicit illi: Orate ut ego discrete dispensem, ne unde vos peccata minuitis (*i*), nos inde cumulemus. Et alibi in simili casu dicit: Oro ut Dominus mihi concedat, absque peccati contagio dispensare, ne maculer, unde vos peccata detergitis.

Ibidem, contra quemdam, qui sub xenii specie nonnulla a quodam monasterio sustulerat, dicit: Sine dilatione restitue, ne avaritiæ culpa te redarguat, quem largum erga monasteria, sacerdotalis magis debuerat munificentia demonstrare.

Idem: Sic operibus (*k*) misericordiæ juxta virtutem substantiæ insistat, ut tamen supra virtutem insistere cupiat. Et alibi arguit ipsum, quia subtraxerat eleemosynas consuetas a suo Prædecessore, sub quadam providentiæ specie, dicens: quod quamquam laudabile sit futura prospicere; infirma tamen est cautela, quæ pietatis adjutorio non munitur; præsertim quia quod tribuitur pauperi non est donum, sed mutuum: quia quod datur, multiplicato sine dubio fructu percipitur. Hæc ille (*l*). Imo etiam appellatur depositum. Unde fidenter cum Apostolo dicere potest eleemosynarum largitor: Scio cui credidi, & certus sum quia potens est servare depositum meum in illum diem; præsertim Episcopus qui non dat parta, aut hæreditate acquisita, sed ea quæ sibi, ut daret, data sunt.

Idem

(*i*) Epist. 23. (*k*) Epist. 20.
(*l*) 1. Tim. 1.

Idem arguit valde (*m*) Abbatem cujusdam Monafterii, quia diu diftulit petere ab eo eleemofynam annuam ad quoddam Monafterium fuftentandum. Et hoc, ut ille fatebatur, ex erubefcentia. Arguit autem eum, tum quia certum eft quod ille minus amatur qui adhuc erubefcitur: tum quia ipfe non difpenfabat res fuas, fed pauperum. Et valde, ait, accufabilis eft verecundia, non petere a diligente, & tenente locum difpenfationis in rebus pauperum. Pondera hæc, o Paftor; non largiris tua, fed aliena. Quid ergo mirum, quod tota die lustrent domum Epifcopi pauperes, cum fit ea domus difpenfatoris rerum ipforum; poffent enim vociferare ad valvas, imo usque ad fecretum cubiculum dicentes: Da nobis noftra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum tuæ difpenfationi commiffarum, dicentes, Domine, non vult nobis dare quæ illi ut nobis daret, dedifti.

Bernard. ad Henric. (*n*) Epifcopum Senon. Clamant pauperes ad Pontifices. Cur in fuperfluitates veftras confumitis quæ noftris debentur neceffitatibus? Noftris enim neceffitatibus detrahitur quidquid accedit vanitatibus veftris. Quid conferunt tot mutatoria? Noftrum eft quod effunditis, nobis crudeliter fubtrahitur quod inaniter expenditis; nos fumus fratres veftri, & vos de noftra portione pafcitis oculos veftros, & ita vita noftra cedit vobis in fuperfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt, dum vos ipfos

(*m*) Greg. Epi. 21. lib. 11. (*n*) Bern. Epi. 42.

ipſos vanitatem ſequendo perditis, & nos ſpoliando perimitis. Et quæ ſic conſumitis, neque labore manuum, neque negotiationis ſtudio, neque jure hæreditario poſſidetis, ſed bona noſtra ſunt. Et quamvis hi pauperes, ait, modo non audeant aperire os adverſum vos, & exigere partem ſuam, quibus interim pro ſua vita neceſſe habent potius ſupplicare, tamen in futuro ſtabunt in magna conſtantia adverſus eos qui ſe anguſtiaverunt: ſtante pro eis patre orphanarum, & judice viduarum, qui dicet vobis (*o*): Quamdiu non feciſtis uni ex his minimis meis, nec mihi feciſtis.

Idem: Unde exiſtimas Epiſcopis noſtris exuberare hanc rerum affluentiam, veſtium ſplendorem, menſarum luxuriam, &c. niſi de bonis ſponſæ? Inde eſt quod illa pauper, & inops, & nuda relinquitur facie miſeranda, inculta, hiſpida, exanguis; cum munus illorum ſit cuſtodire & ornare. Jam non eſt in hoc tempore ornare ſponſam, ſed ſpoliare: non cuſtodire, ſed perdere: non inſtruere, ſed proſtituere: non paſcere, ſed mactare & devorare, quibus dicit Dominus (*p*): Qui devorant plebem meam, ſicut eſcam panis. Nam plus vigilant ſubditorum evacuandis marſupiis, quam vitiis extirpandis. Alto demerſi ſunt oblivionis ſomno: ad nullum Dominicæ comminationis tonitruum expergiſcuntur: ut vel ſuum periculum expaveſcant. Inde

(*o*) Matt. 25. (*p*) Pſalm. 13.

Inde est quod non parcant suis, qui non parcunt sibi, perimentes pariter & pereuntes.

Greg. 12. *q.* 2. (*q*): Religiosam: ait, vitam eligentibus, congrua nos oportet consideratione prospicere, ne cujusquam necessitatis occasio, aut desides faciat, aut aliquid sanctæ conversationis infringat. Et Bern. dicit (*r*): Egenis & maxime inclusis, curam impendite. Et ad regem Siciliæ dicit, quod egenis & non cupidis, dandæ sunt eleemosynæ: quia scriptum est (*s*): Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, non super cupidum, illum inquam pauperem, qui invite petit, verecunde accipit, & accipiens glorificat patrem suum qui est in cœlis.

Augustinus dicit (*t*) hæc verba: Consanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes, da nobis aliquid, pater, caro enim tua sumus. Et tamen Dei gratia, & vestris orationibus, nondum ditavi aliquem consanguineum; quia chariores mihi reputo pauperes, quam divites, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. *Et serm. 52. qui est penultimus, & est indubitatus Augustini*, dicit, quod necesse habet Episcopus exhibere humanitatem assiduam quibusque venientibus, sive transeuntibus: quod si non fecerit, inhumanus fit. Ecclesiastici qui multa colligentes a populo, pauca largiuntur & fere omnia consumunt, sunt illi de quibus scriptum est

(*q*) Greg. 12. q. 2.
(*r*) Epis. 206. ad Regin. Hyerusal. Epi. 207.
(*s*) Psalm. 40. (*t*) Aug. Ser. 21. ad Er.

eſt qui devorant plebem meam, ſicut eſcam panis (*u*): O diligentiſſimi exactores decimarum, primitiarum, votorum; & negligentiſſimi datores verbi Dei! Dicite, quæſo, quomodo in morte fiducialiter commendabitis animas veſtras Domino, qui hic pauperes ejus non paviſtis? Omnis veſtra cura eſt, ut reditus Eccleſiæ non minuantur: de diminutione vero fidei & charitatis minor eſt ſollicitudo. Ille dicitur bene rexiſſe Eccleſiam, qui opes ejus auxit, etiamſi in curandis ovibus negligentior fuerit: cum tamen beatus Greg. æſtimatus fuerit a ſucceſſore ſuo diſſipator opum Eccleſiæ. *Diſt.* 82. *ex Concil. Aurelianen. anno* 520. *dicitur*: Epiſcopus pauperibus, vel infirmis qui non poſſunt laborare, largiatur victum & veſtitum, quantum poſſibilitas tulerit. *Et in Conc. Aurelianen.* 50. *quod eſt provinciale*, & *celebratum eſt circa annum* 180. *habes*, quod illi qui ſunt in carcere eccleſiaſtico ob aliqua delicta, ab Archidiacono vel præpoſito Eccleſiæ viſitentur juſſu Epiſcopi, & Epiſcopus deputet perſonam quæ eos in ſuis neceſſitatibus de bonis Eccleſiæ ſuſtentet. *Et ibidem ſubjungitur*, quod Epiſcopus, inter omnes gentes, præcipue curam gerat infirmorum, qui ultra laborem infirmitatis, conſtringuntur inopia, illiſque victum & veſtitum provideat. *Et in Conc. Matiſcon.* 20. *dicit*, quod domus epiſcopalis ad hoc eſt inſtituta, ut ſine perſonarum acceptione, omnes in hoſpitalitate recipiat. Et ideo non debet habere canes, quia non morſibus & latratibus

(*u*) Pſalm.

tibus canum, ſed hymnis cuſtodienda eſt domus ejus: ne hi qui confidunt ibi ſe inventuros levamen miſeriarum ſuarum, verſa vice morſibus canum lanientur. *Et Hieron. in Epiſt. ad Titum. (Et adducitur in Conc. Aquisgrani)* habet hæc verba: Domus Epiſcopi debet eſſe commune hoſpitium omnium; Laicus enim unum, aut duos, aut paucos recipiens, implevit hoſpitalitatis officium: Epiſcopus, niſi omnes receperit, inhumanus eſt.

CAPUT IV.

Studium Prælati in oratione, contemplatione, ac Sacrificii oblatione.

SIT Epiſcopus (*a*) ſingulis per compaſſionem ſocius, ſuper omnes contemplatione ſuſpenſus, interiorum curam, exteriorum occupatione non minuens; exteriorum providentiam, internorum ſollicitudinem non relinquens. Pondera verba B. Thom. 2. 2. *q.* 135. *art.* 2. *ex. Aug.* quod ob ſarcinam paſtoralem, non eſt deſerenda delectatio contemplationis.

Væ tibi, Epiſcope, ſi fons devotionis in te ſiccatus fuerit Quid aliud eſt devotio, quam fons aquæ vivæ, rigans omnia noſtra virtutis exercitia, quæcumque ſint illa, ſine qua mox areſcunt? Eſt etiam vinum cœleſte, cor hominis lætificans, eſt balſamus, omnem ſanans paſſionem;

(*a*) Greg. in Paſt. par. 2. c. 5. in prin.

nem; eſt cibus animæ, eſt lingua qua cum Deo loquimur; qua carens non habet linguam ut cum Deo loquatur, ut Ber. ait, eſt manna de cælo, &c. Ipſa eſt quæ dicit: Spiritus meus ſuper mel dulcis (*b*), &c. At non datur diligentibus terrenas conſolationes, in menſa, in honoribus, &c. ſicut neque manna datum eſt, niſi dimiſſis cepis & alliis Ægypti. Favum dulciſſimum devotionis non poſſunt fabricare porci, ſed apes ſollicite volantes ſuper flores vitæ Chriſti, &c. Dulcedo internorum exercitiorum, eſt cibus animæ, quo confortatur ad laborandum in vinea Domini, & portandum pondus & æſtus externorum negotiorum. Etiam in vertiginibus cauſarum ſæcularium, ſemper maneat quædam candela accenſa in pectore noſtro. Poſt has autem vertigines, confugiat Paſtor ad levamen orationis, & ad colloquium familiarium ſpiritualium, quos habere debet, quemadmodum divus Gregor. facere ſolitus erat. Unde idem in Paſtorali dicit (*c*): Quia valde inter humana verba cor noſtrum defluit, & uſus humanæ converſationis indeſinenter deſtruit vim ſollicitudinis, atque providæ circumſpectionis erga cœleſtem vitam, oportet quod per meditationem ſacrorum eloquiorum, jugiter reſtauretur. Et quoniam ad vetuſtatem vitæ, per ſæcularium ſocietatem ſemper itur, ad amorem ſpiritualis patriæ, compunctionis aſpiratione ſemper renovetur. Cumque indubitanter conſtet, quod exterius occupationum tumul-

(*b*) Eccleſ. 24. (*c*) Part. 2. c. 11. ante med.

multibus cor a semetipso impulsum corruat; studere incessabiliter debet, ut per orationis & meditationis studium resurgat. Ideo David Rex dicebat (*d*): Quomodo dilexi legem tuam? tota die meditatio mea est. Nunquam etiam, ait idem, rector a sacræ lectionis studio recedat. Prover. 5. dicitur (*e*): Bibe aquam de cisterna tua, ac deinde fluenta deriventur in plateas, quia, ut ait Greg. Prædicator debet prius potare de sapientia sua, deinde in alios diffundere.

Heu me, quia cum crederem me saltem noctibus in amplexu meæ Rachelis, id est, vitæ contemplativæ quieturum, clanculum me invito introducitur Lia, id est, cura & consideratio diurnorum negotiorum. Greg. admonens Episcopum Carthaginen. ita ait (*f*): Etsi cogamur terrenis negotiis intendere, mens tamen nostra sæculari varietate non defluat, sed tota in unum currat atque confluat finem, de quo David: Unam petii a Domino, hanc requiram, &c. (*g*) in hoc mens se tota suspendat: Tunc enim vere atque bene ad opera dilectionis proximi descendimus, si ex toto corde & viribus, in ardenti Dei dilectione persistimus. Timeo tibi, Eugeni, ait Bern. (*h*) ne multitudo continua negotiorum, intermissa oratione & consideratione, te ad cor durum perducant, quod devotione non incalescit, compassione non mollescit, compunctione non

(*d*) Psal. 118. (*e*) In Past. p. 3. c. 25. a med.
(*f*) Greg. Epi. 62. lib. 5. (*g*) Psalm. 26.
(*h*) Bernar. de consid. ad Eugen.

non ſcinditur, & ſeipſum non exhorret, quia nec ſentit (*i*). Unicum refrigerium laborum Epiſcopi debet eſſe quandoque confugere ad ſolitudinem, ad orandum & meditandum. Unde *Mar.* 6. habetur quod cum Apoſtoli renunciaſſent Domino omnia quæ egerant, & docuerant, dixit eis Dominus (*k*): Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite puſillum. Officium Sacerdotis eſt, ſacrificare, orare, docere, viſitare, ſi eſt Epiſcop. (*l*) Quid dignius, & quid ovibus utilius, quam Paſtorem offerre quotidie vitam & paſſionem Chriſti Deo Patri pro eis? Benedictus Dominus qui non amovit orationem meam, & miſericordiam ſuam a me, hoc eſt, non amovebit miſericordiam ſuam, quamdiu ego non amovero orationem meam, &c.

B. Macharius Ægyptius (*m*): Perſeverare, inquit, in oratione, eſt caput totius boni inſtituti, ac vertex omnium honeſtarum actionum, cujus beneficio reliquas virtutes a Domino obtinemus. Monaſteria ſunt officinæ virtutum (*n*), ex quibus multi Monachi conducti ad Epiſcopatus officium pluribus virtutibus quibus in Monaſteriis fuerant aſſuefacti & durati, emicuerunt. Diligenter negotia ſunt agenda, ſed non anxie. Memento quod omnia debent ſervire ſpiritui, ne pedes ſupra caput erigas, nec caput ad utilitatem pedum deprimas. Semper liber atque expanſus permaneat ſpiritus ad radios Domini, &

(*i*) Mar. 5.
(*k*) Pſal. 65.
(*l*) Cyprian. Epiſt. 2.
(*m*) Machar. Hom. 40.
(*n*) Ambr. li. 10. Ep. 28.

& post orationem igneam, maneant cineres æstuantes ad tempora negotiorum. Ad hoc igitur summe annitendum, summisque gemitibus a Domino petendum, ut in turbine negotiorum, etiamsi obruere animum videantur, animus tamen semper liber, securus, magnusque Domino sistatur. Debemus ergo negotia disponere, & non eis immergi, habentes oculos ad Dominum erectos ac fidentes, dicendo intra nos illum Psalmum (o): Levavi oculos meos, &c. Pondera verba dicta Episcopis, Actuum 20. Attendite vobis, & universo gregi; primum vobis, deinde gregi. Occurentibus difficultatibus, periculis, criminibus curandis, beneficiis aut officiis distribuendis, &c. mox toto corde ad orationem confuge, ad patrem luminum & consolationum, &c. hæc enim jugis impulsio ad orandum, magna occasio est proficiendi. Dicas igitur: Domine, tibi soli in hoc opere placere cupio: illumina ergo faciem tuam super servum tuum. Væ tibi, Pastor, si omissa paulatim oratione, ac proinde cognitione tui, & officii atque oneris tibi impositi, incipias sine sanctis & rationalibus scrupulis vivere, cum oporteat in dies illis pungi & corrodi, & lumen semper a Deo petere. Forte David cecidit, quia paulatim in exercitiis spiritualibus remissior factus fuerat. Quando Pastorem contingit incedere magna stipatum caterva, &c. tunc vel maxime mens erigenda in Deum est, ut eo temporis articulo faciebat Ber. recogitans illa esse pura somnia, culicesque circunstantes, mor-

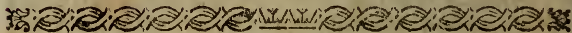
(o) Psal. 120.

mortalesque morituros. Ad hoc autem oportet diligenter mentem ſpirituali bitumine linire, ſicut in arca Noe factum eſt: quoniam per poros etiam corporis ingredi poteſt & ventus, & aqua. Jactaverunt te in undas Oceani, in ſumma pericula ſalutis: væ tibi ſi incipias gaudere de cathedra, & paulatim ſanctum amittere timorem, cum oporteat jugiter clamare ad Dominum (*p*): Circumdederunt me dolores mortis, pericula inferni invenerunt me, &c. conſtanter operando quæ oportet, usque ad mortem, magnos & continuos ſemper devorando labores. Quidam vir probus dicebat illum ſcopulum maxime timendum Epiſcopo, ne ad eum navem illideret, videlicet, ſi obrutus negotiis externis, ac proinde affectu intus arefactus, tepide oraret, & exercitia ſpiritualia intermitteret, aut minueret, ac proinde frigidos atque parum utiles ſermones haberet, vel prorſus dimitteret. Hoc enim fit, ut actus eſſentiales & principales dimittat, propter minus principales, ac denique paulatim in defectus, & vitia labatur. Contra quod periculum non video aliud remedium, niſi ut præter quotidianæ orationis exercitium, etiam cum maxime negotia fervent, non tradere totum cor illis, ſed inter ea ſemper ſervare anhelam affectionem ad manna. Et Apoſtoli, & Prophetæ inter preſſuras mundi, ardebant devotione. Et attende, quod ſicut Judæi tantum colligebant de illo ſuo manna, quantum erat neceſſarium atque ſufficiens ad totam diem; ita oportet virum diurnis

(*p*) Pſalm. 21.

nis horis occupatum, tantum nocturnis vacare exercitiis, quantum sufficiat ad ferenda dulciter officii onera, propter Deum.

Augustinus postquam dixit (q), quod nunquam poterat longiori mora quærere aliquid ab Ambrosio, propter turbas negotiosorum hominum quorum infirmitatibus jugiter serviebat, addit, quod cum sæpe ingrederetur cubiculum ejus, non enim vetabatur aliquis intrare, eramus, inquit, ibi in diuturno silentio, ipso tacite legente, quis enim auderet esse oneri, sic intento? deinde discedebamus; & conjectabamus eum illo parvo tempore, quod reparandæ menti suæ nanciscebatur, feriatum ab strepitu causarum alienarum, nolle in aliud avocari. Denique frequenter, qui illum adibant, ne illum perturbarent, taciti revertebantur, licet ipsos vidisset.

CAPUT V.

Puritas intentionis, & constantia, ac immutabilitas animi in sanctis decretis & consiliis.

PURA intentio, ait Ber. consistit in sola quærenda Dei gloria & populi salute. Ille sit scopus & finis qui retributionem est daturus. Ut quis sit bonus judicio hominum, parum sufficit miserrimis his temporibus, cæterum ut in oculis Dei bonus sit, multum exigitur! Ad hoc ergo mori debet in te spiri-

(q) Aug. lib. 6. Confess. c. 3.

ſpiritus humanus, cum omnibus ſuis actibus & affectibus inordinatis. Siricius Papa, qui ſucceſſit Damaſo, anno 388. in 4. Epiſt. ad Epiſcopos, terret eos verbo illo Luc. 12. Cui multum creditum eſt, multum requiretur ab eo, & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. Qui Sacerdotem ſeu Pontificem dicit, auguſtiorem (a), prorſusque divinum inſinuat virum, totiusque ſanctæ ſcientiæ peritiſſimum. Non quid, ſed propter quid faciamus in illa ultima examinatione quærendum eſt. Ibi etiam, cap. 15. definit quid ſit diligere Deum: eſt inquit, animum illi totum tradere, concipere fruendæ viſionis ejus affectum; peccati odium, & mundi faſtidium. Non carebis infinitis detractoribus & adulatoribus: hi, ait Bern. oblivioni tradendi, illi diſſimulandi. Qui in hac vita dicebat quidam Sanctus, ad linguas doloſas attenderit, & non potius intentioni ſuæ, & menti animum totus intenderit, numquam Deo inſerviet, neque hominibus utilis erit. Heu me, quia nondum excitatus a ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cæleſti carbone purgatus cum Iſaia (b), neque lingua a Deo tactus cum Equitio monacho, de quo refert Greg. in Dial. quod ſenſit ſibi a Deo tangi linguam, ut ſe deinceps non poſſet continere a divinis eloquiis, cum nihil horum haberem, in magiſtrum populorum datus ſum. Pravi, ait Greg. non curant reſpicere melio,

(a) Diony. 1. c. Eccl. hierar. Proſper. l. 3. de vi. cont. ca. 14.
(b) Iſaiæ 6. l. 4. c. 4. p. 4.

meliores quos imitentur, & quorum comparatione nihil sunt: sed pejores quorum comparatione, aliquid sibi esse videntur. Non conquiescat opera tua, donec, vel in modico saltem, assimileris Martino, Ambrosio, cæterisque Pastoribus sanctis. Recordare quod sanctus Monachus est velut lucerna sub modio: idem autem Episcopus factus, ponitur super excelsum candelabrum, ut clarissimorum operum & sermonum ubique radios emittat, etiamsi laboribus, quemadmodum de lucerna est in proverbio, consumatur. Væ autem ei qui in alto constitutus, radios non emittit, sed fumigat tepiditate sua, socordia, tenacitate, fastu, deliciis. Hæc est differentia inter illum qui veraciter quærit sanctitatem, & illum qui principaliter quærit apparentiam sanctitatis: quod alter illa opera studet facere quæ plus scit Deo placere, quamvis non multum approbentur ab hominibus, neque adeo illustria appareant: alter vero illa opera bona primo loco facit, quæ hominibus illustriora videntur & gratiora; verbi gratia, expendendi sunt mille aurei, vel in usus pauperum, vel in aliqua insignia commoda animarum. Constat plane hoc opus revera præstare illi, illud autem judicio populi, qui nihil nisi terrena sapit, esse præstantius. Quisquis ergo vere sanctus est, hoc faciet; qui vero apparenter tantum, ad illud magis inclinabitur. Non ergo intendas apparere, sed esse bonus; quidquid homines censeant, quorum judicia qui non contemnit, servus Christi non est. Quid conquereris, quasi offi-

cium Paſtoris ſit impedimentnm devotionis? Vere enim nihil aliud eſt, quam continuum exercitium altiſſimarum virtutum, ſcilicet, charitatis, juſtitiæ & miſericordiæ. Quod ardentius exercitium, quam erecto in Deum corde, per varia loca diſcurrere, quærendo, ſitiendo, & procurando animarum ſalutem? Quod tamen tunc & utilius aliis, & facienti dulcius eſt, cum fit a proprio ſponſo & Paſtore. Hoc autem non extinguit, ſed auget devotionem, modo adſit pura intentio, & ſæcularium deſideriorum contemptus. Unicus finis, unicus ſcopus, unica conſolatio, unicum refrigerium paſtoralis officii eſt, adducere animas ad cognitionem & amorem Dei; Apoſtolus vocabat converſos a ſe, gaudium meum & corona mea (*c*). Hoc eſt autem maximum laborum omnium levamen. Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata, dicebat ſancta Agatha Stultus mutatur ut luna, juſtus permanet ut ſol, & quaſi fundamentum ſempiternum, quia confirmatum eſt eſt cor ejus (*d*), &c. Hanc igitur animi firmitudinem, atque conſtantiam in rebus bene deliberatis, ſaniſque conſiliis habere Paſtores debent; exemplaria incorrupta eſſe debent, qualia ſunt Chriſtus, Apoſtoli, & ſancti viri. Ideo ſuper actionibus, quæ manifeſte pertinent ad evangelicum Epiſcopum, non oportet conſulere quemquam. Inſanire puta, ſi quis aliud conſuluerit. In hoc uno omnes reputa velut mente captos, ob mundi conſuetudinem.

(*c*) Philip. 5. (*d*) Eccleſiaſtici. 27.

dinem. Væ cæcitati noſtræ, ait Auguſtinus, quia conſuetos peſſimos abuſus, non ſolum non exhorreſcimus in aliis, ſed in eos etiam nos ipſi aliquando incidimus. Tremenda Epiſtola 8. Bernar. (*e*) qui cuidam Brunoni docto viro conſulenti an acceptaret electionem Archiepiſcopatus Colonienſ. omnino recuſat dare ei conſilium, ſed ſolum dicit ſe oraturum pro eo; quia tamen ipſe nihilominus acceptaverat, ſequenti Epiſtola terret eum electione Saulis & Judæ, & ſuper omnia commendat ei humilitatem. Bernard. ad magiſtrum Gaufridum (*f*): Tu, inquit, habes a Deo ſcientiam, ſpiritum libertatis, verbum vivum & efficax, & ſale conditum; ideo oportet te nunc non deeſſe Eccleſiæ ſchismate turbatæ. Non poteſt mundus odiſſe adulatores ſuos, reprehenſores autem ſemper odit: unde Joan. 7. Non poteſt mundus odiſſe vos, me autem odit; quia ego teſtimonium perhibeo de illo, quod opera ejus mala ſunt, quia multi hujus temporis Paſtores ſunt canes muti; ideo non odio habentur a carnalibus.

Recole ſemper illam veriſſimam ſententiam, quod id quod verum & probum eſt, a pauciſſimis probatur; quod multitudo probat, hoc fere erroneum & pravum eſt. Vulgi ſententia eſt: Non hunc, ſed Barrabam, id eſt, melior eſt Barrabas Chriſto: dicit Joan. Baptiſt. Ecce Agnus Dei: credemus huic uni, an toti mundo? Igitur non vulgares opiniones, ſed paradoxas, id eſt, a corrupti vulgi opinione remotas, debemus

(*e*) Ber. Epiſt. 8. (*f*) Bern. Ep. 125.

mus ſequi, & de rebus judicare juxta earum naturam, non juxta abuſus, & judicium corrupti ſæculi. B. Thom. ſuper Matt. 11. dicit, quod qui nimium attendit ad voces hominum, nihil recte faciet, citans illud (*g*): Qui obſervat ventum, numquam ſeminat; & qui obſervat nubes, non metet. Attende, quod Prælati fere peccant, quia molles & remiſſi, & quia conſanguineis & amicis expoſtulantibus ſuccumbunt. Tu vero efflagita a Deo conſtantem animum, & in nullo declinantem ab his quæ ſecundum ipſum expedire cognoveris: Ideo ne cedas his qui contraria ſuadent, quacumque importunitate conſiliorum aut precum. Nihil in hac vita habes quod amittas, nullum a quo aliquid ſperes, neminem quem merito timere debeas. Ideo conſtantiſſime ac prudentiſſime contende ad ſolam divinam voluntatem in omnibus ſectandam. Deus enim diſſipavit oſſa eorum qui hominibus placent.

Qui jam diu in Eccleſia præſunt, frequenter langueſcere ſolent, & veluti callos obducere, ne quæ male fiunt, moleſte ferant. Unde & aliqua quæ ante intolerabilia reputabant, facile tolerant. Abſit, abſit hoc; quandiu durat vinculum reddendæ rationis, qua ratione ceſſare poſſumus? Quod zelus negligentia dormiat, inexcuſabile eſt, ait Bernardus.

(*g*) Ecclef. 11.

CAPUT VI.

Humilitas, ac modeſtia Prælatorum quoad ſtatum & perſonam.

Qui dicit ſe in Chriſto manere (*a*), debet ſicut ille ambulavit, & ipſe ambulare. Quod igitur aliud exemplar ſtatus veſtri quæritis, o Paſtores, quam Dominum Jeſum? Cur putatis jam abrogatum eſſe decretum illud: Reges gentium dominantur eorum, vos autem non ſic, &c. (*b*) Nulla conſuetudo, nulla præſcriptio, poteſt abrogare hunc Canonem divinum: Ponderate verba Lucæ 16. Quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum. Dicunt aliquando Paſtores: Non poſſumus ſubditos noſtros in obedientia & officio continere, niſi ſplendore vitæ & pompa, auctoritatem apud eos conſequamur. O cæcitatem inſignem, Miniſtri Chriſti prudentiores Chriſto eſſe volunt! Chriſtus namque mediantibus hominibus plenis ſpiritu ſuo, id eſt, ſpiritu humilitatis & paupertatis, mundum ſubegit, ac ſpiritum carnis & mundi expugnavit: modo vero dicitur, ſpiritum mundi non poſſe expugnari, niſi mediante ſpiritu mundi, id eſt, niſi Paſtores armentur pompa ac fulgore ſæcularis poteſtatis? Quid magis præpoſterum potuit excogitari? Non poteſt, inquit Dominus (*c*), Satanas Satanam ejicere, id

(*a*) Luc. 22. (*b*) 1. Joan.
(*c*) Mar. 3.

id eſt, homo habens ſpiritum mundi, non poteſt ab aliis expellere eundem ſpiritum mundi. Paſtores pomparum, ſæculi ſectatores deſtruunt illud encomium Eccleſiæ, Canticorum 1. Nigra ſum, ſed formoſa. Nolite me conſiderare quod fuſca ſim: quia decoloravit me Sol, id eſt, Chriſtus. Quod ad litteram ſignificat, Eccleſiam eſſe exterius quidem nigram, ob crucis mortificationem & contemptum externi fulgoris, interius tamen formoſam, propter donorum cœleſtium pulchritudinem. Unde Paſtor qui renunciat ſplendori ſtatus ob Chriſti amorem, poteſt dicere illud (*d*): Nolite me conſiderare quod fuſca ſim: quia decoloravit me ſol, id eſt; ſi non habeo externum ſplendorem, amor & imitatio Chriſti ſponſi fecit hoc. Unde & Dominus dicebat (*e*): Beatus qui non fuerit ſcandalizatus in me, id eſt, non rejecerit me ob hanc externam nigredinem, & abjectionem quam elegi. Bern. poſtquam exclamaſſet contra fulgorem, & regium apparatum Prælatorum, ſic ſubjungit: In amariſſima pace nunc ſedet Eccleſia, impugnata moribus ſuorum Paſtorum. Non fugare, non fugere eos poteſt, ſicut antiquitus fugabat perſecutores hæreticos, & fugiebat perſecutores Principes: ita invaluerunt & multiplicati ſunt ſuper numerum. Denique concludit: Inteſtina, & inſanabilis eſt plaga Eccleſiæ. Dicunt enim multi Paſtores: Niſi habuerimus fulgorem ſtatus, contemnemur ab omni-

(*d*) Can. 1.
(*e*) Luc. 7. Bern. Ser. 25. 27. 33. ſu. Cant.

omnibus. Si hæc ratio urget, cur Dominus venit in humilitate ſtatus, cum ſciret ſe per hoc a reprobis contemnendum? Auguſt. ſuper illud Pſal. (*f*) *Miſerere mei Deus, quoniam conculcavit me homo*, dicit: Si es vere Chriſtianus, para te, quia conculcandus es, in torculari es, & ideo conculcationem evadere non potes. Nos, dicunt mundani, *Sap.* 2. vitam ſanctorum putabamus inſaniam, igitur ſi inſanus reputari non vis, ſanctus eſſe non vis. De B. Martino legimus, quod impune a ſuis clericis irridebatur, & contumeliis afficiebatur, & ex monacho factus Archiepiſcopus Turonenſ. idem conſtantiſſime perſeverabat, qui prius fuerat: eadem in corde humilitas, & in veſtitu vilitas. In Eccleſia nemo illum ſedere vidit, domi autem tripode utebatur. Cum hoc tamen, ita plenus auctoritatis & gratiæ, ut egregie impleret Epiſcopi dignitatem. Illud autem Apoſtoli ad Tim. Nemo adoleſcentiam tuam contemnat, nihil aliud ſignificat, niſi (*g*): Nihil facias unde te contemptibilem exhibeas; quod ſi citra culpam tuam, Apoſtolicos mores ſectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum ſancti faciebant, & læto animo cum David canta (*h*): Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus, tamen juſtificationes tuas non ſum oblitus. Domine, propter te ſuſtinui opprobrium, operuit confuſio faciem meam, extraneus factus ſum fratribus meis, &c. (*i*) Quare? Quia zelus domus tuæ comedit me, &

(*f*) Pſalm. 55.
(*g*) 1. Tim. 4.
(*h*) Pſalm. 118.
(*i*) Pſalm. 62.

& opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me, id eſt, zelus acquirendi animas tibi, me coegit ad humilitatem Apoſtolicam ſectandam. Scio, Domine, quod non ex ore potentium, ſapientium, ac pompatice incedentium, ſed ex ore infantium, & lactentium, id eſt, ſimplicium, & contemptorum Apoſtolorum, voluiſti ſapientiam tuam atque gloriam perfecte manifeſtari. Nulla igitur, inquit Ber. (*k*) ſplendidior gemma in ornatu Pontificis, humilitate, quo enim cæteris celſior, eo humilitate apparet illuſtrior: Nulla poteſt ita hominum Tyrannidem debellare. Ad quem magis pertinet verbum illud (*l*): Diſcite a me quia mitis ſum, & humilis corde, quam ad miniſtrum Chriſti in reductione animarum ad ipſum. Heu quo devenerunt Paſtores noſtri! Sanctos & ſpirituales honores contemnunt, & glorias græcas conſectantur, de quibus vide, 2. Macha. 4. Quæ utilitas, quæſo, veſtrarum pomparum; a fructibus earum cognoſcetis eas: fructus earum ſunt ambitio, cupiditas, libidinesque veſtrorum: clericorumque fervor devotionis penitus extinctus. Veſtri Canonici, qui debuerant eſſe primi cooperatores & coadjutores ad omne bonum, hi frequenter ſunt primi hoſtes ſpiritualis vitæ, humilitatis, modeſtiæ, ac diſciplinæ. Quomodo ergo poteſtis, veſtro faſtu & pompa exterminare de mundo faſtum, & ſatanicas pompas, quibus in baptiſmo renuntiavimus? Conſtat autem officium paſto-

(*k*) Bernar. 2. de conſi. ad Euge.
(*l*) Matth. 11.

paſtorale a Deo eſſe inſtitutum, ad omnia vitia ab Eccleſia eliminanda. Ad hoc enim a Deo dati eſtis præſules, ut depravatos mores ac leges mundi, verbis & exemplis viriliter impugnetis: quas David vocat vanitates, & inſanias falſas; non poteſtis (*m*) autem veras mundi inſanias exterminare, niſi Apoſtolica documenta, & exempla (*n*), quæ mundus inſanias vocat, viriliter ſectemini, & inſanos propter Chriſtum vos appellari patiamini: ut cum Paulo dicere poſſitis (*o*): Nos ſtulti propter Chriſtum, vos autem ſapientes in Chriſto. Si decreta ſanctorum Conciliorum veneramini, illud imprimis decretum Concilii Carthag. 4. cui B. Auguſt. interfuit, in imo corde defigite, quod ſic habet: Epiſcopus vilem ſupellectilem & menſam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem, fide, & vitæ meritis quærat. Hæc ſunt arma Chriſti & Apoſtolorum, quibus mundi regnum cum ſuo Goliath expugnandum eſt. Non eget Chriſtus armis Saulis ad ſua bella gerenda: non eget pompis, & ſplendore ſæculi ad populos in fide & obedientia continendos, ut multi temere aſſeverant: qui ad excuſationem dicere ſolent, non eſt ad extrema declinandum, communis via tenenda eſt: profecto ſi antiqui ſancti, & Paſtores non tenuiſſent extrema, nec declinaſſent ad Apoſtolicas ſingularitates, nunquam neque ſancti fuiſſent, neque calendaria noſtra ſuis nominibus ornaſſent, neque breviaria geſtis ſuis impleſſent.

Qui

(*m*) Pſalm. 39. (*n*) Pſalm. 39.
(*o*) 1. Cor. 4.

Qui autem tritam ſecuti ſunt viam, vel ignorantur eorum nomina, vel ſordent, nec ſemen ſanctum poſt ſe reliquerunt. Si trita ſequenda via eſt, quare B. Gregorius electus in Pontificem, mox e domo ſua omnes ſæculares juvenes exploſit, & ſolos probatos clericos, vel monachos, ſecum retinuit? Sileant ergo mores omnes, qui non ſunt Evangelico ſpiritui, doctrinæ, & exemplis ſanctorum conformes, juxta illud (*p*): Omnis plantatio quam non plantavit pater meus cæleſtis, eradicabitur. Profecto non eſt ſuperba ſingularitas, quod unus aut alter Epiſcopus hujus ætatis, nolit conformari in fulgore ſtatus Epiſcopis ſui ſæculi: imo maxima ſuperbia, & damnanda ſingularitas eſt eorum, qui audacter documentis & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & intolerabilius eſt quod allegant, oportere ſcilicet ſervire tempori, quaſi ſpiritus Chriſti, & evangelica norma mutari debeant cum tempore ac opinionibus, & affectibus hominum ſervire; cum potius omnia tempora ſint evangelicæ inſtitutioni conformanda, & juxta normam evangelici atque apoſtolici ſpiritus reformanda. Officium carnis non ſpiritus eſt, quod noſtra tempora non ferant illam antiquorum Patrum modeſtiam, & humilitatem externam. Officium carnis eſt, ſemper excogitare apparentes rationes quibus ſe muniat, & commoda ſua defendat, nec deſunt ei innumeri Doctores & Patroni, qui partes ejus tueantur. At verba Dei, & Sanctorum teſtimonia, firma ſtant; quoniam ſtatuit ea Domi-

(*p*) Matth. 15.

Dominus in æternum & in fæculum fæculi. Cujusmodi funt illa (*q*): Vos autem non fic, &c. Non dominantes in clero, fed forma facti gregis ex animo, & alia pene innumera. Hæc autem promulgata non funt, ut varientur cum tempore, fed ut illibata permaneant in omni tempore, & eis ferviant omnia tempora. Quoniam Joan. Gerf. in fecunda parte fuorum operum collegit egregium opufculum, cujus titulus eft: *De temperantia, & modeftia Prælatorum*, in quo multa fcitu digniffima ad hoc inftitutum refert; ideo operæ pretium exiftimavi, fummam hujus tractatus pauciffimis hic verbis comprehendere. Statuit igitur hanc conclufionem. Expedientius & efficacius eft Prælatum declinare ad aufteritatem vitæ in menfa, veftibus, & numero fervorum, & reliquis pertinentibus ad ftatum fuum, quam hominibus fæcularibus in talibus conformari. Quam quidem conclufionem probat hoc modo; tria enim poffunt movere Prælátos ad hoc.

Primo, ut placeant Deo, & hoc manifeftum eft non placere Deo, cum fit contra exempla Chrifti & Sanctorum; & manifeftum eft etiam plus placere Deo opera pietatis, in quibus poffunt expendi ea quæ in prædictis expenduntur. Mentitur ergo iniquitas fibi, cum dicit fe per talia velle Deo placere, cum in rei veritate placere non intendat, nifi fibi, vel mundo. Secundo poteft movere eos ad hoc fpiritualis profectus fubditorum, quos tamen conftat hac ratione nihil proficere; cum hujusmodi pompa plus fcandalizet

zet homines fæculi, tam principes, quam alios omnes, quam ædificet. Ex hoc enim concitantur ad murmurationem, invidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri illud (r): Non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo. Unde propter hoc tenentur esse forma humilitatis & sobrietatis. Viventes autem fastuose, potius sunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis; dum hoc ipso, subditos suos ad similia compellunt. Exemplum enim Prælati quodam modo cogit ad similia, juxta illud Pauli ad Petrum (s): Tu cogis gentes Judaizare, &c. Sed quorsum attinet ad hoc scripturas allegare, cum experientia hoc ipsum evidenter clamet? Nam unde tanta devotio principum, & aliorum sæcularium ad antiquos Prælatos, tantaque reverentia, nisi quia tales pompas vilipendebant? Tum etiam, quia videbant eos esse fideles dispensatores bonorum ecclesiasticorum, largissime eis communicabant divitias suas. Postea vero, videntes eos in pompis eas consumere, non solum retraxerunt manum, sed ipsa etiam ecclesiastica bona invaserunt.

Sed forte dicent, sic vivimus, ut conformemur iis quibus convivimus. Ad hoc respondet ille qui dixit, nolite conformari huic sæculo, &c. Dicunt etiam (t): Sic vivimus, ne inter alios erubescamus, Ad hoc dicitur, quod non erubescenda humilitas Christi: neque vilitas, quæ propter eum sustinetur. Dicunt etiam, sic vivimus

(r) 1. Pet. 5. (s) Gal. 1.
(t) Rom. 12.

mus ne reputemur avari, & hypocritæ, si fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, si non esset alius modus rationabilior, & justior, per quem a cordibus hominum hanc opinionem evellerent. Verissimum enim est, oportere prælatos amovere debere a se suspicionem avaratiæ, & hypocrisis: cum debeant proximis bonam famam, sicut Deo bonam conscientiam. Unde fateor quod si Prælatus parce vivit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & thesaurizat: iste indubie abominabilior est coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quam illi qui splendide vivunt. Quamobrem ita vitam suam instituere debet, ne avarus æstimetur, & pecuniæ congregator. Similiter addit Gerson, dicens: Prælatus non solum licite potest dare eleemosynas in publico, & ante se tuba canere, hoc est, se manifestare, cum dat eleemosynas, sed etiam ad hoc ipsum tenetur, pro loco, & tempore: quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, ut omnibus luceat qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis utique avaritiæ suspicio tolletur. Ille enim qui dicit (*u*): Cum facis eleemosynam, noli tuba canere, &c. etiam dixit (*x*): Luceat lux vestra coram hominibus, &c. per hoc docens, opera Christianorum, & specialiter Prælatorum, & in abscondito esse facienda, quoad intentionem non captandæ laudis humanæ, & in publico etiam, propter augmentum divinæ gloriæ. Unde Gregorius:

(*u*) Matth. 6. (*x*) Matth. 5.

gorius: ſic fiat opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto. Sed dices. Hoc eſt præcipitare Prælatos in tentationes inanis gloriæ, qui eſt ſubtiliſſimus quidam ventus: Fateor hoc verum eſſe. Quapropter non debet acceptare Prælaturam, niſi qui fuerit diu jam humilitate, & fervore devotionis, & cæteris virtutibus exercitatus. Væ enim illis, qui ante hujusmodi exercitia, tantum onus ſuſcipiunt: quia multis difficultatibus ſe ipſos involunt: cum ex altera parte teneantur opera ſua facere in publico, & ex altera pateant præcipitia tumoris, & vanitatis. Difficile autem eſt id recte agere quod non ante didiceris. Atque in hunc ſenſum exponit Greg. illud Job. 18. Poſuit in rete pedes ſuos, & in maculis ejus ambulat. Non tamen arbitretur Prælatus, quantacumque polleat ſanctitate, poſſe ſe omnino evadere invidias, detractiones, & calumnias malignantium. Sed contemnat ſe a talibus contemni, nec extimeſcat eorum ſcandalum, quia in tali caſu Dominus dicit (y): Cæci ſunt, & duces cæcorum. Quid mirum, ſi omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dixit ſanctus ille Simeon (z): Ecce poſitus eſt hic in ſignum cui contradicetur? *Et David*: Aſtiterunt Reges terræ, &c. *Et Hier.* Omnes contradicunt mihi. *Et Actuum ultimo*: De ſecta hac notum eſt nobis, quod ubique ei contradicitur.

Tertio, ait Gerſon, poſſunt Prælati moveri ad hoc genus vivendi ſplendidum, propter auctori-

(y) Matth. 15. Lucæ 2. (z) Pſalm. 2.

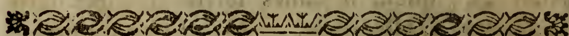
ctoritatem Ecclesiæ, ut videlicet habeantur in pretio. Et quidem hæc ratio est, velut Achilles eorum, propter quam multos alunt familiares, qui utinam non tales essent, qui & Episcopi, & Ecclesiæ auctoritati detraherent, &c. sed hæc ratio nullius momenti est. Primo, quia cum honor sit præmium virtutis, ipsi tenentur oves suas docere, ut homines præcipue propter virtutem honorent, non propter fastum & pompam. Unde exquirentes honorem hac ratione, docent errare oves suas, scilicet, ut putent splendorem vitæ, veram esse causam honoris. Unde beatus Jacob (*a*) damnat illos tamquam acceptores personarum, qui honorant divites ob vestem fulgidam, &c. & spernunt pauperes: *Et Bern. ad Eugen.* (*b*). Tu Pastor procedis deauratus, tam multa circumdatus varietate, oves quid hic capiunt? Si auderem dicere, dæmonum magis, quam hominum pascua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus suadebat? Absque his crediderunt Apostoli, & apostolici viri, posse impleri salutare illud mandatum (*c*): Pasce oves meas. Item si Episcopi in hoc zelant auctoritatem Ecclesiæ, cur suos curatos in sordibus, & abjecto statu derelinquunt: imo & aliquando nudari patiuntur? His etiam addo, quod principes ac nobiles potius irrident, quam revereantur fastum hunc; pauperes autem minus audent ad tales accedere, ut ab eis pastum vitæ suscipiant. Et videntes eos in otio & epulis vivere,

(*a*) Cap. 2. (*b*) Ber. lib. de consi.
(*c*) Joan. 21.

vivere, se vero egenos & in laboribus vitam ducere, invident eis atque detrahunt: quos si viderent in humilitate vivere, amarent, ac eorum exemplo labores suos æquanimiter ferrent. Tertio dico, quod utique debent procurare ut honorentur, ac in reverentia habeantur, sed distinguendum est de honore. Duplex enim est honor; quidam est quem mundus solet exhibere Dominis, ac Principibus sæcularibus, ac divitibus. Alter est, quem homines solent exhibere viris sanctitate præstantibus. Et primum quidem genus honoris quærere non debent juxta illud (*d*): Non dominantes in clero. Debent ergo quærere secundum, quod contra tamen plerique faciunt. Unde fit, ut quamvis non incidant in contemptum primo honori contrarium, non tamen vitant contemptum contrarium secundo: imo homines videntes eos splendide vivere, reputant eos mundanos, ac filios hujus sæculi. Quod si contingat ob sanctimoniam contemni, nonne sciptum est (*e*): Beati eritis cum vos oderint homines, &c. *Et iterum*, per gloriam & ignobilitatem, &c. O miserandam stupiditatem! Ardet vitiis Ecclesia, flammis vitiorum uritur sponsa tua: vix reperitur unus aut alter qui in toto corde suo Dominum quærat, & Episcopus vacabit splendori status, ac deliciis, cum oporteret sacco & cinere indutum gemere, vociferare, jejunare, & nudis pedibus cum Isaia incedere? Crescunt morbi, desunt Medici, videlicet clerici probi & docti: & facultates Ecclesiæ quibus Medi-

(*d*) Pet. 5. (*e*) Luc. 6. 2. Cor. 6.

Medici emendi erant, consumuntur in splendore status: Clamandum erat cum Moyse, *Numer.* 11. Non possum portare populum hunc; interfice me, ne tantis afficiar malis, & Pastores Evangelici vacabunt deliciis & pompis? Versatur in summo periculo æternæ damnationis Episcopus, cujus curæ tot animarum salus credita est, & in tanto periculorum pelago navigans, de splendore vitæ, atque deliciis sollicitus erit?

CAPUT VII.

Quod Prædicatio sit præcipuum Episcopi munus.

Quid aliud est Episcopus, quam quidam suæ Diœcesis sol, & homo totus igneus, totus conquirendis Christo animabus intentus, exemplo semper & verbo sæpissime prædicans? Unde Apostolus ad Tim. (*a*) Attende, inquit, lectioni, & exhortationi, & doctrinæ. *Et iterum*: Attende tibi & doctrinæ, insta in illis: sic enim te salvum facies & eos qui te audiunt. Ac terribilibus verbis eum obtestatur (*b*). Testificor, in quit, coram Deo & Christo Jesu, qui judicaturus est vivos & mortuos, per adventum ipsus, & regnum ejus, prædica verbum, insta opportune, importune, &c. Et instantiam suam in verbo, Ephesiis his verbis testatur, Actuum 20. Per triennium non cessavi die, & nocte cum lachry-

(*a*) 1. Tim. 4. (*b*) 2. Tim. 4.

lachrymis monere unumquemque veſtrum. Huc pertinet illud ardentiſſimum verbum ex Pſalmo (c) Ego, ait Chriſtus, conſtitutus ſum Rex ab eo, ſupra Sion montem ſanctum ejus, prædicans præceptum ejus. Quid hic dicitis, otioſi Paſtores, qui Cathedras prædicandi ambitis, & officium ac munus prædicandi negligitis? Chriſtus ſe dicit conſtitutum Regem ad prædicandum, vos autem dicitis non poſſe vos ſimul regere & prædicare? Poterant quidem utrumque Patres noſtri, Gregorius, Ambroſius, Auguſtinus, &c. Regebant Eccleſias ſuas, prædicabant, ſcribebant, &c. Quod ſi per impedimenta utrumque præſtare non poteſtis, alia per alios exercete, vobis vero docendi officium reſervate. Hoc enim vobis præcepit Concilum Carthaginenſe quartum his verbis: Epiſcopus gubernationem viduarum, & pupillorum, ac peregrinorum, non per ſeipſum, ſed per Archypresbyterum, aut Archidiaconum agat. *Et infra*, Epiſcopus nullam rei familiaris curam ad ſe revocet, ſed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacet. Quod ſancti illi Patres ab Apoſtolis Actuum 6. acceperunt, dicentibus: Non eſt æquum nos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis, &c. Quod ſi pauperum, ac viduarum curam poſthabuerunt muneri prædicandi, quanto magis poſthabuiſſent audientiam litium, & quæcumque forenſia negotia? Quid intolerabilius, quam Epiſcopum totum tempus prodigere in litibus,

(c) Pſalm. 2.

bus, & discordiis sæcularibus audiendis, & exiguum aut nullum sacris lectionibus, & meditationibus tradere, quatenus possit sanctis sermonibus, & exhortationibus, ovium suarum animas ad terrenorum contemptum & cœlestium amorem inflammare? Sed sunt tamen quidam hujus temporis Pastores, qui dicant, habemus idoneos Prædicatores, qui hoc munus commodius exerceant. Hoc adeo exhorruerunt Patres nostri, ut in Concilio Hispalensi 2. quod celebratum est annò Domini 630. habeantur hæc verba: Episcopo præsente, non licet Presbytero populum docere, aut exhortari, &c. Profecto etsi Episcopus sit minus doctus, aut minus eloquens, habet tamen aliquid, & majus, & fortius verbum Pastoris, sicut lac matris utilius esse censetur, lacte nutricis. Audiant igitur Episcopi consilium Jethro, & eis dictum a Domino putent quod Moysi ille suggessit his verbis (*d*): Esto tu populo in his quæ ad Deum pertinent, ut referas quæ dicuntur ad eum, ostendasque illis cæremonias ritumque colendi, & viam per quam ingredi debent. Provide autem viros timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam, & constitues eos judices minorum, majora vero ad te deferant. Contra quod faciunt Episcopi, qui avulsi a dulcedine Scripturæ, & sacris meditationibus totos se tradunt litibus, curis, ac forensibus negotiis, dimittentes essentiales actus sui officii, pertinentes ad salutem animarum, scilicet, meditationem, prædicatio-

nem,

(*d*) Exod. 8.

nem, lectionem, visitationem Diœcesis, &c. Summus Pontifex erat Gregorius, & tamen imprimis astrictum se agnoscebat ad officium prædicandi: unde scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginens. sic ait (e): Episcopi est, de prædicationis ministerio semper cogitare, intentissimo timore considerans, quod recessurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta servis distribuens, dicat: (f) Negotiamini dum venio. Quod profecto negotium tunc vere nos agimus, si vivendo & loquendo, proximorum animas lucramur; si infirmos in superno amore roboramus; si protervos & tumidos, gehennæ supplicia terribiliter insonando, flectimus; si nulli contra veritatem parcimus, si supernis amicitiis dediti, humanas inimicitias non timemus. Sed ad hæc ego pondus meæ infirmitatis expavesco, cogitans rationem quam sum redditurus. Qua enim mente illum sustinebo, cui de suscepto negotio animarum, lucrum nullum, aut pene nullum reporto? *Idem Gregorius, Epistola 37. quarti libri comparat Ecclesiam sine Episcopo, arenti alveo* (g): Cum autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cum fluvius revertitur ad arida saxa, qui juxta positas valles rigat, ut fructum ferant, aliud quidem trigesimum, aliud sexagesimum, & aliud centesimum; & per fluenta linguæ erumpant flores usque ad fructus maturos. Quod si dicat Episcopus, prædicationi insto,

(e) Gre. Epi. 39. lib. 2. Indic. 10. (f) Luc. 19.
(g) Ad Episc. Antioch. in princ.

insto, sed fructum non video, recolat pulcherrima illa Bernard. verba ad Eugenium, sic dicentis (*h*): Fac quod tuum est: nam Deus quod suum est satis absque tua sollicitudine & anxietate curabit, planta, riga, fer curam, & tuas explicuisti partes: sane incrementum Deus quando voluerit, dabit; Deus, inquam, non tu: quod si forte noluerit, tibi deperit nihil. Communica cœleste triticum sine invidia & sine desidia, de solo tibi credito talento respondere tibi para. Si multum accepisti, multum da; si modicum, & id retribue: etenim qui in modico fidelis non est, neque in maximo erit. Totum quod habes, da: quia totum repetendum est, usque ad ultimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi scilicet atque exempli, summam tui officii ad conscientiæ securitatem pendere, intellige. Tu tamen si sapis, junge & tertium, studium scilicet orationis. Manent itaque tria hæc, verbum, exemplum, oratio: major autem horum, est oratio; nam & si vocis virtus sit opus, operi tamen & voci gratiam, efficientiamque promeretur oratio.

Quam utile autem sit prædicandi studium ad impertrandam veniam propriorum peccatorum, habes a Gregor. sic dicente. Tanto celerius quisque ab omnibus suis peccatis absolvitur, quanto per ejus vitam, & linguam, aliorum animæ suorum peccatorum nexibus solvuntur. *Idem Gregorius*: Lingua Episcopi fomentum sit

(*h*) Bernard.

ſit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac deſides exacuat; ac ſuccendat; aſperis blandiatur, deſperatos conſoletur.

CAPUT VIII.

Patientia, atque conſtantia Paſtoris, in adverſitatibus & perſecutionibus tolerandis.

PONDERA, quæſo, Epiſcope, Ezechiel, 2. conditiones carnalis populi ad quem gubernandum ac paſcendum, mitteris: nam ut ibi habes, mitteris ad gentes apoſtatrices, ad duros facie, ad indomabiles corde, ad irritatores, ad ſubverſores, ad incredulos, ad domum exaſperantem: denique ad ſcorpiones. Ad te enim pertinet verbum illud Job. (*a*): Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum. Et ideo ad æquanimitatem & patientiam te para. *Unde Auguſt. ſuper illud Pſal.* 101. Quia defecerunt, ſicut fumus dies mei, & oſſa mea ſicut in frixorio confrixa ſunt, dicit, quod mali ſunt frixorium bonorum: tantum enim frigitur bonus, quantum amat: quoniam tantum dolet de multorum interitu, quantum ſalutem eorum diligit. Ad Prælatum etiam jugiter gementem, quia videt ſe non ita fructum facere (*b*) applicat ibi Auguſtinus illud Pſal. Miſerere mei Domine, quo-

(*a*) Cap. 30. (*b*) Pſalm. 30.

quoniam tribulor, conturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea & venter meus. At, ut Gregor. inquit, ipſa malorum ſocietas, magna purgatio bonorum eſt. Abel namque eſſe renuit, quem Chain malitia non exercet: ferrum quipe noſtræ mentis ad acumen non poteſt pervenire veritatis, niſi hoc alterius eraſerit lima pravitatis. *Et ſuper illud* (*c*): Sicut lilium inter ſpinas, dicit gloſſa, bonus non fuit, qui malos tolerare non potuit. Et ideo licet multa adverſa noſtris propoſitis, ac ſanctis deſideriis obſiſtant, nunquam tamen deponendus eſt animus, ſemper in medio turbinum muniendus illa dulciſſima remiſſione (*d*): Quoniam in me ſperavit, liberabo eum, protegam eum quoniam cognovit nomen meum. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Nam, ut pulchre dicit Gregorius, & habetur 7. quæſt. prima (*e*): Adverſitas quæ bonis votis objicitur, probatio virtutis eſt, non indicium reprobationis. Nam Paulus prædicaturus veniebat in Italiam, & tamen veniens naufragium pertulit: ſed tamen navis cordis in maris fluctibus integra ſtetit. Quomodo mente turbari aut animo frangi poterit Epiſcopus, quando a carnalibus maledicitur, ſi mente recogitaverit verbum illud Domini (*f*): Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adver-

(*c*) Cant. 2. (*d*) Pſalm. 99.
(*e*) Epiſt. 126. ad Regem Viſigoth. lib. 7. indic. 2.
(*f*) Matth. 5.

adverſum vos, mentientes propter me: gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces veſtra copioſa eſt in cœlis, ſi enim perſecuti ſunt prophetas qui fuerunt ante vos, patres eorum, gaudete, inquit, in illa die: eſt enim vere dies feſtus, qui tantam ſecum affert exultationis materiam. Conſidera etiam illud Sapient. 2. Dixerunt impii, circumveniamus juſtum, quoniam contrarius eſt operibus noſtris, &c. Tibi uſurpa quæſo, Epiſcope, ardentiſſima illa Beati Ignatii verba: Quia frumentum Chriſti ſum, beſtiarum, id eſt, carnalium hominum, dentibus molar, ut panis mundus efficiar. Quid vis? Visne ſine moleſtia & afflictione, in medio carnalium turbarum vivere? Clamat Moyſes (*g*): Non poſſum ſuſtinere hoc onus: occide me, ne tantis afficiar malis (*h*): Hier. maledicit diei nativitatis ſuæ, propter onus officii. Paulus clamat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur & ego non uror? Et tu vis quieſcere, ac ſine moleſtia vivere in medio prævaricatorum, ardente mundo, & igne carnis omnia devorante? Igitur in medio malignantium & perſequentium, recordare verbi illius beati Bern. Ego, ait, plagis conſcientiæ meæ, nullum judico accommodatius medicamentum, opprobriis, & contumeliis. *Idem dicit*, Legi ego apud quemdam ſapientem: Non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate. Eo autem dico, fideli homini magis inter flagella

(*g*) Num. 11. Ep. 23. (*h*) 2. Cor. 11.

gella fidendum. Memento, ait, Gregor. quia charitas patiens eſt. *Et in Prover. dicitur* (*i*), Doctrina viri per patientiam noſcitur, quia non poteſt conſtanter, & utiliter recta docere, qui non novit deſpectiones æquanimiter tolerare. Et regulariter impatientes fiunt arrogantes: quia dum non ferunt deſpici in hoc mundo, ſi qua bona occulta habent, oſtendere conantur. Ideo ſcriptum eſt (*k*): Melior eſt patiens arrogante: quia magis vult deſpici, quam occulta bona ſua manifeſtare. Inſuper, ne multitudine ſuperborum ac carnalium te contemnentium, nimia triſtitia opprimaris, conſolentur te illa Spiritus ſancti verba (*l*): Recti diligunt te. *Item* illa (*m*): Audiant manſueti & lætentur, videant pauperes, & lætentur. *Item* (*n*): Innocentes, & recti adhæſerunt mihi: quia ſuſtinui te. Videbunt recti & lætabuntur, & omnis iniquitas oppilabit os ſuum. Sicut ergo ex miſericordia Domini, non deſunt ibi boni ad ſolatium, ita nec deerunt plurimi perverſi, ad patientiæ & humilitatis exercitium. *Bene dicit Auguſtinus* (*o*): Malus ideo vivit, ut vel corrigatur, vel ut per eum bonus exerceatur. *Et Gregorius inquit*, non eſt grande iis eſſe humiles, a quibus honoramur, quia hoc etiam ſæculares quilibet faciunt, ſed illis maxime humiles eſſe debemus, a quibus aliqua patimur. David namque dicit (*p*): Vide humilitatem meam

(*i*) 1. Cor. 11.
(*k*) Prover. 16.
(*l*) Pſalm. 33.
(*m*) Pſalm. 44.
(*n*) Pſalm. 106.
(*o*) Epiſt. 24. lib. 2.
(*p*) Pſalm. 9.

meam de inimicis meis. Quod ſi nimium turbaris, quia vexant te iniqui opprobriis ac maledictis, ſignum eſt, quod nondum habes cor fixum in cælo. Unde Gregorius in quadam epiſtola: Miror, inquit, quod vos qui cor fixiſtis in cælo, verba hominum agitant in terra. *Et Bernardus ad alium ſcribens*: Fluctuas, inquit, inter proſpera & adverſa, quia non ſtatuiſti pedes tuos ſuper petram.

Greg. ad Januarium Epiſcopum, ſic dicit (*q*): Perlatum eſt ad nos, quod Iſidorum virum clariſſimum excommunicaſti, & anathematizaſti, non ob aliam cauſam, niſi pro eo quod te injuria affecerat: quæ res nos vehementer afflixit: quod ſi ita eſt, nihil te oſtendis de cæleſtibus cogitare, ſed terrenam converſationem te habere ſignificans, dum pro vindicta propria injuriæ, quod ſacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis invexiſti; tamen de cætero omnino eſto circumſpectus atque ſollicitus, & talia cuique pro defenſione propriæ injuriæ inferre denuo non præſumas alias, &c.

Et ibi ad Natalem (*r*): Epiſcopo qui ſcripſerat ei ſe non poſſe legere, quia multis tribulationibus preſſus erat, reſpondet, quod nulla eſt excuſatio, imo quanto magis gravatur pondere tribulationum, tanto magis debet lectioni ſacræ vacare; quia ſcriptum eſt (*s*): Per patientiam & conſolationem ſcripturarum, ſpem habea-

(*q*) Gregor. Epiſt. 24. lib. 2.
(*r*) Idem Epiſt. 37. (*s*) Rom. 15.

beamus. *Et ibi* (*t*): Si vitæ hujus curſum veraciter attendamus nihil in eo firmum, nihil invenimus ſtabile, ſed quemadmodum viator modo per plana, modo per aſpera graditur, ſic nobis in hac vita manentibus, nunc proſperitas, nunc occurrit adverſitas: ideo tota mente illuc anhelandum eſt ubi quidquid eſt, firmum permanet, ubi non mutatur adverſitate proſperitas. Igitur nos ipſi humiliati diſcamus flere delicta noſtra, & exaltati, adverſitatis memoriam quaſi humilitatis anchoram, teneamus. Item (*u*): Quia omnipotenti Deo inceſſanter quotidie delinquo, aliquid mihi apud tremendum examen illius eſſe remedium ſuſpicor, ſi inceſſantibus quotidie plagis ferior. Et credo quod eundem Dominum tanto vobis amplius placatis, quanto me ei male ſervientem amplius affligitis. Scribit etiam ad Mauritium Cæſarem, & enumerans magnas tribulationes quas patiebatur, ſubjungit; Et quidem de me ipſo, in nullo turbatus ſum, quia teſte conſcientia, fateor, adverſa quælibet pati paratus ſum, dummodo hæc omnia cum ſalute duntaxat animæ meæ evadam.

Et ibidem (*x*): Epiſcopi mei, inquit, me deſpiciunt, & contra me, ac mandata mea, refugium ad ſæculares judices habent. In quo ego omnipotenti Deo gratias ago, & peccatis meis deputo. *Et ad quemdam Epiſcopum* (*y*): Exorate,

(*t*) Idem ca. 90. (*u*) Idem Epi. 31.
(*x*) Gregor. Conſtantiæ Auguſtæ Epiſt. 34. lib. 4. indic. 13.
(*y*) Idem Epiſt. 35. Epiſ. Serin.

rate, inquit, Dominum, ut citius me ſalvet a peccatorum meorum nexibus, & pondere curruptionis corporis hujus. Quamvis enim inæſtimabilis ſit cæleſtis patriæ dulcedo quæ trahat, multi tamen in hac vita dolores ſunt, qui ad amorem cæleſtium quotidie impellunt, quoniam dolores in hoc ipſo ſolum vehementer placent, quia placere in hoc mundo aliquid non permittunt. Quot autem, & quantas calamitates pertulerit Gregor. ſuo tempore, conſidera ex hac Epiſtola, & tribus præcedentibus. A viginti & ſeptem annis, ait, vivimus inter gladios Longobardorum, & nonniſi datis jugiter multis pecuniis, nos vivere ſinunt. Cuncta in Europæ partibus juri Barbarorum ſunt tradita, deſtructæ urbes, everſa caſtra, depopulatæ Provinciæ, nullus terræ cultor inhabitat, &c. *Et uno ac eodem tempore ait*: Mihi incumbit, omnium Epiſcoporum, ac clericorum, monaſteriorum, pauperum, & populi curam gerere: ac contra inſidias hoſtium ſollicite vigilare, & contra ducum malitias ac fallacias ſuſpectum ſemper exiſtere. Nam benigniores videntur nobis hoſtes noſtri, qui nos interimunt, quam noſtræ Reipublicæ judices, qui nos malitia ſua, rapinis, atque fallaciis, in cogitatione conſumunt. Penſa, ait, cujus laboris & doloris ſunt hæc. *Tandem in fine Epiſtolæ 35. aſſerit* (z): Me infelicem vehementer deputavi, qui hoc tali tempore regimen Eccleſiæ ſuſcipere conſenſi. *Et ad Anaſtaſium Epiſcopum*: ſcio quam grave ſit experto cul-

(z) Idem Ep. 37. lib. 4. indic. 13.

culmina internæ quietis, negotia externa tolerare: ſed tempera dolorem tuum, ſciens quia omnibus omnia factus es. Ad te pertinet, utraque manu pro dextera uti, vertendo ſiniſtram in uſum dexteræ, id eſt, pertrahendo terrena opera ad cæleſtem utilitatem. Dum enim cura temporalium ad utilitatem juſtitiæ ducitur, ad fortitudinem dexteræ permutatur ſiniſtra. Et quidem ſine gravi labore & tædio eſſe non poſſum, ſed recordemur laborum patrum noſtrorum, & dura non erunt quæ toleramus. Per multas enim tribulationes, oportet nos introire in regnum Dei. *Et Apoſtolus dicit* (*a*): Supra modum gravati ſumus, ſupra virtutem, ita ut tæderet nos etiam vivere. Quomodo igitur ſine labore tranſire poſſumus æſtum hujus ſæculi infirmæ nos oves, in quo graviter ſudaſſe novimus & arietes? Quantas ego tribulationes in hac terra patior de Longobardorum gladiis, de iniquitatibus noſtrorum Judicum, de inſolentia & importunitate cauſarum, de cura ſubjectorum, de moleſtia corporis mei, explicare nec calamo, nec lingua ſufficio. *Hæc ille.* Et excuſans ſe, quia non reſpondet ad omnia: Tantis, ait, tribulationibus circumfuſus premor, ut non dico multa tractare, ſed mihi reſpirare vix liceat.

Et alibi (*b*) Innumeras amaritudines patior: Deo gratias ago, quia minus valde affligor, quam mereor. Fige animo verba Sapientiæ 3. (*c*) Etſi

(*a*) 2. Cor. 1.
(*b*) Idem Ep. 38. Epiſc. Conſtantin. ut ſupra.
(*c*) Idem Epi. 40.

Etsi coram hominibus tormenta passi sunt, spes electorum immortalitate plena est; in paucis vexati, in multis bene disponentur. *Et ad Columbum Episcopum* (*d*), *qui ei scripserat quod patiebatur multorum inimicitias*, *respondet*: Dubium non est, frater, bonos pravorum odia sustinere, divinisque intentos operibus, perversorum adversitatibus lacerari. Et ibi (*e*): Minus pie vivis, si minus persecutionem pertuleris. *Et Apostolus* (*f*): Ipsi scitis, fratres, introitum nostrum ad vos: quia non inanis fuit, sed ante passi multa, & contumeliis affecti, &c. Et Apostolus ingressum suum vacuum fuisse dixisset, si contumelias non pertulisset? Sicut enim, ait, semina messium gelu cooperta fertilius germinant, sic charitas dum inter adversa astringitur ad augmentum divini amoris ac bonæ operationis, assurgit. Scio quod ex tot malarum linguarum sermonibus perversis, tempestatem validam pateris, & in mente contradictionum fluctus sustines. Sed memento quod scriptum est (*g*): Exaudivi te inabscondito tempestatis; probavi te apud aquas contradictionis. Si enim inter contradicentes in his quæ sunt Dei persistis, tunc verus operator probaris. *Et in alia:* Memento quod suis dixit Dominus (*h*): Plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. *Et iterum* (*i*): In mundo pres-

(*d*) Idem Epi. 2. lib. 6.
(*e*) Idem Gr. Narsæ relig. Epist. 27. lib. indic. 15.
(*f*) 1. The. 2.
(*g*) Psal. 80. Greg. lib. 7. reg. ind. 1. Epist. 3. Epis. Antioch.
(*h*) Joan. 16. (*i*) Luc. 22.

pressuram habebitis, &c. *Et filiis sæculi* (*k*): Hæc est, ait, hora vestra, & potestas tenebrarum. *Idem* (*l*): Christianum animum adversitas non dejicit, sed accendit: promptior est in duris, fortior in adversis, audaciorque in omnibus se exhibet vigor sacerdotalis, quia cum Ecclesia super petram Christi fundatus est, quem nulla impulsio convellat. *Et in alia*: Uvæ, inquit, & olivæ iu torculari premuntur, ut vinum & oleum ab eis exprimatur; spicæ quoque prius excutiuntur & triturantur, ut purum nobis frumentum exhibeant: ita ergo viri sancti triturari & premi variis laboribus debent, ut virtus eorum magis emineat.

Idem (*m*): Tantis podagræ doloribus, tantisque curarum tumultibus premor, ut quamvis numquam me aliquid fuisse reminiscar, valde tamen me videam non esse qui fuerim. *Idem* (*n*): Ecce jam undecim menses sunt, quod valde rarum est, si de lecto surgere aliquando possum; tantis enim podagræ, tantisque molestiarum doloribus premor, ut vita mea mihi gravissima pœna sit: quotidie enim in dolore deficio, & mortis remedium expectando, suspiro. *Idem* (*o*): Corpus meum tanquam in sepultura, ita siccatum est podagra, & assidua animi exacerbatione.

Idem

(*k*) Epist. 25. Episc. (*l*) Jaterdino ut supra.
(*m*) Epist 25. lib. 7.
(*n*) Greg. l. 7. Epist. 127. Italiæ patriciæ. indic. 2. Tom. 2.
(*o*) Epist. 35. l. 8. Patriar, Alexand. ind. 3. & Ep. 38. li. 9.

Idem (*p*): Quidam Trajanus Episcopus missus ad incognitum locum, petiit a quodam Abbate sibi dari quatuor aut quinque monachos ad solatium, duos jussit dari Greg. rationemque intulit, quia pergens is ad locum incognitum, si proprios, quorum consolatione utatur, non habeat, mens affecta tristitia, minus se ad ea quæ utilitatis sunt, erigit, & ante incipit succumbere, quam laborare. *Idem* (*q*): Sunt pene duo anni, quod lectulo teneor, & tantis podagræ doloribus affligor, ut vix in diebus festis, usque ad trium horarum spatium surgere valeam, Missarum solemnia celebraturus. Mox autem compellor cum gravi dolore decumbere. Quotidie in morte sum, & quotidie repellor a morte, quia peccator gravis, talis corruptionis carcere diu teneor inclusus, & compellor clamare: Educ de carcere animam meam. *Idem* (*r*): Hoc certissime scito, quia placere Deo & pravis hominibus nullus potest. In tanto se existimet fraternitas tua Deo placuisse, quanto se perversis hominibus displicuisse cognoverit. Humani autem terrores & favores, sunt similes fumo, qui levi aura raptus, mox evanescit. Baptista laudatur, quia non erat arundo vento agitata, non humiliabatur vituperiis, non erigebatur laudibus.

Me-

(*p*) Rusticianæ Patricio. ind. 4.
(*q*) Idem, Epi. 1. li. 8. Romano desen. ind. 3. li. 8. ind. 3. Epist. 35. prin. Patriar. Alexand. To. 2. Episc. Sal.
(*r*) Epist. 36. immed. ut sup.

Memento (*s*), dicit Auguſt. quod tribula Dei incedit ſuper triticum, & ſuper paleam; & ſub eadem tribula comminuitur palea, & triticum purgatur, & manet integrum; ſic tribulatio ſuper bonos & malos; & quidem malus homo eſt virga Dei ad flagellandum bonum. Sicut, inquit, aliquando iratus pater apprehendit virgam, & cædit ea filium, cui tamen ſervat hæreditatem, ac deinde projicit eam in ignem; ſic Deus per malos damnandos, exercet diſciplinam bonorum liberandorum.

Julianus Pelagianus (*t*) ſcribens contra libros Auguſtini, multa convitia in eum evomit: cui reſpondens Auguſt. in principio libri dicit: Non putes, quod ego contemno contumelias tuas: non poſſum contemnere ea quæ ſunt mihi materia gaudii & triſtitiæ: gaudii quidem, quia ſcriptum eſt (*u*): Beati eſtis cum dixerint omne malum adverſum vos, &c. & triſtitiæ, propter phreneſim tuam: juxta illud Apoſtoli (*x*): Quis ſcandalizatur, & ego non uror? Unde patet, quod debemus dolere, quando aliqui detrahunt nobis, propter eorum videlicet damnum. Dicit etiam Auguſt. (*y*) Faciat aliquis aliquid mali: objurget Epiſcopus (*z*), malus eſt, inquiunt, Epiſcopus: non objurget Epiſcopus, bonus eſt. Et cum Epiſcopus eſt conſtans arguendo & ſuadendo, mox per ſuſpiciones quærunt crimina adverſus eum, & dicunt: Hic non facit ea quæ dicit.

(*s*) Aug. Pſal. 73.
(*t*) Idem.
(*u*) Matth. 5.
(*x*) 2. Cor. 11.
(*y*) Idem.
(*z*) Pſal. 128.

dicit. Et frequenter etiam imponunt ei, quæ non facit; ea vero quæ bene facit, male fieri dicunt, & peccata quæ tolerat, vitio ei vertunt. Dicat ergo bonus Episcopus (*a*): Sæpe expugnaverunt me, &c. tamen non potuerunt mihi, id est, non prævaluerunt contra me, ut præbeam consensum peccatis eorum: quid ergo fecerunt mihi? Supra dorsum meum, &c. O quam præclare dictum est: Non possumus peccatores trahere ad bona: nec ipsi nos possunt trahere ad sua mala: quid restat? Nimirum, ut toleremus eos. Dicat ergo Episcopus: Ascende super dorsum meum, tolerare te habeo, quousque veniat finis: sic mihi præceptum est, ut fructum afferam in patientia, Non ergo te corrigo (*b*): sed tolero te, aut forte cum te tolero, corrigis te: si tamen non corrigis te usque in finem, tolero te usque in finem. Numquid semper super dorsum meum eris? Veniet qui te inde excutiat, quando scilicet hinc decesserimus, triticum ibit in horreum, palea in ignem. Impugnaverunt ergo me: tamen non oppresserunt. O securitas, inquit idem, in tribulatione (*c*)! Fortior fuit Job in sterquilinio contra suam Evam, quam Adam in Paradiso contra suam.

Nihil ita probat virum spiritualem, quam peccati alieni tolerantia, quoniam spiritualis potius liberationem ejus, quam subsannationem; potius auxilia, quam convitia meditatur. Ideo dicit Apostolus

(*a*) Psalm. 128. (*b*) Luc. 8.
(*c*) Job. 2.

ſtolus (*d*): Fratres, & ſi præoccupatus fuerit homo in aliquo deliɛ̃o, &c. Alter alterius onera portate, id eſt, difficiles mores & peccata. Nam qui vivit inter bene moratos viros, non portat, ſed Portatur. Igitur tolerantia infirmorum, & converſatio malorum, id magna pars crucis. *Item* (*e*): *idem Auguſt.* Impii metientes noſmetipſos ex ſemetipſis, dicunt de nobis, ſcilicet Epiſcopis, quod quærimus in Eccleſia honores, laudes, & utilitates temporales. Quam multi dicunt de me, propterea me prædicare vobis, ut acclametis & laudetis me; & hunc me habere finem, & hanc intentionem: cum loquor: At quomodo potero eis oſtendere intentionem meam? Quomodo illi ſciant, quod vix ego ſcio? Nec enim ego me ipſum judico, &c. Ergo pie, pureque clamemus ad Dominum: (*f*) Tu cognoviſti ſemitas meas. Vis, ut Dominus ducat te per ſemitas ſuas? Eſto mitis, eſto manſuetus, non ferox, non ſuperbus, non excuſſa & erecta cervice, quia ſcriptum eſt (*g*): Diriget manſuetos in judicio, &c. *Idem* (*h*): Nonne pater cum blanditur, & cum flagellat, hæreditatem parat? Dic mihi, tu fateris te eſſe membrum Chriſti: ſi ſic, quare non vis ſuſtinere illam portionem paſſionum & preſſurarum, quæ tibi deputata eſt? Nam, ut dicit idem Auguſt. (*i*) Si non oporteret unumquodque membrum Chriſti exolvere

(*d*) Gala. 6.
(*e*) Idem Pſal. 141.
(*f*) Pſalm. 141.
(*g*) Pſalm. 34.
(*h*) Idem Pſalm. 32.
(*i*) Idem Pſalm. 61.

vere, quasi canonem passionum in toto processu mundi, non diceret Apostolus (*k*): Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in carne mea.

Idem, ibidem: Aurum non lucet quamdiu est in fornace aurificis, in molini lucebit, in ornamento lucebit. Patiatur tamen fornacem, ut purgatum fæcibus veniat ad lucem. Palea in fornace ardet, aurum purgatur; illa in cineres vertitur, hoc sordibus purgatur: fornax, mundus: ignis, tribulatio: aurifex, Deus. *Et August. contra secundam Epistolam Gaudentii exponens illud* (*l*): Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur, dicit, quod persecutio est, non solum quando adversitas affligit, sed etiam quando prosperitas seducit, ut homo elatione evanescat. Item (*m*): Persequitur pios, non solum qui eorum corpora cruciat, sed multo magis qui corda, juxta illud (*n*): Vidi prævaricantes, & tabescebam. Magna ergo persecutio est piis, & continua, videre aliena peccata. Sicut Absalon multo amplius persecutus est cor paternum, in impietate moriendo, quam vivens, contra eum bellum gerendo; quemadmodum & Sodomitæ suis moribus cruciabant Loth. Unde & David pater optimus, filium quem non desperando, non defleverat vivum, spe finita, flevit occisum. Hæc ergo persecutio numquam deest piis, scilicet dolere malitiam impie viventium, & perditionem morientium.

Quam

(*k*) Colo. 1.
(*l*) Idem li. 2.
(*m*) 2. Tim. 5.
(*n*) Psalm. 118.

Quam utiles sint tribulationes egregie probat Chrysost. super Psal. (*o*) Ad te levavi oculos meos: Hunc enim, ait, dilexerunt Judæi constituti in captivitate Babylonica, qui tamen in patria sua obliviscebantur Dei, confidentes in auxilio Ægyptiorum, & idolorum suorum.

Et dicit idem (*p*): Non quæras vitam ab omnibus negotiis, periculis & afflictionibus semotam, sed quære non involvi, ac deprimi a talibus negotiis & periculis: nam in portu quiescens homo, redditur ignavus, mollis & enervatus: At, qui undosum mare transmittit, & multas rupes marinas, multos scopulos, & ventorum impetus sustinuit, hic animum robustiorem fecit.

Pulchris exemplis ostendit (*q*) Chrysost. utilitatem tribulationum. Sicut enim, ait, agricola scindit comas vitium, & aliarum arborum, ne nimis luxurientur, ut humores & vires in radices omnino convertantur, ne in foliis consumptæ, producant fructus inanes & inutiles: sic oportet abscindi prosperitates temporales, ut homines convertantur in radices, id est, totas cogitationes ponant in internis & externis bonis, & non superfluant in folia, hoc est in vana, inutilia, & infructuosa, sed producant perfectum fructum pietatis. Sic aqua quæ quiescit, est noxia; quæ autem agitatur, vexatur, currit, est salubris. Vide totum Psalmum, quia pul-

(*o*) Chrysost. Psal. 122. (*p*) Idem Psal. 124.
(*q*) Idem Psal. 141.

pulcherrime ibi exhortatur ad tolerantiam tribulationum.

Item, quando Apoſtolus dicit ad Philippen. 4. quod pax Chriſti exuperat omnem ſenſum, intelligit, quod carnales non poſſunt capere, quomodo ſit poſſibile, quod homo in magnis tribulationibus conſtitutus, poſſit ſervare pacem cordis, id eſt, quietem, & habere gaudium in eis: hoc non percipiunt niſi experti. Aſſequuntur vero hanc pacem, quando in tempore tribulationis conſtituti, ex corde juſtificant Deum, & ſeipſos damnant, ſicut illi tres pueri qui dicebant (*r*): Domino Deo noſtro juſtitia, nobis autem confuſio, ſicut eſt dies hæc. *Et David*: Laudans invocabo Dominum, & inimicis, &c. Et ſi inſurgant tentationes diffidentiæ, præſertim de ſalute æterna, tunc magis inſiſtendum in eadem conſideratione divinæ juſtificationis, certiſſime credendo, quod Deus tecum aget, quod juſtiſſimum & æquiſſimum fuerit; ſive perdat, ſive ſalvet, quamvis hoc ipſe non videas. Et hoc eſt benedicere Dominum in omni tempore.

Et ipſe Chryſoſt. horribiliter loquitur de oneribus Epiſcopalis officii (*s*): Vocat enim ipſum, pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum. Et loquitur de pavoribus & conſternatione animi, quam paſſus eſt, cum audivit ſe promovendum.

Bernardus conſolans quemdam Abbatem in tribulatione conſtitutum, dicit (*t*): Quod ſicut in

(*r*) Daniel. 3. (*s*) Chryſ. li. 3. & 6. de Sacer.
(*t*) Bern. Epi. 32.

in electis tribulatio operatur patientiam, &c. ut dicit Apoſtolus, (u) ita e converſo in reprobis & damnandis, tribulatio parit puſillanimitatem, puſillanimitas perturbationem, perturbatio deſperationem. Igitur non vincaris a malo, ſed ſpem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta. Ibi jurat in hanc formam. O quam ſincere tibi conſulerem, ſi ſcirem! Quam juvarem, ſi poſſem: ita mihi in tribulationibus meis ſubveniat is qui omnia ſcit, & omnia poteſt.

Et alibi (x): O vere leve onus Chriſti, quod portantem non gravat, ſed levat! Quid eo levius onere, quod non ſolum non onerat, ſed & portat omnem, cui portandum imponitur? eſt onus exonerans, ſicut pennæ avium, quæ ferunt, a quibus feruntur. Nam eſto, appoſitis pennis, onus creſcat, tamen ſarcina eſt levior. Idem de quadriga intelligendum eſt. Sic enim oneri graviſſimo legis, accedens quadriga Evangelii, & auxit perfectionem, & difficultatem minuit.

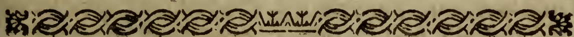
Bernardus præfecerat Ramaldum in Abbatem cujusdam Monaſterii, ubi erant Monachi inquieti, ideo ſæpe is ad Bernard. ſcribebat, plangens dolores & labores ſuos (y): Reſcribit vero ei Bernardus, & inter alia monet eum, ne omnia mala quæ ferebat, ei ſignificet, ne adderet triſtitiam ſuper triſtitiam. Et quia ille ita fecerat, Bernar. non ferens ignorare, quæ circa illum agebantur, ſcripſit ei rurſus Epiſt. 74. omnino obteſtans

(u) Rom. 5. (x) Epi. 72. ad Abba. Aſniacem.
(y) Bern. Ep. 73. ad eundem.

testans eum, ut omnia ei mala nuntiaret, quia in majore tristitia & timore vivebat, posteaquam cessasset scribere, quia semper timebat graviora pericula veris; charitas enim non sinebat eum esse sui juris: Charitas, inquit, cum semel affecerit, mentem sui juris esse non sinit, metuit quod nescit, dolet quod non oportet, sollicitatur plus quam vult, compatitur nolens, miseretur invita.

Virtus, ait idem, in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur.

Item (z): Si tristitia semper acciderent, quis sustineret? Si semper prospera, (*) quis non contemneret? Divina igitur sapientia sic pio moderamine hæc alternavit electis, ut nec adversa frangant, nec læta dissolvant; cum potius illa ex istis gratiora, & illa ex iis tolerabiliora sint; accipiunt enim vulnera nostra post vinum oleum.

CAPUT IX.

Zelus justitiæ, fortitudo, ac magnanimitas contra peccata.

LOQUERE, inquit Paulus, (*a*) & exhortare, & argue cum omni imperio, nemo te contemnat. De hoc disserit Gregor. in Past. cap. 15. ubi inter cætera sic dicit (*b*): Sæpe Prælati im-

(z) Idem Epist. 126. ad Episc. Aquitaniæ.
(*) Idem Epist. 136. ad Episc. Pap.
(*a*) Ad Tit. 2. (*b*) Isa. 66.

improvidi, humanam gratiam amittere formidantes, loqui libere recta pertimescunt; in hoc jam non Pastores, sed mercenarii, quia lupo oves vorante, ipsi silent, assimilati canibus mutis non valentibus latrare, quibus ab increptione debita silentibus dicitur (c). Non ascendistis ex adverso, nec opposuistis vos murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini. Assimilantur enim terga vertentibus, hi qui ex zelo justitiæ resistere peccatoribus non curant; & ibi late suadet quod hoc peragat, non fluxa loquacitate, quæ potius turbat peccatorem, quam curet, sed verbis, gravitate, & sapientia plenis. Unde Consecrator Episcopi dicit ei: Accipe bacculum pastoralis officii, ut in corrigendis vitiis pie sævias, judicium sine ira teneas, &c. Unde de officio ordinarii ex Concilio habentur hæc verba (d): Irrefragabili constitutione sancimus, ut Ecclesiarum Prælati, ad corrigendum subditorum excessus, maxime Clericorum, & reformandos mores, prudenter ac diligenter intendant, ne sanguis eorum de eorum manibus requiratur, ut possint dicere quod Paulus Ephesiis (e): Mundæ sunt manus meæ a sanguine omnium vestrum. Nam error cui non resistitur, approbatur; & facilitas veniæ incentivum tribuit delinquendi. Qui vitiis, ait Aug. (f) nutriendis parcit, ne contristet peccantium voluntatem, tam est misericors, sicut ille qui non vult

(c) Ezech. 1. (d) Cap. irrefragabili.
(e) Act. 20. distin. 83. 23. q. 4. est justa. Et. 23. q. 5.
(f) Psalm. 34.

vult rapere puero cultrum, ne audiat plorantem, & non timet, ne vel vulneratum doleat, vel extinctum. *Et dicit idem Aug.* Lethargici excitantur, phrenetici ligantur, tamen utrique amantur. *Et in quadam Epist. sic dicit*, pia tristitia ac beata miseria est, vitiis alienis tribulari, non implicari; mœrere, non dolere; dolore contrahi, non amore trahi; mentibus namque sanorum amicorum, fletum commovet risus phreneticorum. Igitur, o Pastor, pete a Domino, ut de te aliquando dicere possis quod de seipso dicit Propheta Micheas (*g*): Repletus, inquit, sum fortitudine spiritus Domini, judicio & virtute, ut annuntiem Jacob scelus suum, & Israel peccatum suum. Qualis erat Chrysostomus, in cujus vita habes, quod cum Clericorum vitia exemplo, verbis, legitimisque pœnis audacter insectaretur, magnam in se ipsorum concitavit invidiam. Tandem multis calamitatibus, multisque laboribus propter Ecclesiam, & morum correctionem exhaustis, vitam finivit. De hujusmodi Pastoribus dicit Dominus, *Matth.* 10. Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Igitur, o pusillanimis (*h*), noli fieri judex, nisi valeas virtute dirumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis; alioquin non Episcopus, sed canis impudens reputandus es, ut habetur distinct. 83.

Gre-

(*g*) Mich. 30. (*h*) Eccles. 7.

Gregorius in Pasto. de correptione vitiorum, ita ait (*i*): Vitia quædam sunt prudenter dissimulanda, quia eo ipso quod dissimulantur, judicantur, videlicet, quando delinquens deprehendit culpas suas cognosci a rectore, & perpeti, eo ipso erubescit culpas augere, quia tacite considerat Pastoris erga se patientiam, tolerantiam & clementiam, & hanc Dominus exprobrabat peccatrici Judææ, dicens (*k*): Non cogitasti in corde tuo, quia ego tacens, & quasi non videns. Quædam autem etiam aperte cognita, mature toleranda sunt; cum videlicet nondum opportunum tempus advenit, ut aperte corrigantur: nam secta immature vulnera, deterius vervescunt, & nisi cum tempore medicamenta conveniant, constat proculdubio quod medendi officium amittant. Sed cum tempus subditis ad correptionem quæritur, sub ipso culparum pondere, patientia præsulis exercetur. Ideo scriptum (*l*): Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, id est, quos corrigere nequeo, quasi superimpositum dorso onus porto. Quædam sunt occulta vitia subtiliter perscrutanda, ut aliquibus signis erumpentibus, rector in subditorum mente omne quod clausum latet, inveniat, & interveniente correptionis articulo, ex minimis majora cognoscat, quod fit diligenti inquisitione, vel matura correptione. Quædam vitia sunt leniter arguenda, ut quando quis peccat ex ignorantia, vel ex infirmitate: *unde Apost.*

Si

(*i*) 2. p. c. 10.
(*k*) Isa. 57.
(*l*) Psalm. 128.

Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, hujusmodi corripite, &c. Quædam autem ſunt vehementer increpanda, ut qnando quis ex ſe non agnoſcit quanti ſit ponderis culpa ſua, ex ore increpantis hoc ſentiat, debetque cum magna zeli aſperitate accendi contra obſtinatos, & crimina ſua alleviantes: ne ſi minus contra culpas accendatur, culparum omnium reus ipſe teneatur. Cum enim nihil acrius rectoris mentem frangat & excruciet, quam zelus Dei, dicente Apoſt. (*m*) Quis ſcandalizatur, & ego non uror? fit ut in verba aſpera contra vitia prorumpat, & quia tunc ſæpe exceditur in verbis, petenda eſt venia ab omnium Domino.

In 3. parte (*n*), deſcribit idem varios modos arguendi, & admonendi, juxta variam delinquentium conditionem: Juvenes enim peccantes plerumque ſunt increpandi; ſenes vero blando ſermone attrahendi, juxta illud (*o*): Seniorem ne increpaveris, &c. Item potentes ſæculi ſunt artificioſe arguendi, ne ſe erigant contra corripientem, ſicut fecit Nathameum David (*p*): Sapientes vero delinquentes; ſunt efficacibus rationibus ſuperandi, inverecundi ſunt duris increpationibus compeſcendi; verecundos autem, modeſta exhortatio melius componit. In illos ergo directe invehendum, hos quaſi ex latere tangere ſufficit. Protervi qui non cognoſcunt mala ſua, & exaltant bona ſua, apertis rationibus confundantur. Puſillanimes autem, qui nimis

(*m*) 1. Cor. 11.
(*n*) Gregor.
(*o*) 1. Tim. 4.
(*p*) 2. Reg. 12.

nimis cognoſcunt infirmitatem ſuam, & valde deſpiciunt bona ſua, laudandi imprimis ſunt de bene geſtis, & leniter reprehendendi. Aſtuti & duplices, artificioſe ſunt disquirendi; hi enim cum ſint quaſi deprehenſi in crimine, tantum acutis & apparentibus defenſionibus ſe palliant, more hæreticorum, qui cum deprehenduntur, variis modis elabuntur. Illi autem qui ſic iniquitatibus duruerunt, quod nec per flagella corriguntur, tanto acriori invectione feriendi ſunt, quanto maiori inſenſibilitate obduruerunt; plerumque enim, ait Greg. ſine dedignatione dedignandi ſunt, & ſine deſperatione deſperandi: ita duntaxat, ut oſtenſa deſperatio formidinem incutiat, & ſubjuncta admonitio ad ſpem reducat. Contra hos ergo dura verba ſcripturarum adducenda ſunt, ut illud (*q*): Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas, feriente deſuper pilo, non auferetur ab eo ſtultitia ejus. *Idem* (*r*): Attriviſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam. Addit tamen, quod etiamaliquando illi, qui per flagella & dura verba non corriguntur, quia quædam vulnera, quæ curari inciſione nequeunt, fomentis ſanantur, & adamas, qui inciſionem ferri non recipit, hirci ſanguine molleſcit. *Hæc. Greg.* Perturbati & in furore iracundiæ conſtituti, non ſunt directe, & aperta increpatione arguendi, ſed potius declinandi, ut ad ſe reducti, tanto libentius exhortationis verba recipiant, quanto ſe tranquillius toleratos erubeſcunt, quia menti furore ebriæ omne rectum, quod dicitur, per-

(*q*) Prov. 27. (*r*) Hier. 5.

perverſum videtur. Aliquando tamen in ipſo fervore, non directe, ſed quaſi averſa haſta, ſunt tranquille feriendi, ac prudenter acutis ac lenibus verbis tangendi.

Elati utiliter corripiuntur (*s*), ſi eorum correptionibus, quædam laudum fomenta miſceamus; prius enim laudando bona, quæ in eis ſunt, fit placabilis eorum mens, ad reſecanda mala, quæ in eis ſunt, ſicut equos indomitos prius blanda manu tangimus, ut eos nobis plenius poſtmodum, etiam per flagella, ſubigamus. Similiter conducit ad perſuadendum elatis, ſi eorum emendationem, vel meliorationem nobis, magis illis profuturam dicamus, & eam magis nobis, quam ſibi impendi poſtulamus; facile enim ad bonum elatio flectitur, ſi & aliis ejus inflexio prodeſſe credatur.

Greg. (*t*) pluribus admonitionibus utebatur contra delinquentes Prælatos. Unde Epiſcopum Salonitanum negligentem epulonem, qui quemdam Archidiaconum injuſte expulerat, ſic alloquitur. Fraternitas tua, poſt frequentatam toties admonitionem, a culpæ ſuæ errore reſipiſcat, quod ſi forte facere diſtuleris, uſum tibi pallii, qui ab hac ſede conceſſus eſt, noveris eſſe ſublatum; ſi vero amiſſo pallio, in eadem pertinacia perſiſtis, participatione Corporis & Sanguinis Domini, te noveris eſſe privatum. Et comminatur poſt diligentem inquiſitionem, amotionem ab Epiſcopatu, ac tandem in fine concludit. Nos nullum pro perſonali amore defendimus,

(*s*) Idem. (*t*) Idem Epi. 14. li. 2. indic. tom. 2.

mus, ſed auctore Deo, normam juſtitiæ, poſtpoſita cujuslibet perſonæ acceptione, cuſtodimus. Ad Apiſcopum pertinet, levia delicta in aliis, præſertim nobilibus, tolerare. Unde Gregorius, quia quidam Patricius de animoſitate accuſabatur, reſpondet (*u*): Quantum eum nos loco & ordine preimus, tanto, ſi qua ſunt ejus levia, tolerare mature & graviter debemus *Ibi etiam nota verba prudentiæ plena* (*x*): Si ea, inquit, quibus Deus vehementer offenditur, inſequi, vel ulciſci differimus, ad iraſcendum utique divinitatis patientiam provocamus. Multa enim mala ad nos de quibuſdam in civitate Parno pervenerunt, quæ quoniam majorem correctionem expectant, nec temere credenda, nec deſidioſe quærenda ſunt.

Jubet etiam provideri de alimentis Agathoni (*y*), ab Epiſcopatu ob delicta dejecto. Item arguit Ravennatem Epiſcopum, quia per plateas pallio utebatur in lytaniis, cum non niſi in Miſſarum ſolemniis illo uti liceat, unde ait: Decorari pallio volumus, forſan moribus indecori, dum nihil in Epiſcopali cervice ſplendidius fulget, quam humilitas. Idem etiam docens Epiſcopum Mediolanenſem, quomodo ſe debeat habere in punitione vitiorum. Vitia, ait, maturis objurgationibus increpare, ut ipſa quoque ſacerdotalis indignatio, virtute dulcedinis ſit admiſta: quatenus & tunc a ſubjectis amari debeat, etiam

(*u*) Idem li. 2. Epi. 32. Epiſ. Raven. indic. 10.
(*x*) Idem Epi. 16.
(*y*) Idem li. 2. ind. 11. Ep. 53. Ep. Syracuſan.

etiam cum graviter timetur. Hoc enim facit ut in reverentia habeatur Paſtor: quia ſicut præceps furor uſitatusque deſpicitur, ita contra culpas diſcreta indignatio plerumque quo tarda fuerit, eo amplius ſit timenda.

Et ibi ad Epiſcopos (z): Oportet vos, divini reſpectu judicii, clauſis carnalibus oculis, nullius hominis faciem rectitudini juſtitiæ præponere. Confido enim in omnipotente Domino (*a*), quia, quod ad intentionem meam attinet, numquam ſino fieri, quod meam poſſit gravare animam. *Item* adhortans Diaconum Conſtantinopolitanum, ut ſe opponeret contra ſuum Epiſcopum, qui ſibi nomen univerſalis uſurpaverat. Numquam, ait, in hoc conſentias, in nullo trepides, quidquid agendum in hac cauſa eſt, cum ſumma auctoritate age.

Idem (*b*): Ego ex Domini largitate hoc habeo, quod cum quorumdam hominum ſuperbis actibus contradico, charitatis intimæ cuſtodiam numquam relinquo: ſed ſic ea quæ ſunt juſtitiæ foris exequor, ut ea quæ ſunt amoris minime poſtponam. Quia quidam Epiſcopus litteras Apoſtolicas miſſas a Gregorio, ac publice lectas, publice ſcindi fecit, Gregorius ſcribens Diacono ſuo, *dicit*. Qualiter hoc patiar ſcis: qui ante paratior ſum mori, quam beati Petri Apoſtoli Eccleſiam meis diebus degenerare: Mores autem meos bene cognitos habes, quia diu porto: ſed

(z) Epiſt. 16. l. 3. indi. 12. in prin.
(*a*) Epi. 39. li. 4. indi. 13.
(*b*) Idem Epi, Conſtant, Epiſ, 4. l, 6. indi. 25.

ſed ſi ſemel deliberavero non portare, contra omnia pericula lætus vado. *Et ad Maximum Epiſcopum* (*c*) prius criminoſum, poſt humiliatum, tria ibi dicit notatu digna. Primum, credita, ait, ſollicitudo nos vehementer angebat, ne quædam illicita, quæ de te audieramus negligenter omittere videremur. Ecce, hic ſollicitudo & zelus boni Paſtoris. Secundum, ſicut cum perſeverantibus in culpa oportet eſſe diſtrictos, ita cum reſipiſcentibus, oportet eſſe benignos. Tertium, ut tecum temperantius ageremus, exegit etiam petitio excellentiſſimi viri Galinici Exarchi, cujus voluntatem nec pertulimus, nec potuimus contriſtare.

Idem ad Regem Recharedum (*d*): Quando, ait, delicta punienda ſunt, curandum, ne ira ſubrepat, ne fiat citius omne quod licet. Non enim ira debet præire, ut domina; ſed poſt rationis tergum, velut ancilla, famulari, ut ad faciem juſſa veniat: nam ſi ſemel mentem poſſederit, juſtum deputat, etiam quod crudeliter facit. Ideo Jacobi dicitur: Ira viri juſtitiam Dei non operatur. Sic tamen ſuperata ira, debet in tranquilitate judicium exerceri, ut tamen in ipſa tranquillitate ſeveritatis cenſuram non deſeras.

Hoc frequens in Epiſtolis Greg. Quando nuntiabatur ei crimen, quod in aliqua Diœceſi accidiſſet, ſine denuntiatione punitionis, mox incre-

(*c*) Epiſt. 81. li. 7. ind. 2.
(*d*) Gre. Regi Viſigotorum. Epiſt. 126. prope ſin. lib. 7. ind. 2. To. 2. Idem Epi. 129.

increpatoriam Epiſtolam mittebat ad Epiſcopum, ob tarditatem punitionis: ſæpe repetens hanc ſententiam, prius ad me punitionis, quam delicti rumor perferri debuit. Dicit tamen (*e*), quod illa Epiſcoporum in puniendis delictis ſollicitudo eſt utilis, & cautela laudabilis, quando totum agit ratio, & furor nihil ſibi vendicat; reſtringenda ergo, ait, ſub ratione poteſtas eſt. Et quando audito crimine concitatur mens, nihil agendum, prius quam concitata mens ad tranquillitatem redeat. Nam commotionis tempore, juſtum putat ira omne, quod fecerit.

Et ibidem (*f*): In magnis, ait, criminibus ſeveritatem exigentibus, agendum, ut culpam ultio corrigat, & correctis, poſt gratia non negetur. Quando autem exceſſus non eſt magnus, ſæpe ignoſcendum, & relinquendum illi unde verecundiam habeat: nam quandoque plus vitium habet diſcreta in correctione remiſſio, quam in exequenda ultione diſtrictio: quia illa facit plerumque fideliorem ac ſubjectum, hæc vero obſtinatum & æmulum. Quoties ergo, ait (*g*), ira animum invadit, mentem edoma, vince teipſum, differ tempus furoris; & cum tranquilla mens fuerit, quod placet vindica. Ira numquam eſt ſequenda (*h*), quia numquam debet

(*e*) Greg. Duci. Campaniæ. Epi. 12. in prin. lib. 83. indic. 3.
(*f*) Greg. Clementinæ Patriciæ. Epiſt. 16. ubi ſup.
(*g*) Idem ad Leontium Exconſu.
(*h*) Idem Epiſt. 51. a medio ubi ſupra.

bet præire: alioquin inter malignos ſpiritus revocamur ad veteris hominis ſimilitudinem, juxta illud: Turbatus eſt a furore oculus meus (*i*): Inveteravi inter omnes inimicos meos. Eſt tamen ira aliquando oſtendenda, non tamen exhibenda: aliquando etiam exhibenda, quando videlicet placata mente iraſcimur in executione juſtitiæ. *Idem* (*k*), in correctione hic eſt ordo ſervandus, ut perſonas diligas, & vitia perſequaris: ne forte aliter agens, tranſeat in crudelitatem correctio, & perdas, quos emendare deſideras. Sic enim vulnus debes abſcindere (*l*), ut non poſſis ulcerare quod, ſanum eſt, ne ſi plus quam res exigit, ferrum impreſſeris, noceas, cui prodeſſe feſtinas. Ipſa ergo tua dulcedo ſit cauta, non remiſſa, & correctio ipſa diligens ſit, non ſevera; ſed ſic alterum condiatur ex altero, ut & boni habeant amando, quod paveant, & pravi metuendo, quod diligant. Si diligenter legeris Epiſtolas Gregorii, miraberis ejus indefeſſam vigilantiam in correctione vitiorum. Quotiescumque nuntiabatur (*m*) ei crimen alicujus perſonæ a fide dignis, mox ſatagebat, vel ſcriptis monere delinquentem, vel, ſi vitium grave erat & dubium, injungebat alicui examen, vel citabat coram ſe perſonam: ſi vero evidens erat, puniri curabat. Denique nihil omittebat de his, quæ prudens juſtitia exigebat. *Et Bernardus inquit*

ad

(*i*) Pſalm. 30.
(*k*) Abbati Lirinenſi, Epiſt. 8. in medio lib. 9. indic. 4.
(*l*) Micheas. 30. (*m*) Eccleſ. 7.

ad Eugen. Moveatur indignatio tua contra oppressores: moveatur miseratio erga oppressos.

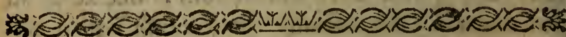
Tito dicit Paulus (*n*): Hæc loquere & exhortare, & argue cum omni imperio. *Et Timotheo dicit* (*o*): Increpa cum omni patientia: quia, inquit Gregorius, Timotheus ferventioris & acrioris spiritus erat, ideo egebat temperamento & freno: Titus autem, quia mansuetioris, ideo calcari egebat & stimulo. Exhortatur idem Reginam Angliæ (*p*), ut ei opem ferat ad punitionem pravorum Sacerdotum, qui in regno suo degebant, quoniam eos, id est Episcopos, quorum est hæc insequi, nec sollicitudo eos movet ad inquirendum, nec zelus ad puniendum. Et testatur quod causa ruinæ populi, sunt Sacerdotes mali: quia tunc populus, nec habet mediatores, ac intercessores dignos ante Deum, neque exempla vitæ: & concludit, quod qui emendare potest, & negligit, participem procul dubio se fecit delicti, quod non emendavit. Vigeat ergo zelus rectitudinis in ultionem vitiorum. Vide, quæso, quod habetur distin. 83. de hac materia: sunt enim verba, quæ maximum timorem ingerunt Episcopis, in peccatorum correctione negligentibus.

Ex Bernardo habes, quo perveniat homo uni vitio assuetus: obducitur enim ei callus, ita ut jam non sentiat vulnus quod ante sentiebat: quia stupidum & insensibile factum est: quod enim ante judicabat amarum, nunc jam dulce putat; quod

(*n*) Tit. 2. (*o*) 1. Tim. 4.
(*p*) Isai. 67.

quod ante importabile, nunc jam leve, imo delectabile fit. Cor sic induratum, jam ipsum non scinditur compunctione; non movetur precibus, minis non cedit; flagellis induratur: Deum non timet, hominem non veretur, novissima non memoratur, nec curat, &c. Quis, quæso, interius sanare poterit inveteratum concubinarium?

Pii cordis est, ait Bernardus, cedere importunitati, quæ ad id quod oportet, adduci non patitur. Ama & frequenta secretas admonitiones & correctiones paternas: sæpe enim hæ bene natis ingeniis efficaciores & utiliores sunt, quam publicæ aut judiciales punitiones.

CAPUT X.

Contra pusillanimitatem, & scrupulos conscientiæ, unamque tristitiam sæpe infestantem nonnullos pios Pastores.

LONGE oportet abesse cor Episcopi a pœna illa quam Judæis Dominus comminatus est (*a*): Dabit tibi Dominus cor pavidum, & animam mœrore consumptam: sed potius ad eum pertinet verbum illud Moysi ad Josue ducem constitutum (*b*): Confortare & esto robustus, tu enim introduces populum istum in terram promissam, &c. Verum quidem est, ut Chrys. dicit (*c*), quod fluctus animum Episcopi concutientes, crebriores

(*a*) Deuter. 28. (*b*) Deut. 31.
(*c*) Chrys. l. 3. de Sacerd.

res infeſtioresque eſſe ſolent ventis mare conturbantibus, attamen tunc vel maxime fiducia ac fortitudine opus eſt. Legi, ait Bernardus ad Eugenium Papam, apud quemdam ſapientem: Non eſt vir fortis, cui non creſcit animus in ipſa rerum difficultate: ego autem dico, quod fideli homini magis eſt inter flagella fidendum, & quamvis non ſuccedant ad votum, quæ ſecundum Deum conamur, Deo flagellante nos, numquid ideo non debet homo facere, quod tenetur, quia Deus facit, quod vult? Igitur etſi videamus multa mala, non eſt deponendus animus, ſed ſemper ſperanda ſunt meliora: numquam enim magna bona mortalibus provenerunt, quæ non præceſſerint magna mala. Itaque etiam in ipſo malorum & calamitatum diluvio, in latitudine cordis & fiducia ambulandum eſt, alioqui ubi libertas filiorum Dei? Ubi ſpiritus ille, de quo Apoſtolus ait (*d*): Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, &c. Animus igitur qui ſolum Deum præ oculis habet & facit quod in ſe eſt, cur agitabitur ſcrupulis? Cur triſtitiis eviſcerabitur? Cur ſpiritu puſillanimitatis conſtringetur? In Pſalm. (*e*) ubi nos habemus, jacta ſuper Dominum curam tuam, juxta Hebræum habetur: projice onus tuum in Dominum, id eſt, fidenti animo onera curarum ac triſtitiarum tuarum, in Domino projice. Quod ſi ante paſtorales curas & moleſtias fruebaris otio contemplationis, memento verbi Auguſt. ſic dicentis:

(*d*) Rom. 8. (*e*) Pſalm. 54.

tis: Nec otia vestra necessitatibus Ecclesiæ præponatis: cui si parturienti nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini, non inveniretis. Manebas forte in monte, levatis manibus orans cum Moyse: jussit Dominus ut discendas in campum, cum Josue pugnaturus cum Amalecitis, non deponas animum, quia nec in monte absque timore vivendum est, neque in medio Amalecitarum diffidendum: quia Loth inter Sodomitas fuit sanctus, & in monte solus agens, fuit incestuosus: de hoc Greg. in Pastor. pulchre loquitur in hunc modum (*f*): Qui habet dona Dei, ut possit esse Pastor, si vocatur, suspicere renuit, plerumque ipsa dona sibi auferuntur: quia non pro se tantum, sed etiam pro aliis acceperat: unde Dominus dicens (*g*): Si diligis me, pasce oves meas, clare docuit, quod si testimonium dilectionis suæ est suscipere onus pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum convincitur non amare: quod si ideo curam pastoralem refugiunt quia quietem contemplationis diligunt, sciant quod de tantis animabus rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse potuerunt: & juxta legem, merito Ecclesia in illum expuet, quia noluit suscitare semen fratris sui Christi, defuncti sine liberis: quia paucos in vita Dominus convertit; dicitur autem expuere in faciem ejus quia exprobat quietem ejus: & confusus & discalciatus manet uno pede. Qui enim sui & proximi curam gerit, utrumque pedem calciatum

(*f*) Greg. 1. part. ca. 5. (*g*) 10. 21.

tum gerit in præparationem Evangelii pacis: qui autem sui dumtaxat, unum pedem discalciatum habet.

Gregor. ad quemdam Presbyterum inquit (*h*): Miror te contristatum detractionibus hominum, quasi non legeris, si de mundo fuissetis, mundus, quod suum erat diligeret: igitur inter verba laudantium, sive vituperantium (*i*), ad mentem semper recurrendum est: & si in ea non inveniatur malum quod de nobis dicitur, magna debet generari lætitia, &c. vocare tamen debemus detractores nostros, & tranquille monendi sunt, eisque omnibus modis satisfaciendum, ne scandalisentur. Si autem satisfactionem recipere nuluerint, ex illo verbo consolatio sumenda est: sinite illos, cæci sunt, &c. Magna fiducia ait Gregorius (*k*), est plenæ mercedis in cælo, quando quis hic pro bono opere deridetur aut despicitur: si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus? Et Apostolus (*l*), ut seductores, & veraces, &c.

Ait etiam Gregorius (*m*) ad Patricium, Quoties stultos homines tibi derogare cognoveris, cave, ne vel minima tristitia tangaris: si autem sine peccato tuo potes, data ratione, eorum compescere murmur, ad hoc teneris, ut ad sanitatem reducantur, vocando eos secreto, & eis rationem reddendo. Adducit autem ad hoc sollici-

(*h*) Idem ad Pallad de monte Syna.
(*i*) Epist. 45. lib. 8. in 3. Io. 15.
(*k*) Matth. 15. (*l*) 2. Cor. 6.
(*m*) Idem.

M 4

licitudinem Petri, in tollendo ſcandala Judæorum in Baptismo Cornelii. *Idem* (*n*): Ego in tanto gemitu & occupationibus vivo, ut ad dies, quos ago, me perveniſſ pœniteat: ſola mihi conſolatio eſt, mortis expectatio. Unde pro me orate, ut de hoc carcere cito egrediar, ne tantis laboribus diutius torquear.

Bern. ad Renaldum Abbatem inquit (*o*): Onus animarum eſt infirmarum, nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus ſunt. Igitur ægros moribus exhortando, increpando agis opus tuum, & portando ſanas, quos ſanando portas. Si quis vero ita ſanus eſt, ut magis juvet te, quam juvetur a te, hujus te parem, non patrem cognoſcas: tamen in ſanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minuis, in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis gravaris.

Non ſis puſillanimis, permittens te ſeduci & trahi ab inſipientibus, ſed eorum prava ſtudia, vel minus bona conſilia: quales erant illi, quibus Apoſtolus per ironiam & ſugillationem dicit (*p*): Libenter enim ſuffertis inſipientes, cum ſitis ipſi ſapientes: ſuſtinetis enim, ſi quis vos in ſervitutem redigit, &c. Nulla ergo te verba, nulla mundi auctoritas revocet ab Apoſtolicis, & rectis conſiliis & inſtitutis. Propter hoc enim ſcriptum eſt (*q*): Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne humiliatus in ſtultitiam ſeducaris.

Patres

(*n*) Act. 10. & 11. Idem Epiſt. 24. lib. 11.
(*o*) Idem Epiſt. 73. (*p*) 2. Cor. 11.
(*q*) Eccleſ. 13.

Patres Eremi valde commendabant discipulis suis, ut numquam demisso & inerti, sed vigilanti & attento ac sollicito animo, semper incederent. Hoc enim modo, velut parati & in procinctu quodam erant ad omne bonum: paratus enim animus ad negotia, plus quam dimidium est negotii. Scrupulis semper angi, & de peccato irrationabiliter morderi, interdum oritur ex nimio amore sui, quo homo diligit se: ex quo oritur, ut plus æquo timeat periculum suæ salutis. Satagit etiam Satanas, ut quando non potest auferre a corde hominis timorem Dei, saltem faciat illum timere vana, & falsa pericula, ut non perfruatur pace conscientiæ. Scrupulosi sunt valde contumeliosi divinæ bonitati, nec de illa recte sentiunt, quasi Déus judex quidam esset iniquus, qui occasiones quæreret ad homines illaqueandos: cum tamen ipse plus quam nos desideret salutem nostram. Quod autem a nobis potissimum requiritur, est firmissimum propositum ac decretum quidvis potius subeundi, quam illum offendendi. Quisquis vero tale propositum fixum in animo habet, non est, cur debeat variis scrupulis angi.

Supremum remedium scrupulorum est, humiliter submittere se aliorum iudicio: hoc enim remedium a Deo datum est, ut qui sua se prudentia curare non potest, aliena juvetur & quamvis contingat falli & errare aliquando eum, qui consilium det, non fallitur tamen is qui, accipit, quando ex mandato domini sequitur consilium ejus. Omnis amaritudo animi, undecumque

veniat, efficaciter eſt repellenda: quia ſuavitas devotionis, quæ omnem ſuperat dulcedinem, non poteſt eſſe ſimul cum quavis amaritudine. Ideo vigilanter incedendum eſt, neque ullus aditus ſæculari triſtitiæ, aut immoderatæ ſollicitudini aperiendus: ſed eam omnem protinus in Dominum projicere debemus, atque fiducia ſecuri in pace & tranquillitate cor noſtrum perpetuo retineamus. *Bern. ſcribens ad Eugen. Papam* (*r*), ſuadet, ut non detineat in regimine paſtorali quemdam, qui omnino invitus acceptavit, & invitus exequebatur, allegans B. Ambroſium dicentem, quod nemo invitus benefacit, etiamſi bonum ſit, duod facit, quia nihil prodeſt ſpiritus timoris, ubi non eſt ſpiritus charitatis, &c. Et ad ipſum qui obſtinate renitebatur curæ abbatiali (*s*), fratrem ſcilicet Rualenum ſcribit epiſtolam, ubi hortatur eum, quod confortetur in Domino, & nolit iam contra ſtimulum calcitrare.. Induere, ait, fortitudine, confidens & ſciens quia gaudium Domini fortitudo tua: induere igitur lætitia ſalutari. Et libro de interiori domo dicit (*t*), quod triſtitia omnis boni impedimentum ſit. Vis ſcire unde oriatur diffidentia ſalutis; lege Auguſtin. in præfatione Pſalmi (*u*), Beati quorum, ubi hæc habet: Mala conſcientia tota eſt in deſperatione; bona conſcientia tota eſt in ſpe: retrahit enim mala conſcientia a ſpe., & ſubdit; qui igitur vult habere bonam ſpem, habeat bonam conſcientiam: ad haben-

(*r*) Epiſt. 258. (*s*) Bern. Epiſt. 206. to. 2.
(*t*) Cap. 15. (*u*) Pſalm. 31 Auguſt.

habendum autem bonam conſcientiam, credat, & operetur. Quid horres, inquit Auguſtinus, labores (*x*)? An neſcis quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus: ardet palea, purgatur aurum, palea vertitur in cineres, aurum purgatur a ſordibus; quod vult ergo, inquit, artifex facio, ubi me ponit, tolero: jubeor tolerare, novit ille purgare, ardeat & fulgeat palea ad incendendum me, & quaſi conſumendum: ſed tamen illa tandem vertetur in cinerem, & ego ſordibus carebo. Subjecta ergo eſto Deo anima mea, quia ab ipſo patientia mea.

Bernardus cuidam Abbati (*y*), qui proponebat dimittere Abbatiam, ut ſibi quietius vacaret, omnino hoc interdicit, tum quia charitas non quærit, quæ ſua ſunt, tum quia ſequeretur ſcandalum & turbatio pacis. Libenter, ait, carebo quantolibet etiam ſpirituali quæſtu, qui non poſſit acquiri niſi cum ſcandalo, ubi enim ſcandalum, ibi proculdubio charitatis eſt detrimentum. Ubi autem eſt diminutio charitatis, non poteſt ſperari ſpiritualis exercitii profectus. Item qui propriam quietem communi utilitati præfert, non poteſt dicere, mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum, & ubi erit illud (*z*): Nemo ſibi vivit, & nemo ſibi moritur? *Et illud* (*a*): Non quærens, quod mihi utile eſt, ſed quod

(*x*) Auguſt. Pſalm. 61.
(*y*) Bern. Epiſt. 82. Joan. 5. Carnot.
(*z*) Philipp. 1.
(*a*) Rom. 14. 1. Cor. 10. 2. Cor. 5.

quod multis, ut ſalvi fiant: *&*: Ut qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt? *Et illud*: Alligatus es uxori, noli quærere ſolutionem, &c. Deniq; ait (*b*): Illud deſiderium propriæ quietis ſpiritualis eſſe immiſſum a diabolo, qui eam rationem excogitaverit turbandæ unitatis & pacis, atque is ſuggerit, ut dimittat certum bonum, quod tenet, ſpe futuri & incerti boni.

Et alium Abbatem in eodem caſu ſic monet (*c*): Tene, quod tenes, mane, in quo es, & ſtude prodeſſe, quibus præes; nec præeſſe refuge, dum prodeſſe potes: quia væ quidem tibi ſi præes, & non prodes; ſed væ gravius, ſi quia præeſſe metuis, prodeſſe refugis. *Et ad quemdam, qui contra conſilium ejus conatus fuerat a ſe rejicere ſarcinam curæ paſtoralis, dicit* (*d*): Attende ſi licuit Chriſtiano injunctam ſibi dimittere obedientiam ante mortem, cum Chriſtus factus fuerit obediens usque ad mortem. Si dicis quod impetraſti licentiam ab Epiſcopo cedendi, dico quod cum fuerit importunitate extorta, non fuit licentia, ſed violentia; quod enim tum importunitate victus Epiſcopus, invitus fecit, non fuit abſolvere, ſed abrumpere. Gaudes, quia exoneratus es, & ego vereor, quod Deus ſit in te exhonoratus; cujus proculdubio ordinationi reſiſtis, dum promotus ab illo, tu te dejicis. Oportebat etiam patien-

tem

(*b*) 1. Cor. 7.
(*c*) Bern. Epiſt. 86. ad Ab. S. Theodoric.
(*d*) Bern. Epiſt. 87. ad Oggetium Canonic.

ter portare onus impositum, animo non frangi, pusillanimitate non vinci; & semel susceptum deponere non licebat. Si allegas difficultatem vel impossibilitatem (*e*), omnia possibilia sunt credenti. Hoc verum est, quod ideo deposuisti, quia magis tibi placuit quies tua, quam utilitas aliena; nec mirum, placet fateor & mihi quod hæc quies placeat tibi, si tamen non nimis: Quodcumque autem bonum ita placet, ut si recte fieri non possit, placeat tamen fieri eo modo quo fas non est, nimis est: ac per hoc jam quia bene non fit, non est bonum. Igitur oportuit, te vel non suscepisse gregem dominicum servandum, aut susceptum nequaquam relinquere: nolo ergo te in desperationem mittere, quia jam fecisti: sed nolo quod reputes hoc parvam culpam, sed ob illam semper timeas, semper pœniteas. Neque putes me indignari, quia non acquievisti consilio meo: cum potius quando mea sententia eligitur, gravi onere premi me sentio, rei finem pavidus expectans.

Cui justius vivam (*f*), quam ei, qui si non moreretur, ego non viverem? Serviamus ergo illi charitate, quæ timorem expellit, labores non sentit, meritum non intuetur, præmium non requirit, & tamen plus omnibus urget: nullus terror sic sollicitat, nulla præmia sic invitant, nulla justitia sic exigit.

Non consterneris animo, quia quietem non habes; ut enim dicit (*g*) Prosper. Qui pro mul-

(*e*) Mat. 9. (*f*) Bernard.
(*g*) 2. de vita comtemp. Cap. 16.

multis occupatur, ut alii proficiant ac Deo vacent, profectus illorum ejus fructus est; & qui sollicitudines omnium portat, in ipsis proficientibus proficit, & gloria illorum gloria ejus est.

Charitas, ait idem (*h*), omnium profectus suos reputat, ac de alienis peccatis, tamquam de propriis, misericorditer luget.

Basilius (*i*): Sicut ossa robore suo carnis mollitiem sustentant, sic in Ecclesia sunt quidam qui ob virtutem ac fortitudinem suam, debilium infirmitates ferre possunt; Hieronymus dicit (*k*), quod ille est perfectus; qui in eremo, squallorem solitudinis, & in cænobio, infirmitates fratrum æquali magnanimitate sustentat.

Basilius suam in vita & onere pastorali fortitudinem declarans, sic de se dicit (*l*): Hæc vita corpus meum conterit, & animam conturbat, quod impares huic ponderi virtute reperiamur: corpore namque toto jam fere nullus sum; ad eam namque debilitatem deduxit me cura: attamen, auctore Deo, durabimus, ac donec spiritus hos reget artus, hanc Christo diligentiam debebimus, ut de his quæ ad Dei Ecclesiæ ædificationem facere cognoscimus, nihil relinquamus. Et idem in Mexameron fatetur (*m*) se neque in adversa valetudine remisisse docendi seu prædicandi studium.

Bea-

(*h*) Prosp. 1. 105. 3. (*i*) Basil. Psalm. 38.
(*k*) Hyeron. Lib. 2. in Thre.
(*l*) Basilius.
(*m*) Basil. Hom. 7.

Beatus Thomas ſic dicit (*n*): Quandiu Epiſcop. poteſt eſſe utilis proximorum ſaluti, retrocederet, ſi ad ſtatum religionis tranſiret, ut ſolum ſuæ ſaluti inſiſteret, &c. Si tamen, inquit, ob ſenectutem, vel infirmitatem, vel alia impedimenta, impeditur procurare ſubditorum ſalutem, poteſt auctoritate Papæ deſerere curam paſtoralem, quia ſolus Papa poteſt diſpenſare in voto perpetuo, quo quis ſe aſtrinxit ad curam ſubditorum, dum Epiſcopatum ſuſcipit.

Auguſtinus contra litteras Petiliani, ſic dicit (*o*): Unguentum ſpiritualium gratiarum deſcendit a capite Chriſto, & ungit barbam, per quam intelliguntur viri fortes in Eccleſia, id eſt, veri Paſtores; deinde ad reliquum populum.

De magnanimitate (*p*), ac fortitudine animi quam debet habere Epiſcopus, cum vexatur importunitatibus pauperum ac viduarum, loquitur Chryſo. Paupertas, inquit, eſt malum inſatiabile, querimonia ſemper, & ingratitudine plenum: ideo abſit ut Epiſcopus turbetur, quando viduæ pauperes intempeſtive obtundunt, aut immerito expoſtulant. Illorum enim infelicitas, miſericordiam potius, quam contumeliam meretur, & extremæ crudelitatis eſt addere dolorem dolori. Abſit, ut is excandeſcat ira propter pauperum efflagitationes, aut aſſiduum illorum occurſum. Et de hoc habes in Eccl. (*q*) ut idem citat. Quod ſi non conſolaris verbo, ſed potius tua deſtomacha-

(*n*) S. Th. 2, 2. q. 185. art. 4. ad primum in Cor. ar. (*o*) Aug. 2. cap. 104.
(*p*) Chryſ. l. 3. de Sacer. (*q*) Eccl. 4.

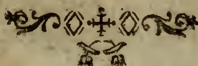
machatione anxietatem auges, quamvis dones aliquid, non sentit subsidium. Quod si vultu ac verbo consolaris, donum conduplicas: Ideo dicitur (*r*): Melius verbum, quam datum. Ibidem etiam differit de ægrotis curandis, de hospitibus recipiendis, de virginibus Christi & curandis, & custodiendis. Episcopus pusilli & exigui animi, seque nimium amans, ingruente adversitate statim cogitare incipit, quomodo impositum sibi onus excutiat, ut quiescat. Non sic Athanasius, non sic Chrysostomus: imo insurgentibus contra ipsos principibus, &c. Tunc acrius pro Ecclesia certabant, & seipsos pro ea murum opponebant: quia videbant hoc expedire ad gloriam Christi, & ovium salutem.

Chrysost. super illud (*s*): Nemo adolescentiam tuam contemnat, dicit, quod Episcopus in his, quæ ad se pertinent, constanter ferat contemni, maledici, & lacerari: nam si in his velit se ulcisci, omnino taxabitur. In his autem quæ pertinent ad salutem aliorum, omnino non ferat contemptum, sed imperio & auctoritate sua utatur: summa cura providens, ne quid noxium immineat gregi: aliter enim facere, non mansuetudo, sed stultitia est. Quid pusillanimitas, ait? Si hoc aut illud fecero, multis displicebo. Quid ergo vis? An speras quod apostolica instituta, & evangelica consilia, carni placitura sint? Obtura ergo aures vocibus carnalium, ut Christum audias.

Duplex

(*r*) Eccl. 18. (*s*) Chrys. l. 13. 1. ad Tit.

Duplex martyrium occurrit in paſtorali officio: alterum quidem mere pœnale, quod præcipue verſatur, ſive in laboribus externis, ſive in internis amaritudinibus, anguſtiis, excerbationibus, ariditatibus, &c. Alterum vero oritur ex ſcrupulis, & perplexitatibus, quæ circa agenda, vel non agenda occurrunt. Hoc autem non eſt mere pœnale, quoniam habet annexum periculum culpæ, & hoc eſt longe terribilius & intolerabilius. Verbi gratia: ſit ne puniendum, an ferendum tale crimen, an permittendum, quod ille non reſideat, quod non habeat plura beneficia, & multa his ſimilia. In quibus caſibus ad anchoram orationis confugiendum eſt. Ora igitur, dicens: Domine tu omnia noſti, tu ſcis, quod nulla ratione volo diſplicere tibi, quin potius occidi magis quam te offendere paratus ſum: illumina ergo oculos meos, & doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Erit autem maximum in his anxietatibus & ſcrupulis ſolatium, ſi animus bene ſibi conſcius, animadverterit has omnes anxietates non ex aliquo peccato proprio, aut inordinata aliqua affectione ad terrena, ſed ex ſola cura, & ſollicitudine curæ paſtoralis oriri. In hoc enim caſu, cum homo id præſtat, quod præſtare poteſt, non habet cur animus laceretur, aut diſcrucietur.

CAPUT XI.

Prudentia ac circumſpetio Paſtoris in verbis & factis.

DISTINCT. 23. Cap. *Qui Epiſcopus*, ex Concilio Carthaginen. 4. cui interfuit Auguſt. ſic legitur: Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur, ſi ſit prudens, ſi docilis, ſi moribus temperatus, ſi pervigil, ſi ſemper ſuis negotiis cavens. Nam propter ſtolidam, aut ſtultam ſimplicitatem, repellitur aliquis ab Epiſcopatu, ut habetur 39. Diſt. ubi dicitur (*a*): Petrus Diaconus, quem a vobis electum aſſeritis, omnino, ut dicitur, ſimplex eſt, & noſtis quoniam hoc tempore talis in regiminis arce debet conſtitui, qui non ſolum de ſalute animarum, ſed etiam de extrinſeca utilitate & cautela, ſciat eſſe ſollicitus: ſit humilis & affabilis, & in ſenſibus Scripturarum cautus & acutus. Inter omnia vitia prudentiæ contraria, quod primo loco cavendum eſt, eſt facilitas credulitatis, ut expreſe habes a divo Bernardo, qui ſic ad Eugenium ait (*b*): Eſt, o Eugeni, unum vitium, cujus ſi te ſentis immunem, inter omnes, quos novi ex his, qui cathedras aſcenderunt, ſedebis, me judice, ſolitarius: hoc eſt facilitas credulitatis, cujus callidiſſimæ vulpeculæ, magnorum nemi-

(*a*) Diſt. 39. c. Petrus.
(*b*) Bern. 2. de conſ. c. 13.

neminem comperi ſatis caviſſe verſutias: ex qua in ipſismet pro nihilo multæ naſcuntur iræ. Inde innocentum frequens addictio: inde præjudicia in abſentes, &c. Joannes in extravagante Divinis, ita ait: Nos mala contra aliquem dicta nolumus prius credere, quam probare.

Manum tuam, *ait Bernard. cuidam Epiſcopo*, miſiſti ad fortia, fortitudine opus eſt: ſpeculator factus es, prudentia opus eſt. Hæc eſt abbatiſſa virtutum, nulla earum aliquid bene agit, niſi ea dirigente. Memento verborum Job (*c*): Cauſam, quam ignorabam, diligentiſſime inveſtigabam. Attende a falſis Prophetis, id eſt, conſultoribus, quorum conſilia Deo non ſunt odorifera: caute audienda ſunt eorum hominum conſilia, in quibus non conſtat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxii ſunt.

Præcipitur nobis, quod in converſatione ſimus ſimplices, ſuaves, dulces, ſicut columbæ: prudentes tamen ſicut ſerpentes, id eſt, ſervantes caput, id eſt, charitatem: hoc eſt, nihil omnino illicitum facientes ob cujusquam auctoritatem, reſpectum, preces, amorem, timorem, &c. vigilantiſſimis oculis perſpiciendo, an in eo quod petitur, latet aliquid veneni, ut conſtanter quidem, & tamen ſuaviter negetur. Item, oportet oculis linceis videre diaboli facundiam. Nihil eſt, quod non aliquas apparentes rationes habeat, & quod non poſſit verbis honeſtari, præſertim hominum eloquentium. Cujusmodi ſunt ea, quibus multi probare contendunt, magnificum

(c) Cap. 29.

cum apparatum atque ſplendorem decere domus Epiſcoporum: quibus tamen nullo modo adverſus Patrum, & Conciliorum decreta. & exempla concedendum eſt, juxta illud (*d*): Ne transgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt Patres tui. *Eccl.* 32. Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis. *Et ibidem etiam.* Ante omnem actum, conſilium præcedat te. Sed cujus (*e*): Hoc *etiam dicitur ibidem.* Anima, inquit, viri ſancti, annuntiat vera, plusquam ſeptem ſpeculatores ſedentes in excelſo ad ſpeculandum.

Qui præcipitanter, & absque prævio conſilio res agunt, plerumque pœnitet eos factorum. Ideo ſcriptum eſt, fili, ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis. Et (*f*): palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos. Prælatis cavenda ſunt duo extrema, ſcilicet pertinacia, & inconſtantia. Pertinacia ex ſuperbia naſcitur, quia homo meliorem ſe cæteris æſtimans, ſententiam ſuam aliorum ſententiis anteponit, quibus dicit Apoſtolus (*g*): Nolite eſſe prudentes apud vosmetipſos. Inconſtantia autem ex levitate naſcitur: ideo dicitur (*h*): Cor ſtultorum diſſimile erit, quia dum mutabilitate ſe varium exhibet, numquam idem, quod fuerat, manet. Quomodo Gregorius cedebat conſilio multorum, colligere poteris ex Epiſt. 33. Scribens enim cuidam, qui a mo-

(*d*) Prov. 22. Eccleſ. 32. (*e*) Cap. 37.
(*f*) Eccl. 32. Prov. 4. (*g*) Rom. 12.
(*h*) Prov. 15. l. 1. Epiſt. 33. Venantio cancellario Italiæ indic. 9.

a monachatu apoſtataverat, ſic ait: Si pro zeli mei ardore forte in hac cauſa ſuſpectus ſum, cunctam ſimul Eccleſiam in conſilio hujus diſceptationis adhibeo, & quidquid omnibus fieri ſalubriter placet, ego in nullo contradico, ſed quod in commune decernitur, lætus impleo, & ſubſcribo. Animadverte quam humiliter & ſuaviter Gregorius reſpondet (i): Conſtantiæ auguſtæ, quæ petebat ab eo, quod ipſe dare debite non poterat, Reliquias ſcilicet corporis divi Pauli. Dum deſiderarem, ait, illa mihi a veſtra ſerenitate impertiri, in quibus facillimam obedientiam exhibens, veſtram erga me amplius potuiſſem provocare gratiam, major me mœſtitia tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec poſſum, nec audeo. Et miranda quædam ibi, ad ſui excuſationem commemorat, nihilominus tamen promittit, ex catenis ejus Apoſtoli particulas quaſdam lima ſubtractas, ſe ad eam miſſurum. *Et in alia Epiſtol.* cuidam ſcribit ſe graviter contriſtatum, quod is petiviſſet ab eo quædam, in quibus voluntatem ejus non poterat facere, quia ratio obſiſtebat. Itaque cum magna dulcedine ratione reddita, negabat, quod petebatur, quando fas non erat concedere; & contra Joan. Epiſcopum Conſtant. qui ſibi nomen univerſalis Epiſcopi uſurpaverat (k): Prius, ait, modeſta admonitione pulſandus eſt animus ejus, qui ſi nequaquam a ſuæ ela-

(i) Idem, Epiſt. 30. lib. 3. indic. 12. tom. 1.
(k) Mauritio Aug. Epiſt. 22. lib. 4. indic. 13. tom. 2.

elationis rigore voluerit inclinari, tunc quid fieri debeat, cum omnipotentis Dei solatio subtilius pertractabitur. Non enim pacem veraciter tenemus, nisi cum superborum culpas cum charitate simul & justitia prosequimur, diligenter homines & vitia persequentes. Vulnera nempe, ait, quæ resecanda sunt, prius levi manu palpanda sunt. Et ad Castorium, cui caussam quamdam examinandam commiserat: Vide, ait, ne negligenter agas, ne fidem ad devotionem tuam quisque corrumpat. Omnia age blande & dulciter, ut actio tua districta sit, & lingua mitis. Non sis contentus duas aut tres personas requirere; require graviores, quotquot inveneris.

Semper in corde geras illud Bernardi, quod is protulit in fine vitæ: Semper minus meo sensui, quam alterius credidi; scandalum nemini facere volui, & si incidit, sedavi, ut potui.

Et Gregor. inquit (*l*): Ego Jesum invoco testem in animam meam, nulli hominum a summo usque ad ultimum, occasionem scandali me dare velle. *Et contra quemdam Episcopum senem ita scrbit*: Quamvis scriptum sit (*m*): Seniorem ne increpaveris, hoc tamen intelligitur quando culpa senis non trahit ad interitum juniores (*n*); nam senex exemplo pervertens juvenes, districta increpatione feriendus est (*o*); nam

(*l*) Greg. Ciriaco. Epist. Constant. & Epist. 28. lib. 6. ind. 15. Greg. lib. 7.
(*m*) Epist. 1. in prin. indic. 2. Epist. Caralitano.
(*n*) 1. Tim. 5. Isai. 42. Epist. 91.
(*o*) Epist. 58. l. 8. indic. 3.

nam ſcriptum eſt: Laqueus juvenum omnes vos, &c,

Idem etiam dicit (p): Non fiat Abbas, qui ſibi ſapiens eſſe videtur, nec eſt in ſenſu humilis.

Idem (q): Sacerdotali proculdubio convenit gravitati, ut emergentes cauſas & querelas Eccleſiæ ſuæ, ſine mora definiat; aut, ſi fieri poteſt, pacifica ordinatione; aut certe judicio interveniente. *Idem.* Mentibus duris, ſimul omnia vitia abſcindere, impoſſibile eſt, quia is, qui gradum ſummum aſcendere nititur, gradibus, vel paſſibus, non ſaltibus elevatur Unde Auguſtinus Epiſcopo Anglorum præcipit ibi, ne permittat Anglis recenter ad fidem converſis, immolare animalia idolis, ut ſolebant; ſed permittat tamen, ut occidant ea in feſtis Martyrum, ut ex eis celebrent convivia prope Eccleſiam in Tabernaculis ex ramis contextis, &c.

Et in alia Epiſtol. (r) increpat valde quemdam Epiſcopum, quia non exhibebat ſtudium dilectionis Monaſteriis, & oppreſſis pauperibus, nec opem ferebat ſupplicantibus in juſtis petitionibus, nec volebat audire conſilia prudentum, nec ſervabat gravitatem Epiſcopo dignam, utpote qui quotidie pergeret ad mare, uno, aut duobus clericis comitatus: quo fiebat, ut apud ſuos eſſet in fabula, & apud extraneos ſic vilis ac deſpicabilis, ut nihil habere auctoritatis aut gravi-

(p) Bonif. Epiſt.
(q) Epiſt. 81. Epiſt. 71. lib. 9.
(r) Idem Epiſt. 29. lib. 10.

gravitatis judicaretur. *Item ad alium Episcopum*, qui commotus ira, excommunicaverat quemdam Abbatem (*s*): Frequenter, ait, admonuisse vos recolo, ut in proferenda sententia, esse præcipites nullatenus deberetis. Præsertim cum ille esset in ægritudine constitutus: quem enim divina disciplina conterit, ei humana flagella addenda non sunt. Igitur quantum exasperasti illum, tanta nunc dulcedine consolare. *Et in eodem casu* (*t*): Causæ, quæ per sententias, inquit, sunt decidendæ, necesse est ut prius studiosa & frequentissima consideratione mensurentur: nihil potestati, sed totum æquitati tribuatur.

Bern. (*u*) Plures sunt, qui sine querela inter fratres conversantur: super fratres vero, non solum inutiliter, sed etiam insipienter & nequiter. Pauci namque sunt, qui utiliter, pauciores, qui humiliter præsint. Qui autem ad hoc sunt idonei, illi nimirum sunt, qui matrem virtutum discretionem perfecte adepti sunt, qui etiam vinum charitatis usque ad contemptum propriæ gloriæ, & usque ad suimet oblivionem, non quærendo, quæ sua sunt, Spiritus Sancti magisterio ebiberunt.

Nam virtus discretionis absque charitatis fervore, jacet; & fervor vehemens absque discretionis temperamento, præcipitat. Nam fervor debet erigere discretionem, & discretio fervorem regere debet; ac demum subjectis nec desit

in

(*s*) Idem Epist. 29. lib. 12.
(*t*) Idem Epist. 30.
(*u*) Bernard.

in cura, nec in ſuperbia præſit. *Et ad Eug. dicit* (*x*): Mater fortitudinis eſt prudentia, neque eſt fortitudo, ſed temeritas quilibet auſus quem non parturivit prudentia. *Idem ad eumdem*: Non ſolum cavere teneris, quod malum eſt, ſed quidquid male fuerit coloratum. *Et ibi*: In omni agendo tria conſideranda, an liceat, an deceat, an expediat. Quando litigantes veniunt ad te, de ſuis negotiis tractaturi, duo tibi facienda ſunt. Primum da operam, ut inter illos de pace & negotio conveniant: Deinde, exhortare, ne pro terrena poſſeſſiuncula regnum cœlorum amittant, &c. Et ſic etiam inter negotia temporalia, facultas tibi dabitur divina tractandi, atque ita in hoc etiam opere Paſtoris officium exequeris. Ora cum ſapiente ante cujusque gravioris negotii deciſionem, dicens (*y*): Da mihi, Domine, ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam, & noli me reprobare a pueris tuis, quoniam ſervus tuus ſum ego & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & minor ad intellectum judicii & legum. *Sequitur* (*z*): Mitte illam de cœlis Sanctis tuis, ut mecum ſit, & mecum laboret, ut ſciam, quid acceptum ſit apud te. Scit enim illa omnia, & intelligit. Et deducet me in operibus tuis ſobrie (*a*). Quis enim hominum poteſt ſcire conſilium Dei? Aut quis poteſt cogitare, quid velit Deus? Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ, Sen-
ſum

(*x*) lib. de conſid.
(*y*) Sap. 3.
(*z*) Sap. 9.
(*a*) Sap. 9.

ſum ergo tuum, quis ſciat, niſi tu dederis ſapientiam, & miſeris Spiritum Sanctum tuum de altiſſimis (b)? Cum fatuis conſilium non habeas: non enim poterunt diligere, niſi quæ eis placent. Primum ac præcipuum remedium curando peccatori, eſt ſic dulciter eum tractare, ſic omnibus eum ſinceri amoris verbis & obſequiis proſequi, ut ille veram hanc intelligat dilectionem. Hoc enim jacto fundamento, quidquid dixeris, libenter accipiet.

Gregorius (c): Summopere præcavendum eſt, ut Rectores Eccleſiæ, & qui publica judicia exercent, nullatenus levitate aut favore ducti, ſint præcipites: ſed cauſis prius diligenter ventilatis, cum res, quæ ignorabatur plene ad notitiam venerit, tunc divina & humana (d) lege reſolvatur. Et ſecundum quod ibi conſtitutum eſt, remota perſonarum acceptione, definitiva ſententia proferattur. *Idem*, (e) Omnis qui juſte judicat, ſtateram in manu geſtat, & in utroque penſo, juſtitiam & miſericordiam portat: ſed per juſtitiam reddit peccati ſententiam: per miſericordiam peccati temperat Pœnam, ut juſto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam per miſerationem indulgeat. Qui enim Dei judicium ante oculos ſuos proponit, ſemper timet & tremit in omni negotio, formidans, ne de juſtitiæ tramite devians, cadat. *Idem alloquens*

(b) Eccl. 8. (c) 11. q. 3. c. ſummopere.
(d) Alias lex.
(e) Diſt. 45. c. omnis Iſidorus, l. 3. de ſummo bono id habet.

quens Episcopos (*f*): Licet plerumque accidant Episcopis, quæ sunt reprehendenda, plus tamen apud eos corrigendos agat benevolentia, quam severitas, plus cohortatio, quam commotio, plus charitas, quam potestas; cum nemo nostrum sine reprehensione, aut sine peccato vivat. Nam si Dominus Petrum statim post trinam negationem judicasset, non tantum fructum ex eo percepisset. Rectores igitur Ecclesiæ delinquentes, magis sunt excitandi ac corrigendi, quam judicandi. At dicit beatus Antoninus hæc esse intelligenda in peccatis occultis, vel in peccatis ex passione & fragilitate commissis: non autem quando procedunt ex consueta malitia, interveniente pertinacia, ut patet ex ejusdem sententia supra citata, quæ incipit: Quamvis scriptum sit, seniorem ne increpaveris, &c. *Et alibi* (*g*), Ea, inquit, quæ in nobis committuntur, facile possumus dimittere: ea vero, quæ in Deum commissa sunt, cum magna discretione, nec sine pœnitentia possumus relaxare: *Idem habet in alio loco*: Sicut nostra defendimus, ita juribus alienis ambitu stimulante nequaquam derogamus; nec etiam, gratia favenre, alicui plusquam meretur impartior. Quomodo auctoritas regiminis simul servanda sit cum ministerio misericor-

(*f*) Gregor. universis. Episc. per Galliam &c. Dist. 45.

(*g*) Lib. 7. ind. 2. Epist. 1. in prin. Epist. Caralitano. Et causa 2. q. 7. Paulus 1. Tim. 5. 23. q. 4. Si is qui. Greg. in ho. 25. q. 2. Job. cap. 29.

ricordiæ, colligit Greg. ex illo Job: *Cumque ſederem quaſi Rex, circumſtante exercitu, eram tamem mœrentium conſolator.* *Ber.* (*h*) Admonet Eugenium Papam, ut caveat ſibi, ne fallatur, quia quanto poteſtas major eſt, tanto turpius & periculoſius erratur. Ac nominatim deſignans quemdam, ait: Non vos fallat miſeranda facies illius, vilis habitus, vultus ſupplex, demiſſa ſupercilia, verborum humilitas, neque ipſæ quidem lacrymulæ currentes, ut ajunt, ad nutum ejus, doctæ mentiri. Habes pulchram Epiſt. 54. Auguſt. ad Aurelium Epiſcopum (*i*), in qua, ubi reprehendit depravatam Africæ conſuetudinem, ſcilicet quod ſæculares celebrabant magna convivia in cœmiteriis, ad honorem martyrum, docet ibi: quomodo ſe debet habere Epiſcopus, quando hujusmodo vitia emendare vult, qui multos hadent auctores. Quantum exiſtimo, inquit, non aſpere, non duriter, non modo imperioſo iſta tolluntur, ſed magis docendo, quam jubendo, magis monendo, quam minando. Sic enim agendum eſt cum multitudine peccantium: ſeveritas autem in peccata paucorum exercenda eſt. Et ſi quid minamur, cum dolore fiat, comminando vindictam ex ſcripturis, ne nos ipſi in noſtra poteſtate, ſed Deus in noſtro ſermone timeatur. Hoc modo prius movebuntur ſpirituales viri, vel ſpiritualibus proximi, quorum auctoritate, & leniſſimis quidem, ſed inſtantiſſimis admonitionibus

cætera

(*h*) Epiſt. 247. in med. 10. 2.
(*i*) Aug. Epiſt. 64.

cætera multitudo frangatur, *hæc ille* (*k*) *ad Titum* inter conditiones Episcopi, hæc numeratur: Non præfractum, ubi nos habemus non superbum, id est, non durum, & sui sensus plus satis tenacem. *Item ad Phil.* (*l*) ubi dicit: Modestia vestra sit nota omnibus hominibus, græce habetur æquitas, & significat hic quamdam virtutem mirabilem, qua homo redditur habilis ad Christiane cum omnibus conversandum: significatur enim amabilitas, & quædam promptitudo, qua homo paratus est omnibus omnium moribus se accommodare, neminem fastidire, omnibus benefacere, libenter cedere, & quæcumque potest sine offensione Dei ferre, & permittere, etiam cum jactura sua, sive rerum suarum, hoc enim est; non quærere, quæ sua sunt, sed quæ aliorum: nulli onerosus, aut odiosus esse, sed æquus & commodus, hoc est, quod ad Romanos dicitur (*m*): Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. *Et* 1. *ad Cor.* Sine offensione estote Judæis, &c. *&* 2. *ad eosdem*: Commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum, id est, ea faciamus, quibus omnes homines, si conscientiam velint testari, non possint nos non commendare, & probare, nec aliquid habeant, in quo nos merito accusare possint. Hoc est omnibus omnia fieri, hoc est, modestiam notam esse omnibus hominibus: hæc est præcipua virtus Prælatorum. Contra hanc regulam pacis & concordiæ

(*k*) Cap. 1. (*l*) Philip. 4.
(*m*) Rom. 12. 1. Cor. 10. 1. Cor. 4.

cordiæ vehementer pugnant illi, qui nihil suo sensui, nihil suæ potestati, nihil suæ causæ volunt detractum esse: sed omnes cogere, ut ipsi deserta & contempta causa & jure suo, tantum illorum quærant jus, sequantur sensum, cedant potestati, faveant causæ, atque ita omnium hominum mores sibi volunt accommodari, etiam cum illorum detrimento: Ipsi autem; moribus aliorum nolunt se attemperare, rigide suum jus exequentes, & aliorum consiliis adversantes, nullam in rebus suis jacturam pro pace laturi. Hinc nascuntur discordiæ, turbationes, contentiones, &c. Et qui hoc faciunt, jactant se interim, quod pro justitia, ac suo jure tuendo hoc faciunt: cum ex hoc ipso valde accusandi sint, quod suum jus pluris fecerint, quam pacem & concordiam, præsertim publicam. Igitur multa dissimulare debes, multis connivere: omnia sic moderari, pro loco & tempore, ut charitas & pax illibata servetur (*n*). Hinc illud Poetæ Comici: Jus summum sæpe summa injuria est. Sapiens etiam: Noli esse nimium justus: nec plus sapias, quam oportet. Si Deus jus suum rigide exequeretur, quis hominum viveret? Et David sæpe omisit facere, quæ optimo jure potuisset in Saulem, Joab, &c. Summis ergo precibus & lacrymis pete a Domino hanc æquitatem, humanitatem, facilitatem, quam nemo habet, nisi charitatem habeat cum prudentia conjunctam. Frederic III solebat dicere: Qui nescit dissimulare, nescit imperare. Ferendæ enim

(*n*) Ter. Heauton. act. 4. sce. 5.

enim ſunt multæ infirmitates, & difficiles mores multorum. Et ideo Prælati dicuntur dii, quia quædam divina patientia, & magnanimitas, ac prudentia in ipſis fulgere debet (*o*). Quando per litteras eorripimur de aliqua re, ſed immerito, oportet omnino reſpondere, ne forte ſi non reſpondeamus, culpam, quæ non eſt; agnoſcere videamur. *Et in alia epiſt.* Cuncti pene ſapientes ſolent in rebus dubiis, plus alieno, quam proprio credere judicio. Et qui aliorum facile ambigua quæque dilucidant, in ſuis conſueverunt ſcrupuloſius hæſitare. *Item dicit idem*, quod Abbas zelo Dei fervens, ſi tamen præſit infirmis, ſic debet temperare rigorem ſui propoſiti, ut ſalutem infirmorum non negligat. Invitandi enim ſunt ad arctiorem vitam, non cogendi. Illud beneficium libenter accipio (*p*), quod prodeſt danti, quia non requiro datum: ſed fructum: alioquin quæro, quæ mea ſunt. *Greg.* Et *habetur* 86. Si quid de quocumque Clerico ad aures tuas pervenit, quod te juſte poſſit offendere, facile non credas, nec te ad vindictam res accendat incognita: ſed præſentibus Eccleſiæ tuæ ſenioribus, diligenter eſt veritas perſcrutanda, ut ſi qualitas rei popoſcerit, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis, Apoſt. docet,

(*o*) Ber. Epiſt. 68. ad monac. Flavi. Epiſt. 82. ad Abbat. Carnote. Epiſt. 8. ad Bruno. colonien.

(*p*) Ber. Epiſt. 10. ad eumdem Gre. Joan. Epi. Panormitan. li. 11. Epiſt. 48. Indic. 6. & cauſa. 15. q. 7. ſi quid. Proſper. li. 2. de vita contemplativa. c. 5. in prin. 2. Tim. 4. Macedo. ad Auguſt. Epiſ. 55.

docet, in omni patientia & doctrina arguendum, quoniam leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti; asperitate autem nimiæ increpationis offensus, nec increpationem recipit, nec salutem. *Et ibi dicit*, quod Sacerdotes debent prudentissime discernere, quos debent temperata severitate corripere, & quos debent sacerdotali magnanimitate portare. Inter Epist. August. extat Epistola Macedonii Judicis sæcularis, apud quem sæpe Aug. intercedebat pro rogantibus, cui ille respondet, non esse molestum sibi: imo & sæpe gratum, quando personæ tales, qualis erat Aug. pro reis intercedebant. Pleraque enim, inquit, quæ sponte facere videri nolo, ne remissio severitatis alios armet in crimina, opto bonis intercessoribus relaxare, ut quod libens concedo, salva severitate judicii, alterius merito videatur indultum. Absit autem, ut Episcopus regulam illam servet mundanæ prudentiæ, quæ Imperatoris cujusdam nomine prædicatur. Non decet quemquam tristem abscedere a conspectu principis, nimirum verbis utendo artificiose dictis, ne rem expresse negare videatur, &c. Non sic docuit Imperator noster cum dixit (*q*): Nescitis quid petatis, &c. Arbores quæ frequentius bonos fructus proferunt, non sunt evellendæ, quamvis aliquando acidos, aut parum utiles proferant. Sic homines, qui alias strenui sunt, non desperandi aut profligandi, etiamsi aliqua in eis desiderentur.

(*q*) Luc. 20.

CAPUT

CAPUT XII.

De menſa Epiſcopi.

Heu multi Epiſcoporum (*a*), hac noſtra calamitoſa ætate, commiſti ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & ſervierunt ſculptilibus eorum, epulantes quotidie ſplendide in vaſis pretioſiſſimis, auro, argentoque fulgentibus: quibus, ut ait, Bern. ex bonis Eccleſiæ ſola alimenta debentur, non gulæ irritamenta. Et cum Apoſtoli dicant (*b*): Non eſt æquum nos relinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis etiam pauperum & viduarum, ipſi magno ſtudio menſis ſuis intendunt, neglecta interim cura prædicandi verbi Dei. Qua vero fronte, hi publice taxare poterunt ſplendidas aliorum menſas *Proſp. lib. 2. de vita contemp. c. 17. de abſtinentia ita dicit* (*c*): Quidquid, ſine quo poteſt vivi, percipitur, non ſuſtentandæ naturæ, ſed luxuriæ carnis impenditur. *Et c. 22. dicit*, Delicioſi cibi non officiunt, ſi absque deſiderio percipiuntur: viles autem ſi appetenter percipiantur, impediunt abſtinentiæ profectum: nam Heliæ non nocuit perceptio carnium, & David aquæ concupiſcentiam in ſe caſtigavit. Igitur veri abſtinentes non ſunt delicioſi,

(*a*) Pſal. 105. (*b*) Act. 6.
(*c*) Proſp. lib. 2. de vita contemp.

ciosi, neque avidi. A vino vero, deficiente stomachi infirmitate, abstinendum, ne quod infirmum corpus sustentat, sanum incendat. *Ibid.* 24. *dicit*, quod, quando propter advenientes fratres intermittimus jejunium, non solvimus ipsum, sed implemus charitatis officium: alioqui si propter abstinentiam contristo spirituales fratres, quos novi mea remissione delectari; jam abstinentia mea non est virtus sed vitium; quoniam me inflat, & fratrem meum, cui charitas jubet serviri, contristat. *Hieron.* Ignominia & confusio est (*d*) Jesum crucifixum, pauperem, & esurientem fratris prædicare corporibus, & jejunorum doctrinam, rubentes buccas, tumentiaque ora proferre. Si in Apostolorum loco sumus (*e*), non solum sermonem eorum imitemur, sed etiam conversationem & abstinentiam. Alloquitur Episcopos & Sacerdotes. Idem asserit, quod multi largitate epularum in varios morbos incurrerunt, videlicet podagræ, quæ fit in pedibus, sicus chiragræ, quæ fit in manibus: qui, ait, redacti ad simplicem mensam, & pauperes cibos, convaluerunt. Tres pestes, imo & tres serpentes, irrepunt in Episcopi dignitatem, scilicet honor, pecunia & mensa; & miseri homines, ob eas ipsas maxime appetunt eam propter quas, vel solas, maxime esset fugienda. Sæcularis enim lætitia quid aliud, quæso, est, quam impunita nequitia? Paulus jam

(*d*) Hier. ad secundum & dist. 33. c. Ecclesiæ.

(*e*) Hier. adversus Jovinian. lib. 2. de consc. dist. 5. c. Ne tales acci.

jam pene Angelus effectus, castigat corpus suum timens, ne reprobus fieret; & tu, inter lautas mensas & delicias securus vives? Cum ubique & semper colloquia Episcopi debeant sapere disciplinam, specialiter tamen in mensa hoc observare oportet post lectionem. Et cum ipse sit, qui mensæ præest, in hoc vel maxime debet auctoritatem suam retinere, ut prudenter & civiliter abigat sermones viles, neque sit degeneris ac demissi animi in hac parte, respiciendo personas, &c. Meminerit vero carminum quæ Aug. scripta habebat in mensa (*f*). Omnibus Christianis ait Dominus: Videte ne graventur corda vestra crapula, aut ebrietate, & curis hujus sæculi: quanto ergo magis hoc ad ipsos Christiani populi duces ac magistros pertinebit? Audi quid Greg. dicat (*g*): Sicut Apostolus crucem quotidie portabat in corde, per compassionem proximorum, unde dicebat (*h*). Quis infirmatur, & ego non infirmor, ita crucem abstinentiæ quotidie portabat in corpore: ideoque dicebat: Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, &c. Prædicare enim & non macerare carnem, existimabat esse aerem verberare. Ideo præmiserat, non quasi aerem verberans, &c.

(*f*) Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam indignam noverit esse sibi.

CARMINA AUGUST.

(g) Luc. 21. (*h*) Cor. 11.

&c. Greg. (*i*) Convivia tunc veraciter ex charitate fiunt, cum in eis nulla abſentium vita mordetur, non inanes in eis ſæcularium negotiorum fabulæ: ſed verba dilectionis ſacræ audiuntur; & cum non plus, quam neceſſe eſt, ſervitur corpori, ſed ſola ejus infirmitas reficitur, ut ad uſum exercendæ virtutis habeatur. Hæc ſi vos in veſtris conviviis agitis, abſtinentium, fateor, magiſtri eſtis. Et quia ille dixerat gaudere ſe, quia cum Redemptore nomen voracis audierat, ad hoc reſpondit Gregor. Si de vobis vere dicitur, quod de Domino falſe dicebatur, abſolvere vos non poteſt par nomen, quorum diſpar eſt cauſa. Et quia etiam ille ſe excuſabat, quod Abraham ipſe in convivio excepiſſet Angelos, reſpondet: Neque nos vos de convivio reprehendimus, ſi cognoverimus, vos Angelos in hoſpitium recepiſſe. Infelix illa hora, infelix illa menſa, infauſta illa bucella, o Epiſcope, quando quaſi ſedens ad lætam menſam incipias gaudere, & obliviſci dolorum tuorum, & graviſſimorum periculorum atque onerum tuos humeros opprimentium! Quando eras in felici ſtatu privatæ vitæ, non experiebaris, quid erat illud (*k*): Antequam comedam ſuſpiro: modo oportet te ſuſpirare jugiter, & antequam comedas, & dum comedis, & poſtquam comederis: in his gemitibus

(*i*) Cor. 9. Greg. ad Natalem Epiſc. quem taxaverat quod vacaret conviviis, & ille ſe excuſaverat quod animo impendendæ hoſpitalibus charitatis id faceret. Epiſt. 3. lib. 2.

(*k*) Job. 3.

tibus ac tremoribus, ſalus tua ſita eſt. Quid ſi ita increvit cæcitas & incuria, ut non modo gaudeas de lauta menſa, ſed etiam de vana effuſione verborum? Et quid, ſi eo procederet Satanæ dementatio, ut paulatim ſubintrante blanda, ſed virulenta aura humanæ gloriæ, ſic ea ſerperet atque corrumperet interiora tua, ut jam inciperes gaudere de ſtatu, neque ad depoſitionem oneris, votis ſaltem animi aſpirares? O cœcitatem! Nonne ſufficiunt pericula æternæ damnationis, quæ infelici imminent Prælato, ob multiplices curas, & onera paſtoralis officii, ſed adhuc vult ſponte addere nova pericula, faſtus menſarum, atque delitiarum? Eſt adhuc & alia major abuſio: certum enim eſt, quod translatio a ſtatu monachali ad Epiſcopalem, eſt ab inferiori ad ſuperiorem, hoc eſt ad ſanctiorem, religioſiorem, auſteriorem, ubi ipſis monaſticæ vitæ virtutibus, ſuperadduntur aliæ, quæ magis ad Epiſcopos ſpectant: videlicet, largitas, miſericordia, zelus animarum, & procuratio ſalutis earum, &c. Quæ cum ita ſint, multi tamen ſunt, qui tranſitum huuc eſſe intelligant ad vitam laxiorem, ad faſtum, ad pompam, ad menſas, ad delitias. Eone cæcitatis pervenit mundus, ut epulari quotidie ſplendide, munus eſſe putet Epiſcopi, & hoc ipſum ad dignitatem Eccleſiæ exiſtimet pertinere? Siccine duces Chriſtianæ militiæ, & anteſignati, qui in prima acie ſtare & congredi debent, & virtutum ſuarum exemplis alios ad ſimile virtutum ſtudium incitare, carnis indulgentiæ, deli-

tiis, opibus, & sæculi pompis ita vacabunt? Audenter dixerim (*l*), Ecclesiasticos præsules nihil præter victum & vestitum habere oportere, ne ad ista trahantur desideria.

OPTIMA QUÆDAM

DOCUMENTA

EX

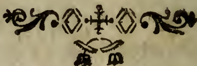
REGULA SANCTI BENEDICTI.

§. I.

De Abbatis electione.

In Abbatis ordinatione (*a*), illa semper consideretur ratio, ut hic constituatur, quem sibi omnis concors congregatio cum timore Dei, sive etiam pars quamvis parva congregationis, saniori consilio elegerit. Vitæ autem merito, & sapientiæ doctrina eligatur, qui ordinandus est, etiamsi ultimus fuerit in ordine congregationis.

(*l*) Chrysost. Homi. 15. ad Tim.
(*a*) Cap. 64.

§. II.

§. II.

De Abbatis officio in genere & ejus qualitatibus.

ORDINATUS autem Abbas (*a*), & qui præesse dignus eſt monaſterio, ſemper meminiſſe debet, quod dicitur (*b*): Domnus enim & Abbas vocatur, non ſua aſſumptione, ſed honore & amore Chriſti. Ipſe vero cogitet, & ſic ſe exhibeat, ut dignus ſit tali honore (*c*), & nomen majoris factis impleat. Semper etiam debet meminiſſe, quod eſt. Chriſti enim vices agere in monaſterio creditur, quando ipſius vocatur prænomine, dicente Apoſtolo: Accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater. Ideoque Abbas cogitet, quale onus ſuſcepit (*d*), & cui redditurus eſt rationem villicationis ſuæ, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Et memor ſemper Abbas (*e*), quia doctrinæ ſuæ, & diſcipulorum obedientiæ, utrarumque rerum in tremendo judicio facienda erit diſcuſſio, & quia vices Chriſti agere creditur, nihil extra præceptum Domini, quod abſit, debet aut docere, aut conſtituere, vel jubere, ſed juſſio ejus & doctrina, fermentum divinæ juſtitiæ in diſcipulorum mentibus conſpergatur.

Oportet ergo eum eſſe doctum (*f*) lege divina, ut ſciat unde proferat nova & vetera, caſtum,

(*a*) c. 2. (*b*) c. 63. (*c*) c. 2.
(*d*) c. 64. (*e*) c. 2. (*f*) c. 64.

castum, sobrium, misericordem, semper superexaltet misericordia judicium, ut idem ipse consequatur: cum enim aliquis suscipit nomen Abbatis (*g*), duplici debet doctrina suis præesse discipulis, id est, omnia bona & sancta, factis amplius quam verbis ostendere, ut capacibus discipulis, mandata Domini verbis proponat; duris vero corde & simplicibus, factis suis divina præcepta demonstret. Omnia vero, quæ discipulis docuerit esse contraria, in suis factis indicet non agenda, ne aliis prædicans ipse reprobus inveniatur, nequando dicat illi Deus peccanti: Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, & projecisti sermones meos post te, & qui in fratris tui oculo festucam videbas, in tuo trabem non vidisti.

Ideo Abbas cum timore Dei (*h*), & observatione Regulæ omnia faciat, sciens se proculdubio de omnibus judiciis suis æquissimo judici Deo rationem redditurum (*i*): Ante omnia, ne dissimulans, aut parvipendens salutem animarum sibi commissarum, plus gerat sollicitudinem de rebus transitoriis, terrenis atque caducis; sed semper cogitet, quia animas suscepit regendas, de quibus rationem redditurus est, & ne causetur de minore forte substantia, meminerit scriptum: Primum quærite regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Et iterum: Nihil deest timentibus eum.

Sciat-

(*g*) c. 2. (*h*) c. 3. (*i*) c. 2.

Sciatque, quia qui animas ſuſcepit regendas, præparet ſe ad rationem reddendam. Et quantum ſub cura ſua fratrum ſe habere ſcierit numerum, agnoſcat pro certo, quia in die judicii, ipſarum omnium animarum redditurus eſt Domino rationem, ſine dubio addita & ſuæ animæ. Et ita timens futuram diſcuſſionem Paſtoris de creditis ovibus, cum de alienis ratiociniis cavet, redditur de ſuis ſollicitus. Et cum de admonitionibus ſuis emendationem aliis ſubminiſtrat, ipſe efficitur a vitiis emendatus. Et præcipue hanc regulam (*k*) in omnibus conſervet, ut dum bene miniſtraverit, audiat a Domino quod ſervus bonus, qui erogavit triticum conſervis ſuis: Amen dico vobis, ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.

§. III.

De diſcretione Abbatis in operibus injungendis.

In ipſis autem imperiis ſuis (*a*), ſit providus & conſideratus, ſive ſecundum Deum, ſive ſecundum ſæculum ſint. Quapropter (*b*), cum aliqua agenda ſunt in Monaſterio, convocet Abbas omnem congregationem, ideo autem omnes ad conſilium vocari diximus, quia ſæpe juniori Deus revelat, quod melius eſt; ſi qua vero minora agenda ſunt in Monaſterii utilitatibus, ſeniorum tantum utatur conſilio, ſicut ſcriptum eſt: Omnia

(*k*) c. 64. (*a*) Ibid. (*b*) c. 3.

Omnia fac cum consilio, & post factum non pœnitebis. Dicat autem ipse unde agitur, & audiens consilium fratrum, tractet apud se, & in ejus pendeat arbitrio, ut quod salubrius & utilius judicaverit esse, faciat, & ei cuncti obedient, sed sicut discipulis convenit obedire magistro, ita & ipsum provide & juste concedet cuncta disponere.

Præterea si qua rationabiliter & cum humilitate charitatis monachus peregrinus hospes reprehendit, aut ostendit, tractet Abbas (*c*) prudenter, ne forte eum propter hoc ipsum Dominus direxerit. Opera ergo, quæ injungit, discernat (*d*) & temperet considerans discretionem Sancti Jacob dicentis: Si greges meos plus in ambulando fecero laborare, morientur cuncti una die. Hæc ergo & alia testimonia discretionis matris virtutum sumens, sic omnia temperet (*e*), ut sic & fortes quod cupiant, & infirmi non refugiant, & sic omnia disponat qualiter animæ salventur, & quod faciunt fratres, absque murmuratione faciant. Omniaque mensurate fiant (*f*) propter pusillanimes; imbecillitas enim infirmorum & delicatorum, ab Abbate consideranda est, & illis talis opera aut ars injungatur, ut nec otiosi sint, nec violentia laboris opprimantur, ut effungentur.

In omnibus quoque officiis monasterii, (*g*) ista sit consideratio, ut quando indigent, solatia accommodentur eis: (*h*) ut non cum tristitia faciant

(*c*) c. 71. (*d*) c. 64. (*e*) c. 41.
(*f*) c. 48. (*g*) c. 53. (*h*) c. 35.

faciant & iterum quando vacant, obediant imperanti. Omnes ergo habeant (*i*) ſolatia ſecundum modum congregationis, aut poſitionem loci.

§. IV.

Quam ſollicite debeat Abbas corporis neceſſaria Monachis providere.

PRÆTEREA (*a*), ut vitium peculiare radicitus amputetur, dentur ab Abbate omnia, quæ ſunt neceſſaria, id eſt, cuculla, tunica, pedules, caligæ, bracile, cultellus, graphium, acus, mappula, tabulæ, ut omnis auferatur neceſſitatis excuſatio. Omnia enim a Patre (*b*) Monaſterii ſperantur. In Abbatis quoque ſit providentia (*c*) quando opera in agris habuerint fratres, aut æſtatis fervor nimius fuerit, a Pentecoſte usque ad idus Septembris, diebus Mercurii & Veneris, continuare prandii ſextam: omnia enim ſic debet temperare atque diſponere, qualiter animæ ſalventur, & quod faciunt fratres, absque murmuratione faciant. In arbitrio etiam & poteſtate Abbatis erit (*d*), ſi labor factus fuerit major, vel loci neceſſitas, aut ardor æſtatis, ſupra menſuram potus & cibi, amplius popoſcerit, aliquid ſi expediat augere. A quo tamen Abbate ſemper, conſideretur illa ſententia Actuum Apoſtolorum (*e*): Quia dabatur ſingulis

(*i*) c. 35. (*a*) c. 55. (*b*) c. 33.
(*c*) c. 41. (*d*) c. 39. & 40.
(*e*) c. 14.

gulis prout cuique opus erat; ubi non dicimus, ut perſonarum (quod abſit) acceptio ſit, ſed infirmitatum conſideratio.

Ita ergo Abbas (*f*) conſideret infirmitates indigentium, non malam voluntatem invidentium, in omnibus tamen judiciis, Dei retributionem cogitet.

Præſertim cura maxima ſit Abbati (*g*), ne aliquam negligentiam patiantur infirmi a cellerariis & ſervitoribus, quia ad ipſum reſpicit quidquid a diſcipulis delinquitur. Et licet ſuperfluitate ſua contriſtent fratres ſuos ſibi ſervientes, patienter tamen protandi ſunt, quia de talibus copioſior merces acquiritur.

Veſtimenta autem fratrum, ſecundum qualitatem locorum ubi habitant, vel aeris temperiem dentur: quia in frigidis regionibus, amplius indigetur, in calidis vero minus: hæc ergo conſideratio penes Abbatem ſit, qui & de menſura provideat, ut non ſint curta ipſa veſtimenta utentibus ea.

Non ab eo perſona in monaſterio diſcernatur; non unus plus ametur quam alius, niſi quem in bonis actibus invenerit meliorem (*h*): non præponatur ingenuus ex ſervitio convertenti, niſi alia rationabilis cauſa exiſtat. Nec turbet gregem ſibi commiſſum, nec quaſi libera utens poteſtate, injuſte diſponat aliquid, ſed cogitet quia de omnibus judiciis & operibus ſuis redditurus eſt Deo rationem.

Quod

(*f*) c. 55. (*g*) c. 39. (*h*) c. 63.

Quod ſi ita, juſtitia dictante (*i*), Abbati viſum fuerit, ut ſcilicet quis præferatur, de cujuslibet ordine id faciat; ſin alias, propria teneant loca: quia ſive ſervus, ſive liber, omnes in Chriſto unum ſumus, & ſub uno Domino æqualem ſervitutis militiam bajulamus; & quia non eſt perſonarum acceptio apud Deum, ſolummodo in hac parte diſcernimur, ſi meliores aliis in operibus bonis inveniamur: ergo æqualis ſit ab eo omnibus charitas, una præbeatur in omnibus, ſecundum merita, diſciplina.

§. V.

Qualiter debeat eſſe ſollicitus Abbas circa delinquentes fratres, ut corrigantur.

SCIAT Abbas (*a*) quam difficilem & arduam rem ſuſcepit, regere animas, & multorum ſervire moribus, & alium quidem blandimentis, alium vero increpationibus, alium ſuaſionibus, & ſecundum uniuscujusque qualitatem vel intelligentiam, ita ſe omnibus conformet, & appetet, ut non ſolum detrimenta gregis ſibi commiſſi non patiatur, verum etiam in augmentatione boni gregis gaudeat. Sciatque ſibi oportere magis prodeſſe quam præeſſe, & culpæ Paſtoris incumbere, quicquid in ovibus paterfamilias, utilitatis minus potuerit invenire. Tantum iterum liber erit, ſi, ut inquieto, vel inobedienti gregi paſtoris fuerit omnis diligentia attributa, & morbidis earum actibus univerſa

fuerit

(*a*) c. 3.

fuerit cura exhibita, Paſtor earum in judicio Dei abſolutus, dicat cum Propheta Domino; Juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo, veritatem tuam & ſalutare tuum dixi, ipſi autem contemnentes, ſpreverunt me, & tunc demum inobedientibus curæ ſuæ ovibus (*b*), pœna ſit eis prævalens ipſa mors.

Omni ergo ſollicitudine curam gerat Abbas circa delinquentes Fratres, quia non eſt opus ſanis medicus, ſed male habentibus (*c*). Quapropter in ipſa correptione prudenter agat, & ne quid nimis, ne dum nimis cupit eradere æruginem, frangatur vas. Oderit vitia, diligat Fratres, ſuamque fragilitatem ſemper ſuſpectus ſit, memineritque, calamum quaſſatum non conterendum, ideo ſemper ſuperexaltet miſericordia judicium, ut idem ipſe conſequatur (*d*). In quibus dicimus! ut diſſimulet peccata delinquentium, & ut permittat nutriri vitia, imo ut cœperit oriri mox radicitus ea, ut prævalet, amputet, memor periculi Heli Sacerdotis de Silo (*e*); ſed tamen prudenter, & cum charitate ea amputet, prout viderit cuique expedire, ſicut etiam diximus, & ſtudeat plus amari quam timeri, nec ſit turbulentus & anxius, non ſit nimius & obſtinatus, vel zelotypus aut nimis ſuſpicioſus, quia numquam requieſcet (*f*): & videat ne forte invidiæ, aut zeli flamma urat animam ſuam.

Porro

(*b*) c. 27. (*c*) c. 64. (*d*) c. 2.
(*e*) c. 64. (*f*) c. 65.

Porro in doctrina sua (*g*), Abbas Apostolicam debet illam semper formam servare, in qua dicit: Argue, obsecra, increpa, id est, miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta, dirum magistri, pium patris ostendat affectum, id est, indisciplinatos & inquietos durius arguere; obedientes autem, & mites, & patientes, ut in melius proficiant, obsecrare; negligentes autem & contemnentes, ut increpet & corripiat, admonemus. Et honestiores quidem, atque intelligibiles animos, prima, vel secunda admonitione, verbis corripiat, improbos autem, vel inobedientes verberum vel corporis castigatione, initio peccati coerceat, sciens scriptum: Stultus verbis non corrigitur, & iterum: Percute filium tuum virga, & liberabis animam ejus a morte (*h*). Debet ergo uti omni modo, ut sapiens Medicus, si exhibuit fomenta, si unguenta exhortationum, si medicamina scripturarum divinarum, si ad ultimum, ustionem excommunicationis, vel plagas virgarum, & jam viderit nihil suam prævalere industriam, adhibeat etiam, quod majus est, suam & omnium fratrum pro eo orationem, ut Dominus, qui omnia potest, operetur salutem circa infirmum fratrem.

Debet etiam immittere quasi occultos consolatores impectas (*i*), id est, seniores sapientes Fratres, qui quasi secrete consolentur fratrem fluctuantem, & provocent eum ad humilitatis satisfactionem, & consolentur eum, ne abundantiori

(*g*) c. 2. (*h*) c. 27. (*i*) c. 27.

tiori triſtitia abſorbeatur, ſed ſicut ait Apoſtolus: Confirmetur in eo charitas, & oretur pro eo ab omnibus. Magnopere enim debet ſollicitudinem gerere Abbas circa delinquentes Fratres, & omni ſagacitate, & induſtria curare, ne aliquam de ovibus ſibi creditis perdat. Noverit enim ſe infitmarum curam ſuſcepiſſe animarum, non ſuper ſanas tyrannidem, & metuat Prophetæ comminationem, per quem dicit Deus: Quod craſſum videbatis, aſſumebatis, & quod debile erat projiciebatis. Et Paſtoris boni imitemur exemplum, qui relictis nonaginta novem ovibus in montibus, abiit unam ovem, quæ erraverat, quærere. Cujus infirmitati in tantum compaſſus eſt, ut eam in ſacris humeris ſuis dignaretur imponere, & ſic reportare ad gregem (*k*). Quod ſi tamen nec iſto modo ſanatus fuerit, tunc jam utatur ferro abſciſionis, ut ait Apoſtolus: Auferte malum ex vobis; & iterum: Infidelis ſi diſcedit, diſcedat, ne una ovis morvida totum gregem contaminet.

(*k*) c. 28.

FINIS.

INDEX

INDEX OPERIS.

A.

B.

Beneficium.

Benignitas.

S. Bernardus.

Bonus.

C.

Causa.

Charitas.

Chiragra.

Christianus.

Christus.

Cibus.

Circumspectio.

Diffi-

Dux.

Epi-

I.

Indi-

L.

M.

N.

Negotium.

O.

Occupatio.

Oculus.

Oeco-

Præ-

R.

Rector.

Regimen.

Reprehenſor.

Reſidentia.

S.

Sacerdos.

Super-

V. *Vani-*

V.

FINIS.

